

Litteratursurvey af effekter af kontanthjælpslignende ydelser

Aarhus, Maj 2021

**Torben M. Andersen, Marianne Simonsen, Lars Skipper, Michael Svarer og
Rune Vejlin**

Institut for Økonomi, Aarhus Universitet

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Beskæftigelseseffekter af ydelsessystemets indretning	5
Litteratur om effekter af jobpræmielignende ordninger	5
Jobpræmielignende ordninger koblet til timer i beskæftigelse el. lignende.	18
Niveau og varighed af ydelser	27
Sanktioner og aktivitetskrav	41
Søgeadfærd og ydelsesniveau	53
Ydelser og løndannelse.....	58
Empiri.....	64
Generelle ligevægtseffekter af ydelsessystemets indretning	72
Afledte sociale effekter af ydelsessystemets indretning.....	81
Ydelsessystemet, aktiv socialpolitik, adfærdsøkonomi og indvandring.....	92
Aktiv socialpolitik.....	92
Adfærdsøkonomi og arbejdsmarkeds/socialpolitik.....	93
Indvandring af udenlandsk arbejdskraft	96
Borgerløn	99
Empiriske viden og udfordringer	102
Appendix: Litteratursøgning.....	109

Indledning

Denne rapport indeholder en gennemgang af den empiriske litteratur om effekterne af ydelsessystemets indretning for kontanthjælpsmodtagere på en række udfald herunder beskæftigelse, uddannelse, løndannelse og afledte sociale effekter mere bredt.

Der er fokus på studier, der beskriver kausale sammenhænge. Det vil sige, at det er forsøgt at adskille effekterne af ydelsessystemet på de enkelte udfaldsmål fra andre faktorer, der kan have haft en påvirkning.

Der er en hovedvægt af studier, der har undersøgt effekten af ydelsessystemets indretning på beskæftigelsesstatus, og dermed vil disse studier udgøre en væsentlig del af rapporten. Der er naturligvis mange andre relevante aspekter end den direkte beskæftigelseseffekt, og det er formålet med dette survey at identificere og beskrive disse afledte effekter. Det er dog oftest tilfældet, at litteraturgrundlaget tynder ud, når der ikke er fokus på beskæftigelseseffekterne, og dermed at konklusionerne bliver mindre robuste. I de tilfælde, hvor den empiriske litteratur er mangelfuld, vil der blive redegjort for hvilke teoretiske mekanismer, der kan forventes at spille en rolle.

Baseret på den gennemgåede litteratur kan der drages følgende hovedkonklusioner:

- Der er generelt positive effekter af jobpræmielignende ordninger på beskæftigelsesomfanget. Erfaringerne fra danske jobpræmieordninger viser ikke samme positive sammenhæng som de internationale erfaringer. De internationale studier undersøger typisk effekter for enlige forsørgere som i overvejende grad er enlige kvinder.
- Der er typisk en positiv beskæftigelseseffekt af reduceret ydelsesniveau og -længde. Dette resultat findes på tværs af køn, alder og etnicitet.
- Der er typisk positive beskæftigelseseffekter af sanktioner og aktivitetskrav for ledige på kontanthjælpslignende ordninger. Dette resultat findes på tværs af køn, alder og etnicitet.
- Der er ikke fundet litteratur for ledige på kontanthjælpslignende ydelser, der undersøger om de ovenfor nævnte effekter kan henføres til ændret søgeadfærd eller ændrede jobkrav – eksempelvis til accepterede lønninger i et eventuelt job.
- Der er ikke fundet litteratur, der kan påvise, at ændringer i kontanthjælpsydelser påvirker den generelle lønfordeling på arbejdsmarkedet. Der er litteratur, der finder, at eksempelvis

jobpræmieordninger reducerer lønnen. Endvidere er der også litteratur for dagpengemodtagere, der viser, at ændringer i ydelsessystemet kan påvirke lønnen i det efterfølgende job, men resultaterne fra denne litteratur er ikke entydige og de fleste resultater finder ingen signifikant effekt.

- Der er ikke fundet litteratur, der omhandler om ændringer i kontanthjælpsydelse påvirker den samlede beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Der er litteratur fra dagpengeområdet, der finder, at effekterne af eksempelvis ændret ydelsesperiode er mindre (og tættere på 0), når der måles på den aggregerede beskæftigelse, end når der måles på den enkelte lediges beskæftigelsesstatus.
- Der er en mindre litteratur, som primært er dansk, der undersøger, om der er afledte sociale effekter af ændringer i ydelsessystemet. Her findes der tegn på, at lavere ydelser øger forekomsten af kriminalitet og træk på sundhedsydelser for den ledige.
- Der er en mindre litteratur, der undersøger om børn af ledige påvirkes af ændringer i ydelsessystemet. Resultaterne i denne litteratur er ikke entydige, men der er en tendens i retning af at lavere ydelser har en negativ påvirkning på børns uddannelsesudfald.
- Der er ikke fundet empiriske studier, der måler effekten af borgerløn på lediges beskæftigelsessituation. I kapitlet diskuteres forskellige teoretiske aspekter af borgerløn.

Beskæftigelseseffekter af ydelsessystemets indretning

Indeværende afsnit præsenterer litteratur, der afdækker effekter af ændringer i ydelsesniveauet og brugen af sanktioner for ikke-forsikrede lediges tilknytning til arbejdsmarkedet og andre relaterede udfald som selvforsørgelse (altså fravær af offentlig forsørgelse) og uddannelse. Oversigten følger tidligere danske litteraturoversigter (Andersen & Arendt, 2015; Simonsen & Skipper, 2016) i sin skelnen mellem 1) litteratur, der undersøger jobpræmielignende ordninger (med og uden aktivitetskrav); 2) litteratur om niveau og varighed af ydelser; og 3) litteratur om effekter af sanktioner og aktivitetskrav. Vi har særlig opmærksomhed på, om undersøgelserne påviser heterogenitet på tværs af undergrupper. Størrelsen af de forskellige gevinster ved beskæftigelse varierer på tværs af studier. En måde at gøre studierne sammenlignelige er at beregne den procentvise ændring i den målte adfærd og sammenligne denne med den procentvise ændring i den økonomiske gevinst. En deltagelseselasticitet af en jobpræmieordning, fx, er således et mål for, hvor meget beskæftigelsen stiger i procent, når man via jobpræmier øger deltagerens indkomst med én procent.

Den overordnede konklusion på nedenstående gennemgang er, at:

- der er generelt positive effekter af jobpræmielignende ordninger på beskæftigelsesomfanget. Erfaringerne fra danske jobpræmieordninger viser ikke samme positive sammenhæng som de internationale erfaringer. De internationale studier undersøger typisk effekter for enlige forsørgere som i overvejende grad er enlige kvinder.
- der er typisk en positiv beskæftigelseseffekt af reduceret ydelsesniveau og -længde. Dette resultat findes på tværs af køn, alder og etnicitet.
- der er typisk positive beskæftigelseseffekter af sanktioner og aktivitetskrav for ledige på kontanthjælpslignende ordninger. Dette resultat findes på tværs af køn, alder og etnicitet.

Litteratur om effekter af jobpræmielignende ordninger

I dette afsnit gennemgås relevante fund omkring effekter af ordninger med jobpræmielignende karakter. Her gives målgruppen et større økonomisk incitament til at tage beskæftigelse (eller til at øge beskæftigelsen fra et lavt niveau), enten i kraft af en direkte præmie/bonus eller via en skatterabat eller et beskæftigelsesfradrag, der mindsker modregningen i kontanthjælpen ved lønindkomst.

Vi skelner mellem to typer af indsatser: Først gennemgås studier, der alene analyserer effekten af ordninger uden krav til omfanget af beskæftigelse. Herefter beskrives studier, der kobler med beskæftigelseskrav, oftest i form af minimumskrav til antal timer i beskæftigelse. Vi har i alt identificeret 27 studier inden for det overordnede område. Langt hovedparten af borgerne i disse studier er enlige forsørgere med et lavt indkomspotentiale. Studierne varierer en smule i, om der alene var fokus på borgere, der modtog kontanthjælp og ikke var i beskæftigelse, eller om ordningen også kunne benyttes af lavindkomstgrupper, der allerede var beskæftigede, såkaldte "working poor". Den sidste gruppe består hovedsageligt af britiske og amerikanske studier og vurderes at have mindre relevans i en dansk kontekst.

Vi har fundet to danske studier (hvor det ene er fordelt på to publikationer), tre hollandske og et enkelt spansk, hvor politikken, der studeres, alene er monetær. Derudover har vi fundet syv amerikanske studier: tre lodtrækningsbaserede sociale eksperimenter, hvor personer fordeles tilfældigt til deltagelses- og kontrolgruppen, tre studier af "Earned Income Tax Credit" (herefter EITC) og et enkelt, der studerer en lempelse af modregningen i kontanthjælpsydelsen ved arbejdsindkomst. Endelig har vi fundet et studie af det australske "Working Credit Program" (herefter WC). Målgruppen er oftest enlige forsørgere (mødre), men et par har fokus på gifte par med forsørgerpligt og yderligere et par har fokus på borgere, der i længere tid har været på ydelsen.

Vi har fundet ét norsk studie, der havde et minimumskrav til omfanget af beskæftigelse, førend jobpræmien blev udbetalt. Derudover har vi fundet seks studier med fokus på det engelske "Working Families Tax Credit" (herefter WFTC) og et enkelt, der kigger på afløseren "Working Tax Credit" (herefter WTC). Både WFTC og WTC havde minimumskrav til ugentlige antal timer før end skatterabatten slog igennem. Endelig har vi fundet fem amerikanske og tre canadiske sociale eksperimenter, der kobler jobpræmielignende ordninger med minimumskrav til beskæftigelsen. Af de 16 studier har de ti et fokus på enlige forsørgere, fire har fokus på gifte par med børn, et enkelt har fokus på unge (mænd) uden forsørgerpligt og et sidste fokuserer på en population, hvor ikke alle er på kontanthjælp, men hvor borgerne til gengæld alle boede i et udsat område.

Gennemgangen af de 13 studier af jobpræmieordninger uden mindstekrav til antal timer viser langt overvejende positive beskæftigelses effekter, dog med varierende deltagelseselasticiteter, ϵ . Størst effekt findes blandt indvandrerkvinder ($\epsilon=0,3$), enlige forsørgere med helt små børn ($\epsilon=0,3$) og blandt enlige forsørgere, der efter et kontanthjælpsforløb allerede har fundet beskæftigelse og hvor den øgede gevinst ved arbejde således mindsker tilbagefaldsrisikoen ($\epsilon=1,3$). De studier, der fandt

beskedne eller ingen effekter var enten karakteriserede ved, at gevinsten var relativt lille, at gevinsten først var til stede efter en længere periode i beskæftigelse (efter fire-seks mdr.), at indsatsen var målrettet mødre med ældre børn over 12 år, eller at en øget *familie*indkomst som følge af ordningen trak arbejdsudbuddet ned blandt gifte kvinder, selvom deltagelseselasticiteten også her var omkring 0,3.

Af de 16 studier, der kombinerede en monetær tilskyndelse med et minimumskrav til beskæftigelse (fx minimum deltidsbeskæftigelse), finder alle studier, på nær et enkelt, positive effekter på deltagelsen på arbejdsmarkedet. Det ene nul-resultat er igen et studie af gifte kvinders arbejdsudbud, og formentlig også her et resultat af, at en positiv tilskyndelse for den enkelte forsøger i familien modsvarer fuldt ud af den negative udbudseffekt, der kommer af en øget indkomst i familien via mandens øgede arbejdsudbud. Ellers er deltagelseselasticiteterne højere på længere sigt (ϵ mellem 0,45 og 0,60) end på kort sigt ($\epsilon = 0,07$), og sårbare borgere, der allerede har fundet beskæftigelse, har nemmere ved at øge arbejdsudbuddet i lyset af en større tilskyndelse.

Jobpræmielignende ordninger uden krav til antal timer i beskæftigelse

Nordiske studier

Tre skandinaviske studier analyserer effekter af jobpræmielignende ordninger uden beskæftigelseskrav:

- Hansen (2013), Danmark
- Arendt & Kolodziejczyk (2019), Danmark
- Kolodziejczyk & Arendt (2017), Danmark

Hansen (2013) evaluerer effekten af den danske jobpræmie-forsøgsordning (2011-2012) for langtidsledige (+47 uger i en afgrænset periode) enlige forsørgere (mødre). Gruppen inkluderer individer på kontant- og starthjælp, men indeholder også individer på dagpenge, sygedagpenge mv. Jobpræmien udgjorde 4 % af lønnen ved beskæftigelse, dog højest 600 kr. skattefrit pr. måned. Beløbet blev ikke modregnet i andre ydelser. Hansen (2013) udnytter introduktionen af forsøgsordningen og evaluerer effekten af forsøgsordningen ved hjælp af et såkaldt difference-in-difference design estimeret på danske registerdata. Ideen med et difference-in-difference design er grundlæggende, at man sammenligner to grupper over tid, men hvor den ene (deltagelsesgruppen)

udsættes for en ændring i politik (introduktionen af jobpræmieordningen), mens den anden (kontrolgruppen) har uændrede vilkår. Analysen bruger to kontrolgrupper: 1) Enlige mødre, som ikke er berettigede til børnetilskud og derfor ikke er omfattede af ordningen og 2) enlige ikke-forsørgere. Hansen finder, at jobpræmieordningen signifikant forøgede beskæftigelsen for enlige forsørgere med seks uger i løbet af de første 22 måneder efter afslutning af kvalifikationsvinduet.

Kolodziejczyk & Arendt (2017) undersøger ligesom Hansen (2013) effekten af jobpræmieforsøgsordningen for enlige forsørgere i 2011-2012 men bidrager også med en analyse af en tilsvarende politik (2012-2014) målrettet langvarige kontanthjælpsmodtagere. Denne sidste delanalyse er publiceret i Arendt & Kolodziejczyk (2019). I modsætning til Hansen (2013) udnytter Kolodziejczyk & Arendt (2017), at de kan sammenligne deltagelsesgruppen med en kontrolgruppe, der havde været ledige lige under 47 uger henover den relevante periode og derfor var sammenlignelige men lige nøjagtigt ikke kvalificerede til jobpræmien. Arendt & Kolodziejczyk (2019) og Kolodziejczyk & Arendt (2017) finder ingen effekter af jobpræmieordningerne for beskæftigelsesrelaterede udfald inklusiv aktiveringstiltag, hverken for enlige forsørgere eller for langvarige kontanthjælpsmodtagere. De finder heller ikke effekter for de undergrupper, de undersøger.¹

Andre europæiske studier

Fra den øvrige del af Europa findes resultater fra Holland, Spanien og Frankrig.

- van der Klaauw & van Ours (2013), Holland
- Bettendorf et al. (2014), Holland
- Knoef & van Ours (2016), Holland
- Sanchez-Mangas & Sanchez-Marcos (2008), Spanien

Holland

Vi har identificeret tre hollandske studier på området, der er relevante for målgruppen. *van der Klaauw et al. (2013)* evaluerer et politikforsøg med beskæftigelsesbonus på maksimalt 1800 euro til

---

¹ Undergrupper varierer på tværs af de to jobpræmieforsøgsordninger. For enlige forsørgere drejer det sig om individer med 0-6 årige børn, individer med 7-14 årige børn, 31-63 årige og ikke-vestlige indvandrere. For langtidsledige kontanthjælpsmodtagere drejer det sig om individer med børn, unge mellem 18-30 og ikke-vestlige indvandrere.

kontanthjælpsmodtagere i Rotterdam (1997-2002). Her introduceredes en bonus på €450 til personer, som havde været ledige i mindst et år, hvis de fandt og kunne opretholde beskæftigelse i mindst seks måneder. Derudover kunne ledige risikere en (midlertidig) økonomisk sanktion, hvis de ikke stod til rådighed for arbejdsmarkedet. Studiet udnytter timingen af introduktionen af reformen inden for en varighedsmodel estimeret på administrative data fra det relevante ydelseskontor. Resultaterne viser, at beskæftigelsesbonusen ikke forøgede afgang fra ledighed, hvorimod den økonomiske sanktion gjorde.

Bettendorf et al. (2014) evaluerer en jobpræmie forankret i skattesystemet (à la den amerikanske EITC; se mere nedenfor), hvor man modtager en skatterabat, så der ikke betales fuld skat af den først-tjente euro op til en øvre grænse. Her analyseres udvidelsen af ordningen til også at omfatte mødre med hjemmeboende børn på 12-15 år. Studiet bruger data fra et husholdningspanel fra Statistics Netherlands ("Arbejdsmarktpanel"). Der anvendes både et difference-in-difference design og en regression-discontinuity (RD) analyse, hvor begge udnytter varierende adgang til jobpræmieordningen afhængigt af yngste barns alder. Princippet bag RD analyser er, at man udnytter hop i sandsynligheden for at blive udsat for en indsats, når en kontinuert variabel netop overskrider en fast tærskel. Her betragtes helt konkret mødre, hvis yngste barn er i omegnen af 16 år. Mødre med børn *lige under* 16 år vil være berettigede til ordningen (deltagelsesgruppen), mens mødre med børn *lige over* 16 ikke er berettigede (kontrolgruppen) – men dette er det eneste forhold, der systematisk skiller de to grupper af mødre. Resultaterne varierer en smule på tværs af de to metoder, men forfatterne finder for begge metoder relativt præcist estimerede nul-effekter. En åbenbar årsag til manglende effekt af jobpræmien er formentlig dels dens forholdsvis ringe størrelse (svarende til under 5% af mødrenes nettoindkomst), og at ordningen var målrettet mødre med børn i teenagealderen. Hvor enlige forsørgere med små børn kan se en stor del af eventuelle løngevinster ved beskæftigelse forsvinde til udgifter til pasningsordninger, så er denne problemstilling næppe relevant for forsørgerne i denne målgruppe. Det betyder samtidig, at målgruppen formentlig er karakteriseret ved at have andre og flere problemer, der ikke kan løses ved (små) kontante tilskyndelser alene. Dette resulterer også i rapporterede negative deltagelseselasticitets-estimer på -0,02 (der dog langt fra er statistisk signifikant).

Endelig evaluerer *Knoef & van Ours (2016)* et hollandsk kommunalt politikeksperiment (2009-2010; 14 udvalgte kommuner), hvor enlige mødre på velfærdsydelse med børn under 12 år blev tilbudt et fribeløb (svarende til €4 i timen og med et max-beløb på €120 i måneden), så ydelserne ikke fuldt ud reduceredes, når indkomsten fra beskæftigelse steg. Hertil kom, at man forsøgte sig med direkte

jobskabelse. Metodemæssigt anvendes en tredobbelt difference-in-difference strategi, hvor forfatterne sammenligner perioderne før og efter eksperimentet; kommuner med og uden brug af de nye politikker; og enlige mødre med børn over og under 12 år. Studiet anvender administrative data, der indeholder information om alle modtagere af kontanthjælp i Holland. Resultaterne viser, at enlige mødre med indvandrerbaggrund forøger deres deltidsbeskæftigelse med 13,9 procentpoint, svarende til en deltagelseselasticitet for denne gruppe på 0,3. Den samlede lønindkomst steg for disse kvinder med omkring €83 i måneden, hvilket efterlod dem med omkring €45 ekstra i måneden, når modregningen i velfærdsydelsen var foretaget. For etniske hollændere var der ingen målbar effekt på sandsynligheden for at finde (deltids-)beskæftigelse men en statistisk signifikant stigning på omkring €50 i måneden i lønindkomst. Denne stigning i lønindkomsten som følge af jobpræmieordningen resulterede dog ikke i nogen signifikant ændring i den samlede månedlige indkomst for gruppen.

Spanien

Sanchez-Mangas & Sanchez-Marcos (2008) betragter en jobpræmie, der blev introduceret i Spanien i 2003. Her fik beskæftigede mødre et månedligt tilskud på 100 euro pr. barn under tre år (svarende til omkring 40% af de gennemsnitlige omkostninger ved at få passet et barn i det alderstrin i Spanien). Forfatterne anvender et tredobbelt difference-in-difference design, hvor de først sammenligner deltagelsessandsynligheden for mødre med børn under tre år før og efter introduktionen af politikken, og dernæst sammenligner dette med forskellen i beskæftigelse for kvinder, der ikke var berettigede til tilskuddet. Studiet finder små (3 procentpoint) men signifikant positive effekter af politikken på kvinders beskæftigelse. Resultaterne drives mestendels af kvinder med gymnasium som højst fuldførte uddannelse.

Frankrig

Bargain & Doorley (2017) undersøger i deres artikel (blandt andet) effekten af en reform (the Revenue de Solidarité Active; RSA), der i 2009 introducerede en jobpræmielignende ordning til lavindkomstindivider i beskæftigelse. I praksis fungerede dette som et fribeløb ("earnings disregards"), der sikrede, at velfærdsydelse ikke fuldt ud reduceredes, når indkomsten fra beskæftigelse steg. Dette virker de facto som en skatterabat, men er forankret i ydelsessystemet. RSA gjorde netop, at man ikke mistede sin ret til kontanthjælp (RMI, se mere nedenfor) fuldstændigt ved indtræden i beskæftigelse, men at kun 38% af lønindkomsten blev modregnet i kontanthjælpen. Bargain & Doorley (2017) udnytter i deres analyse, at ordningen kun var tilgængelig fra og med det fyldte 25. leveår i et RD design, hvor de sammenligner 25-årige med yngre. De finder, at RSA

modvirker de negative effekter af RMI, så RSA i sig selv foranlediger en stigning i beskæftigelsesraten på 3,4 procentpoint. Effekterne er lidt mindre for mænd end for kvinder.

Nordamerikanske studier

Op igennem 1990'erne blev der udført tre sociale eksperimenter, der alene fokuserede på at øge incitamentet ved beskæftigelse via en jobpræmielignende ordning uden et eksplicit krav til antallet af timer i beskæftigelse. Studierne er:

- California Work Pays Demonstration Project (CWDP), Hotz et al. (2002).
- Vermont Welfare Restructuring Project – Incentives Only (WRP-IO), Scrivener et al. (2002).
- Minnesota Family Investment Program – Incentives Only (MFIP-IO), Miller et al. (2000).

WRP og MFIP bestod af to selvstændige evalueringer hver, hvor der også blev udført et socialt eksperiment, der inkluderede beskæftigelses- og aktivitetskrav, se afsnit 1.2.4.

Alle tre eksperimenter rettede sig mod enlige forsørgere, men varierede i målgruppen – et enkelt var kun rettet mod eksisterende modtagere af kontanthjælpen, mens de to andre også inkluderede ny-ansøgere til hjælpen.

Overordnet set eksperimenterede de tre studier med varierende versioner af mere lempelige aftrapninger af ydelsen, når borgerne begyndte at få arbejdsindkomst. Dette blev gjort ved, at en initial del af indkomsten slet ikke blev modregnet, og derefter blev kun 30-50% af lønindkomsten modregnet i kontanthjælpen. Deltagergrupperne i eksperimenterne fik dog også en række andre tilskyndelser (fx et direkte tilskud til børnepasning), der gør det svært at udtale sig om de isolerede effekter af de jobpræmielignende ordninger.

For alle tre eksperimenteres vedkommende steg brugen af kontanthjælp helt op til 10,5 procentpoint efter 2 ½ år, selvom dette kun var statistisk signifikant for et enkelt. I et af eksperimenterne (CWDP) var tilskyndelsen til at arbejde først til stede efter fire måneders beskæftigelse, hvilket formentlig bidrog til det usikre resultat. Alle tre eksperimenter resulterede dog i et højere beskæftigelsesomfang på mellem 2,8 og 4,6 procentpoint. Kun for CWDP beregnes en deltagelseselasticitet, der findes at ligge mellem 0,68 og 0,77.

To studier baseret på det amerikanske EITC er informative for målgruppen af ikke-forsikrede og oftest enlige forsørgere.

- Eissa & Hoynes (2004), USA
- Hotz et al. (2006), USA

EITC er en jobpræmie forankret i skattesystemet, rettet mod lavindkomstfamilier, ligesom ordningen evalueret i *Bettendorf et al. (2014)*.

Eissa & Hoynes (2004) tager udgangspunkt i effekten af EITC for gifte par i forbindelse med en udvidelse af ordningen i 1993. Der benyttes et difference-in-difference design. Som fremhævet af forfatterne er fokus på gifte pars adfærd vigtig, fordi der er en risiko for, at ordningen får den primære forsøger (typisk manden) til at øge arbejdsindsatsen på bekostning af den sekundære forsørgers (typisk kvindens) arbejdsudbud. Dette mønster er netop, hvad der dokumenteres empirisk i en amerikansk kontekst. Forfatterne finder en deltagelseselasticitet for de gifte kvinder på 0,27 (meget tæt på den fundne værdi for enlige mødre, jf. ovenstående), mens de gifte mænds deltagelseselasticitet er væsentlig mindre, nemlig 0,03. Men da kvinderne reducerer deres arbejdsudbud som følge af den stigende indkomst fra ægtefællen (svarende til en indkomstelasticitet på -0,04) bliver nettobidraget nul. For mænd findes en indkomstelasticitet på -0,01.

Endelig afdækker *Hotz et al. (2006)* effekterne af EITC for en mere socialt udsat gruppe, nemlig tidligere modtagere af velfærdsydelse. Studiet konkluderer, at der er en positiv beskæftigelseeffekt, men også at familier med to eller flere børn først senere ansøger om EITC, hvorfor beskæftigelseeffekten observeres med forsinkelse. For denne familietype er effekten på deltagelsen særligt stor, nemlig en deltagelseselasticitet mht. disponibel indkomst på 1,3 (baseret på effektestimater som følge af EITC på 3,2 procentpoint stigning i beskæftigelsen for denne gruppe).

Et vigtigt element i den amerikanske politik rettet mod lavindkomstfamilier er fribeløb som RSA-politikken i *Bargain & Doorley (2017)*, der også analyseres i de eksperimentelle studier. Vi har lokaliseret et enkelt ikke-eksperimentelt studie, der analyserer denne vinkel:

- Matsaidura & Blank (2013), USA

Matsaidura & Blank (2013) undersøger effekterne af stigninger i fribeløb ved at udnytte, at nogle stater i langt højere grad end andre øgede deres fribeløb. Studiet analyserer effekter på kvinders arbejdsudbud og indkomst og finder ikke tegn på, at stigninger i fribeløbet har nogen gavnlig effekt på disse udfald. Det viser sig endvidere, at ganske få kvinder faktisk gør brug af (ansøger om) fribeløbet.

Australske studier

Et enkelt australsk studie er relevant her:

- Wilkins & Leigh (2012), Australien

Wilkins & Leigh (2012) afdækker effekter af det australske Working Credit program, der – ligesom de amerikanske fribeløbsordninger beskrevet ovenfor – sikrer, at velfærdsydelse ikke fuldt ud reduceres, når indkomsten fra beskæftigelse stiger. Selvom hovedanalysen viser, at programmet øgede beskæftigelsen, indkomst og reducerede afhængigheden af velfærdsydelser, varierer konklusionerne desværre på tværs af metoder.

TABEL 1: FUNDNE STUDIER AF MONETÆRE INCITAMENTER UDEN KRAV TIL ANTAL TIMER I BESKÆFTIGELSE

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Resultat og effektstørrelse	Elasticitet
Hansen (2013)	Dk	Ja	Langtidsledige enlige forsørgere, der modtager indkomsterstatt ende ydelser (dagpenge, kontanthjælp, sgdp etc)	Forsøgsordningen 2011-2012 med jobpræmie på op til 600 kr pr mdr.	beskæftigelse	Signifikant positiv effekt på 6 ugers merbeskæftigelse set over 22 mdr.	
Kolodziejczyk & Arendt (2020)	DK	Nej	Enlige forsørgere og langtidsledige kontanthjælpsmodtagere	Jobpræmieordninger for enlige forsørgere (2011-2012) og langtidsledige kontanthjælpsmodtagere (2012-2014)	Beskæftigelse, lønindkomst, aktivering	Insignifikante og små effekter, også for undergrupper. Undergrupper varierer på tværs af de to jobpræmieforsøgsordninger (for enlige forsørgere: individer med 0-6 årige børn, individer med 7-14 årige børn, 31-63 årige og ikke-vestlige indvandrere. For langtidsledige kontanthjælpsmodtagere: individer med børn, unge mellem 18-30 og ikke-vestlige indvandrere)	
Arendt & Kolodziejczyk (2019)	DK	Ja	Langtidsledige kontanthjælpsmodtagere	Jobpræmieordning for langtidsledige kontanthjælpsmodtagere (2012-2014)	Beskæftigelse, lønindkomst, aktivering	Insignifikante og små effekter, også for undergrupper (individer med børn, unge mellem 18-30 og ikke-vestlige indvandrere)	
van der Klaauw & van Ours (2013)	NL	Ja	Langtidsledige kontanthjælpsmodtagere	Bonus til personer, der forlader ledighed og opretholder beskæftigelse i seks måneder. Endvidere undersøges effekten af sanktioner (1997-2002)	Beskæftigelse	Insignifikant og lille effekt (0,6 ppt) for mænd og 2,5 ppt signifikant effekt for kvinder.	

Bettendorf, Folmer & Jongen (2014)	NL	Ja	Enlige mødre med lav indkomst - 70% var i beskæftigelse inden udvidelsen	Udvidelse af skatterabat ved arbejde til også at omfatte enlige mødre med 12-15-årige hjemmeboende børn (EITC 99-08)	Beskæftigelse	To meget præcist estimerede nul-effekter findes både ved difference-in-difference og et regression diskontinuitets-design.	Deltagelses-elasticitet på insignifikante -0,02
Knoef & van Ours (2016)	NL	Ja	Fribeløb på €4 pr. time eller max €120 pr. måned samtidig med direkte jobskabelse	Enlige mødre på kontanthjælp 2009-2010	Deltidsbeskæftigelse og selvforsørgelse	Ingen signifikante effekter på deltidsbeskæftigelse for hollandske mødre, men positive effekter på 19 ppt for kvindelige immigranter.	Deltagelses-elasticitet på signifikante -0,3
Sanchez-Mangas & Sanchez-Marcos (2008)	ES	Ja	Mødre til børn under tre år	Indkomstsubsidie på €100 pr barn under 3 år, hvis i beskæftigelse. 1996-2004	beskæftigelse	3 ppt signifikant stigning i beskæftigelsesgraden. Effekten er størst for kvinder med gymnasie som højest fuldførte uddannelse.	
Bargain and Doorley (2017)	F	Ja	+ 25 årige enlige HS dropouts uden børn	In-work transfer via reduceret modregningsrate i velfærdsydelsen (RSA reform i 2009 - 2004-2011)	Beskæftigelse	En stigning i beskæftigelsesraten på 3,4 procentpoint for alle men på 3,0 for mænd og 4,8 for kvinder.	

California Work Pays Demonstration Project, Hotz et al. (2002)	US (CA)	nej	Enlige forsøgere, modtagere	Bevarer ret til velfærdsydelse (AFDC) hvis indkomst tilstrækkelig lav, også ud over 4-måneders beskæftigelse. Derudover fjernes en 100 timers regel og grænsen for tilladt personlig formue hæves. 1992	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	1 ppt insignifikant stigning i brugen af kontanthjælp, \$2 insignifikant fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 2 ppt insignifikant fald i beskæftigelsen og \$13 insignifikant fald i månedlig lønindkomst
Vermont Welfare Restructuring Project - Incentives Only, Scrivener et al. (2002)	US (VT)	nej	Enlige forsøgere, modtagere og ansøgere	Forhøjet grænse for modregning i velfærdsydelsen ved arbejdsindkomst. Derudover fjernes en 100 timers regel og grænsen for tilladt personlig formue hæves. 1994-1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	0,3 %-points insignifikant stigning i brugen af kontanthjælp; \$6 insignifikant fald i månedlig ydelsesudbetaling; 2,8ppt insignifikant stigning i beskæftigelsen og \$5 insignifikant stigning i månedlige lønindkomst.
Minnesota Family Investment Program - Incentives Only, Miller et al. (2000)	US (MN)	nej	Enlige forsøgere i byområder	Forhøjet grænse for modregning i velfærdsydelsen ved arbejdsindkomst. Derudover fjernes en 100 timers regel og grænsen for tilladt personlig formue hæves. 1994-1996	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	10,5 ppt stigning i brugen af kontanthjælp, \$97 stigning i månedlige ydelsesudbetalinger; 3,6 ppt stigning i beskæftigelsen og \$16 insignifikant fald i månedlig lønindkomst
Eissa & Hoynes (2004)	US	Ja	Lavtuddannede gifte par	EITC-reformerne 84-96	Beskæftigelse	Totalt set en negativ effekt på beskæftigelse. Drevet af en lille positiv effekt for mændene i familierne og en lavere beskæftigelses blandt kvinderne

Hotz, Mullin, Scholz (2006)	US (Cal.)	Nej	Enlige mødre med lav indkomst	Sammenligning af familier med et vs. To eller flere børn efter 1991, hvor EITC blev udvidet for familier med flere børn	beskæftigelse	Positiv effekt i størrelsesordenen 1,2 til 3,4 procent
Matsaidura & Blank (2013)	US	Ja	Enlige forsøgere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen. 1984-2003	beskæftigelse og lønindkomst	meget upræcist estimerede små effekter på sandsynligheden for beskæftigelse og insignifikante og negative effekter på lønnen.
Wilkins & Leigh	AU	Ja	Lavtlønnede	Bevarer ret til af velfærdsydelsen hvis indkomst tilstrækkelig lav, grænser varierer. 1995-2005	Beskæftigelse, indkomst og afhængighed af velfærdsydelse	Resultater varierer på tværs af metoder og forfatterne selv er tilbageholdne med at give resultaterne en kausal tolkning

---

*Baseret på supplerende beregninger i Bettendorf et al. (2014)

Jobpræmielignende ordninger koblet til timer i beskæftigelse el. lignende.

Jobpræmielignende ordninger kan bruges alene, som beskrevet ovenfor, men ofte er de koblet til krav om et positivt antal timer i beskæftigelse. Nærværende afsnit beskriver resultaterne fra denne litteratur. Resultaterne stammer mestendels fra angelsaksiske politikområder (England, USA og Canada).

Nordiske studier

Et enkelt nordisk studie ligger inden for denne kategori:

- Mogstad & Pronzato (2012), Norge

Mogstad & Pronzato (2012) analyserer en norsk reform fra 1998, der forøgede ydelserne til ledige enlige mødre, der fandt beskæftigelse, med op til 150 euro om måneden. Reformen påvirkede kun ledige enlige mødre, hvis yngste barn var under 9 år. Endvidere medførte reformen krav om halvtidsarbejde for mødre med børn på mindst tre år samt en treårig tidsbegrænsning. Metodemæssigt anvendes en difference-in-difference analyse, hvor kontrolgruppen består af gifte mødre med børn i samme aldersgruppe, før og efter reformen blev implementeret. Resultaterne viser en stigning i beskæftigelse på omkring 4 procentpoint og en stigning i lønindkomsten på knap €1,000 på årlig basis. Dette resultat dækker dog over betydelig heterogenitet: Forfatterne finder, at de mødre, der havde været alene med børnene længst, havde sværest ved at reagere på reformens beskæftigelseskrav og derfor oplevede et fald i årlig disponible indkomst på omkring €800 (svarende til 4 procentpoint).

Engelske studier

En række studier analyserer den engelske WFTC (Working Family Tax Credit) ordning, der blev introduceret i 1999 og eksisterede frem til 2003:

- Gregg & Harkness (2003), UK
- Blundell et al. (2005), UK
- Leigh (2005), UK
- Francesconi & van der Klaauw (2007), UK
- Francesconi et al. (2009), UK
- Azmat (2014), UK

Ordningen erstattede en mindre generøs politik, Family Credit (FC). Ordningen havde mange elementer tilfælles med den amerikanske EITC i den forstand, at individer (med børn og) med lav indkomst får en skattnedsættelse, der aftager lineært med indkomst over et vist niveau. Ordningen inkluderede også fradrag for tilskud til børnepasning og havde i modsætning til EITC et krav om mindst 16 timers beskæftigelse. Det er værd at bemærke, at der var en række samtidige, store reformer (fx lettere adgang til børnepasning), der gør det vanskeligt at isolere effekten af WFTC.

Gregg & Harkness (2003) undersøger effekten af introduktionen af WFTC på enlige forsørgere ved hjælp af en difference-in-difference matching strategi, hvor der sammenlignes med enlige uden børn før og efter reformen. Resultaterne viser, at ordningen øgede beskæftigelsen med omkring fem procentpoint og også andelen, der arbejdede mere end 16 timer. Der foretages en enkelt heterogenitetsanalyse, hvor gruppen af modtagere deles op i borgere med O og A levels fra det engelske uddannelsessystem, men der findes ikke nogen forskel på tværs af de to grupper. *Bettendorf et al. (2014)* indeholder supplerende elasticitetsberegninger på baggrund af resultaterne i *Gregg & Harkness (2003)* og finder at resultaterne kan oversættets til en deltagelseselasticitet på 0,61.

Blundell et al. (2005) ligner i høj grad det ovennævnte studie i sin analysetilgang, men estimerer i stedet en binær model for sandsynligheden for beskæftigelse. Resultaterne (en stigning på 3,6 procentpoint) for beskæftigelse for enlige forsørgere (mødre) stemmer i høj grad overens med *Gregg & Harkness (2003)*. Effekten for samboende mødre var mindre (2,6 procentpoint hvis faren ikke er beskæftiget og ingen signifikant effekt, hvis faren var i beskæftigelse). *Bettendorf et al. (2014)* omsætter resultaterne til elasticiteter og rapporterer på tværs af de to grupper en deltagelseselasticitet på 0,45.

Leigh (2005) gør et forsøg på i højere grad at isolere effekten af WFTC ved at se på en periode, der lå tættere på reformen. Der er ikke belæg for statistisk stærke konklusioner for gruppen af enlige forsørgere. Resultaterne er lidt stærkere og peger på gavnlige effekter af WFTC for den samlede population af enlige og gifte, men effekterne er betydeligt mindre end i *Gregg & Harkness (2003)*; dette kan både skyldes at der alene fokuseres på kortsigtseffekter, og at ordningens effekter er stigende over tid, men også at effekten af WFTC i højere grad isoleres i *Leigh (2005)*. Det slår også ud i en beskedent deltagelseselasticitet på 0,07, jf. *Bettendorf et al. (2014)*.

Francesconi & van der Klaauw (2007) fokuserer alene på enlige mødre. Resultaterne viser, ligesom *Gregg & Harkness (2003)*, at WFTC øger andelen af enlige mødre, der arbejder mere end 16 timer

med 4,7 procentpoint i deres standardmodel. Effekten er størst for mødre med helt små børn (< 5 år). For gruppen studeret som helhed findes en deltagelseselasticitet på 0,60, jf. Bettendorf et al. (2014).

Francesconi et al. (2009) anvender i hovedtræk samme tilgang og datagrundlag som Francesconi & van der Klaauw (2007), men tager udgangspunkt i samboende. Resultaterne viser, at WFTC overordnet set kun havde små og insignifikante effekter på gifte kvinders arbejdsudbud. Der var dog en tendens til en stigning i arbejdsudbuddet for kvinder, hvis mænd arbejdede mindre end 16 timer.

Azmat (2014) analysen ligner Blundell et al. (2005) i metodetilgang og datagrundlag, dog med en let udvidet dataperiode og en mere sofistikeret håndtering af trends i modellen. Denne korrektion reducerer effekten af WFTC på enlige mødres arbejdsudbud fra 4,6 til 1,6 procentpoint, ligesom effekterne på antal arbejdstimer reduceres i størrelse.

WTC ordningen erstattede sammen med Child Tax Credit, WFTC i 2003. WTC var en national indsats a la EITC rettet mod personer over 24 år uden børn, og havde som betingelse, at man var beskæftiget mere end 30 timer pr. uge. Det er vigtigt at have in mente, at andre ydelser var tilgængelige fra og med det fyldte 25. år. Dette er formentlig også årsagen til, at der kun eksisterer ét studie af politikken, og at dette studie (endnu) ikke er publiceret i et fagtidsskrift.

Mulheirn & Pisani (2008) undersøger effekten af introduktionen af WTC i et difference-in-difference design. WTC gjaldt for individer, der var 25 år eller ældre, og studiets kontrolgruppe består derfor af individer under 25 (før og efter reformen). De estimerede effekter på beskæftigelse er små (2,4 procentpoint) og hovedsageligt drevet af mænd. Effekten på antal timer er dog negativ, hvilket forfatterne tilskriver at yderligere to politikker trådte i kraft, når borgere fyldte 25 år. Dels steg kontanthjælpen med 26 % (fra £44,5 til £56,2 i ugen), og dels steg boligsikringen, der for unge under 25 havde en max-grænse på £60 pr uge, men som ikke havde nogen øvre grænse for borgere over 25 år. Disse to politikker var entydigt mere generøse, når det kom til ændringer i velfærdsydelser.

Nordamerikanske studier

En række sociale eksperimenter blev udført i USA og Canada op igennem 1990'erne, hvor man kombinerede jobpræmielignende ordninger med beskæftigelseskrav. Disse eksperimenter er

- Vermont Welfare Restructuring Project (WRP), Scrivener et al. (2002), USA
- Iowa Family Investment Program (FIP), Fraker & Jacobson (2000), USA
- Minnesota Family Investment Program (MFIP), Miller et al. (2000), USA
- Wisconsin New Hope, Huston et al. (2003), USA

- Self-sufficiency Project (SSP), Michalopoulos et al. (2002), Canada
- Self-Sufficiency Project Applicants (SSP-A), Michalopoulos et al. (2002), Canada

Særligt det første af SSP-eksperimenterne ledte til en lang række forskningsartikler, der på forskellig vis uddyber og beskriver nærmere de fundne resultater fra Michalopoulos et al. (2002). Af pladshensyn er disse (og andre forskningsartikler baseret på eksperimenter bekræftet i indeværende rapport) ikke medtaget.

WRP og MFIP var delkomponenter af større eksperimenter, der også er ovenfor, og havde samme struktur mht. fribeløb som WRP-IO og MFIP-IO. FIP var det mest generøse af de otte eksperimenter med hensyn til fribeløb og efterfølgende modregnings-sats. I SSP-eksperimenterne og New Hope fik deltagerne et løntilskud ved minimum 30 timers beskæftigelse, hvor størrelsen af tilskuddet afhang negativt af den timeløn, som de blev ansat til. Dette gav deltagerne et monetært incitament til at tage selv meget lavt-betalte jobs.

I Wisconsin var New Hope programmet målrettet familier med to voksne i modsætning til det canadiske SSP, der fokuserede på enlige forsørgere. Derudover var SSP kun målrettet kontanthjælpsmodtagere, mens New Hope var rettet mod familier, der levede i særligt udsatte områder, uanset om de modtog kontanthjælp eller ej. De to SSP-eksperimenter adskiller sig indbyrdes ved målgruppen blandt enlige forsørgere: SSP var målrettet langtidsledige (minimum 12 måneder på kontanthjælp. I SSP-A var deltagerne nyledige kontanthjælpsmodtagere, der kunne kvalificere sig til løntilskuddet under SSP, hvis de forblev ledige i minimum 12 måneder.

I WRP blev modtagere efter 30 måneder på kontanthjælp mødt med et krav om fuldtidsbeskæftigelse for fortsat at kunne modtage ydelsen (kravet blev nedsat til deltidsbeskæftigelse, hvis der var børn under 13 år i husholdningen), mens deltagerne i TSMF, FIP og MFIP blev pålagt krav om at deltage i aktivering i halvdelen af tiden, hvis ikke de var beskæftiget minimum 30 timer om ugen (20 timer for TSMF eksperimentets vedkommende). Som det eneste af de otte eksperimenter blev grænsen for personlig formue ikke hævet under New Hope, lige som en ”positiv”100-timers regel stadig gjaldt her (familier, hvor familieoverhovedet arbejdede over 100 timer om måneden, kunne ikke få kontanthjælp, selvom de 100 timer ikke genererede indkomst over maksimumsgrænsen for kontanthjælp).

I modsætning til tilfældet, hvor der alene gives et monetært incitament til beskæftigelse, så er effekterne på brugen af kontanthjælpssystemet her teoretisk set ikke entydige. De monetære

incitamentet gør det mere fordelagtigt at forblive på kontanthjælp og leder derfor teoretisk set til en stigning i brugen (og empirisk set en stigning som dokumenteret i afsnit 1.1.4). Men de beskæftigelses- og aktiveringsrettede krav gør det mindre fordelagtigt. Hvilken en af de to effekter, der dominerer, er altså et empirisk spørgsmål.

De amerikanske forsøg viste, at deltagerne overordnet set reducerede deres afhængighed af kontanthjælpssystemet med et par procentpoint set over en 3-4 årig periode. De canadiske SSP-deltagerne oplevede til gengæld et betragteligt fald i brugen af kontanthjælp på mellem 12 og 20 procentpoint, men i modsætning til de amerikanske studier så øgede SSP det samlede beløb, gruppen modtog fra det offentlige, dvs. faldet i kontanthjælpen blev mere end modsvaret af stigningen i løntilskuddet.

Mht. til beskæftigelses- og løneffekter, så øgede alle fem amerikanske og de tre canadiske beskæftigelsen og lønindkomsten blandt deltagerne, selvom der var betydelig heterogenitet på tværs af de syv grupper. Disse effekter tyder på, at beskæftigelseskrav knyttet til kontanthjælpen kan være et effektivt middel til at øge beskæftigelsesomfanget og lønindkomsten blandt modtagerne, selvom der ikke er store effekter på brugen af systemet. Størst var effekten dog for gruppen af nyansøgere, hvilket formentlig skyldtes, at denne gruppe af nyledige havde nemmere ved at opfylde beskæftigelseskravet. De langsigtede effekter af eksperimenterne var væsentlig mindre end effekterne på den korte bane. Dette fald skyldes at kontrolgrupperne indhentede deltagergrupperne i slutningen af den periode, som eksperimenterne strakte sig over. Det er i den forbindelse værd at bemærke, at omfanget af fuldtidsbeskæftigelse blandt deltagerne forblev stabilt over tid. I modsætning hertil steg graden af fuldtidsbeskæftigelse blandt kontrolgrupperne løbende over tid.

Vurderet samlet, så viser de eksperimentelle resultater i dette og foregående afsnit, at jobpræmielignende ordninger i sig selv og alene øger brugen af kontanthjælpssystemet og at denne effekt er større, jo større incitamentet er. Beskæftigelses- eller aktivitetskrav mindsker brugen af kontanthjælpssystemet. Når de to politikker kombineres, så afhænger nettoeffekten af styrkeforholdet mellem de to.

TABEL 2: FUNDNE STUDIER AF MONETÆRE INCITAMENTER KOBLET MED KRAV TIL ANTAL TIMER I BESKÆFTIGELSE EL. LIGN

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Effekt (+,0,-)	Resultat og effektstørrelse	Elasticitet
Mogstad & Pronzato (2012)	No	ja	Enlige mødre med lav indkomst og børn i alderen 3-10 år	Forøgelse af velfærdsydelse på 25% for mødre, der arbejder mere end halv tid (1998)	Beskæftigelse og lønindkomst	+	Positiv effekter på beskæftigelsen i størrelsesordenen 2,2 til 4,3 pppt. Større effekt for langvarigt enlige mødre. Positivt indkomsteffekt for nyligt enlige mødre, negativ for langvarigt enlige	
Gregg & Harkness (2003)	UK	nej	Enlige forsørgere. Der foretages følsomheds-test mellem O og A levels	Statterabat ved min. 16 timers arbejde (WFTC, 1992-2002)	Beskæftigelse og arbejdstid	+	5 ppt højere beskæftigelse; 5% forøgelse i timetallet blandt de beskæftigede; 7ppt flere arbejder min. 16 timer. Følsomhedsanalysen foretages kun på beskæftigelse. 5,2 ppt for O levels og 6,3 ppt for A-levels	Deltagelses-elasticitet på 0,61
Blundell, Brewer & Shepard (2005)	UK	nej	Familier med børn	Skatterabat ved min. 16 timers arbejde (WFTC - 1997-2003)	beskæftigelse	+	3,6 ppt højere beskæftigelse for enlige mødre; større effekt blandt mødre med yngre børn. 2,6 ppt højere beskæftigelse blandt enlige mødre med ikke-arbejdende mænd. Ingen effekt blandt kvinder der bor med arbejdende mænd. 4,6ppt for enlige mænd. For mænd, hvor hustruen arbejder er effekten -1ppt og +0,5ppt, hvor hustruen ikke arbejder.	Deltagelses-elasticitet på 0,45
Leigh (2005)	UK	nej	Enlige forsørgere og samboende familier m børn	Skatterabat ved min. 16 timers arbejde (WFTC)	Beskæftigelse, ugentlige arbejdstimer og skattepligtig lønindkomst	+	Hele målgruppen: 0,9ppt øjere beskæftigelse (signifikant på 10%-niveau); 1,3 flere timer om ugen; 4,6 log-ppt højere løn. Der findes kun sign. effekter for kvinder i forhold (1,6; 1,7;7,7). For mænd findes der kun en løneffekt på 4,6 log ppt.	Deltagelses-elasticitet på 0,07
Francesconi & van der Klaauw (2007)	UK	ja	Enlige mødre	Skatterabat ved min. 16 timers arbejde (WFTC) koblet med et generøst tilskud til børnepasning	Beskæftigelse og arbejdstid	+	Beskæftigelse øges med 5,8 ppt og 5,0 ppt flere arbejder min. 16 timer. 1/2 ppt lavere for lavtuddannede	Deltagelses-elasticitet på 0,60

Francesconi, Rainer & van der Klaauw (2009)	UK	Ja	Par	Statte­rabat ved min. 16 timers arbejde (WFTC), indtjening over grænse reducerer ydelse. 1991-2002	Beskæftigelse og arbejdstid		Ingen effekt på gifte kvinder, hvor partneren arbejder mindst 16 timer; 3,1 ppt højere beskæftigelse (signifikant på 5%-niveau) for kvinder, hvis mænd arbejder under 16 timer.
Azmat (2014)	UK	ja	Unge(18+ og 21+) enlige mødre	Skatte­rabat ved min. 16 timers arbejde (WFTC - 1997-2003)	Beskæftigelse og arbejdstid	+ 0 og +	3,4 ppt højere ssh for at være beskæftiget 30 timer eller derover. Ingen effekter på den ekstensive margin (fra inaktivitet til beskæftigelse)
Mulheirn & Pisani (2005)	UK	nej	Personer uden børn over 25 år	Skatte­rabat ved min. 30 timers arbejde (WTC - 2003)	Beskæftigelse og arbejdstid	+	2,4-4 ppt højere beskæftigelse afhængig af metode; gns. 0,7 times reduktion i arbejdstid blandt beskæftigede
Welfare Restructuring Project, Scriverner et al. (2002)	US (VT)		Enlige forsørgere, modtagere og ansøgere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen med fuldtidsbeskæftigelses krav efter 30 måneder på offentlig forsørgelse (med sanktion). 1994-1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	+	2,1 ppt insignifikant fald i brugen af kontanthjælp, \$35 signifikant fald i månedlig ydelsesudbetalinger; 8,7 ppt stigning i beskæftigelsen \$45 signifikant stigning i månedlig lønindkomst.
Family Investment Program, Fraker & Jacobson (2000)	US (IA)		Modtagere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen med uddannelsespålæg (med sanktion) samt afskaffelsen af en 100 timers-regel. 1993	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	+	1,3 ppt insignifikant stigning i brugen af kontanthjælp, \$9 fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 1,2 ppt insignifikant stigning i beskæftigelsen og \$ 19 insignifikant stigning i månedlig lønindkomst
Family Investment Program, Fraker & Jacobson (2000)	US (IA)		Ansøgere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen med uddannelses­pålæg (med sanktion) samt afskaffelsen af en 100 timers-regel. 1993-1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	+	1,2 ppt insignifikant stigning i brugen af kontanthjælp, \$13 signifikant fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 3,1 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$40 insignifikant stigning i månedlige lønindkomst.

Family Investment Program, Miller et al. (2000)	US (MN)	Enlige forsørgere >24 måneders offentlig forsørgelse de sidste 36 måneder, i byområder. Modtagere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen med uddannelsespålæg hvis ingen børn <1 år og arbejde <30 timer pr. uge (med sanktion). 1994-1996	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	+ 7,6 ppt signifikant stigning i brugen af kontanthjælp, \$51 fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 11,5 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$48 signifikant stigning i månedlig lønindkomst
Family Investment Program, Miller et al. (2000)	US (MN)	Enlige forsørgere >24 måneders offentlig forsørgelse de sidste 36 måneder, i byområder. Ansøgere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen med uddannelsespålæg hvis ingen børn <1 år og arbejde <30 timer pr. uge (med sanktion). 1994-1996	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	0 6,4 ppt signifikant stigning i brugen af kontanthjælp, \$49 signifikant stigning i månedlig ydelsesudbetalinger; 2,8 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$5 insignifikant stigning i lønindkomst
New Hope, Huston et al. (2003)	US (WI)	Fattige familier ej i FT-beskæftigelse ved randomisering	Indkomstsubsidie hvis mindst 30 timer pr. uge. 1994-1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	2,5ppt insignifikant stigning i brugen af kontanthjælp, \$2 insignifikant stigning i månedlige ydelsesudbetalinger; 6,6 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$39 insignifikant stigning i månedlig lønindkomst
New Hope, Huston et al. (2003)	US (WI)	Fattige familier i FT-beskæftigelse ved randomisering	Indkomstsubsidie hvis mindst 30 timer pr. uge. 1994-1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	6,7ppt signifikant fald i brugen af kontanthjælp, \$37 signifikant fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 2,6 ppt insignifikant stigning i beskæftigelsen og \$74 insignifikant fald i månedlig lønindkomst.

Self-Sufficiency Project Applicants, Michalopoulos et al. (2002)	CAN (BC)		Enlige forsørgere uden offentlig forsørgelse de sidste 6 måneder, ansøgere	Jobpræmie / bonus ved gns 30 timers arbejde til min. mindstelønnen. Med sanktion. SSP 1994-95	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	12,0 ppt signifikant fald i brugen af kontanthjælp, \$77 procent fald i månedlig ydelsesudbetalinger. 12.1 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$182 signifikant stigning i månedlig lønindkomst.
Self-Sufficiency Project, Michalopoulos et al. (2002)	CAN (BC + NB)	Ja	Enlige forsørgere, modtagere	Jobpræmie / bonus ved gns 30 timers arbejde til min. mindstelønnen. Med sanktion. SSP 1992-95	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	12,9 ppt signifikant fald i brugen af kontanthjælp, \$77 ppt signifikant fald i månedlig ydelser; 9,8 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$78 signifikant stigning i månedlig lønindkomst.

* Baseret på supplerende beregninger i Bettendorf et al. (2014)

Niveau og varighed af ydelser

Dette afsnit beskriver de for målgruppen relevante studier, der tager afsæt i niveau og varighed af ydelser. Vi har fundet 24 studier, hvoraf seks er baseret på sociale eksperimenter udført i USA i 1990'erne. 15 af studierne studerer effekterne af ydelsesændringer, mens de resterende ni, alle amerikanske i øvrigt, studerer effekterne af varighedsbegrænsninger af ydelsesudbetalingen.

Tre af studierne er effektevalueringer af den danske Starthjælp, der reducerede overførselsindkomsten til flygtninge og indvandrere, og et nyere dansk studie analyserer nedjusteringen af understøttelsesniveauet for nyankomne flygtninge i september 2015. Der er to danske studier, der studerer effekterne af udvidelsen af kontanthjælpen for borgere uden forsørgerpligt ved det fyldte 25 år. Yderligere fire studier kvantificerer effekterne af kontanthjælpsreformen herhjemme i 2014. Et delelement af reformen bestod netop af en ydelsesreduktion for unge under 30 år. Et enkelt studie kigger på reformen af integrationsydelsen i 2015 mens to studier evaluerer den seneste reform af kontanthjælpen fra 2016. Endvidere har vi fundet tre studier, et der fokuserer på introduktionen af kontanthjælpen for franske 25-årige ikke-forsørgere, og et, der analyserer en 175% stigning i kontanthjælpen for canadiske borgere, der fylder 30.

TANF, Temporary Assistance to Needy Families, var en – efter nordeuropæiske standarder – relativ voldsom velfærdsændring, der i slut-90'erne introducerede en øvre grænse for, hvor mange måneder man som borger igennem et liv kunne modtage kontanthjælp (60 mdr.). Vi har fundet seks sociale eksperimenter, der evaluerer en sådan varighedsbegrænsning i perioden op til TANF trådte i kraft og tre andre studier, der alle evaluerer TANF.

De tre danske Starthjælps-studier finder begge positive beskæftigelseseffekter af det lavere ydelsesniveau svarende til en 40% stigning. Det nye danske studie af satsnedjustering for nyankomne flygtninge finder positive beskæftigelseseffekter for mænd. Introduktion af eller en stigning i niveauet af kontanthjælpen blandt unge ikke-forsørgere leder i alle fire studiers tilfælde til en stigning i brugen af ydelsen blandt den relevante aldersgruppe af borgere. Et enkelt dansk studie fokuserer på modtagere af ydelsen og finder, at kvinder omkring 25 år uden forsørgerpligt har en deltagelseselasticitet på omkring 0,4, men finder ikke nogen signifikante resultater for unge mænd. De fire studier af kontanthjælpsreformen fra 2014 finder alle, at den berørte population øgede beskæftigelsen. De tre andre studier med fokus på en aldersbetinget stigning i kontanthjælpen, hvor effekten måles på hele den relevante population af borgere, finder deltagelseselasticiteter på mellem

-0,06 og - 0,03. Det er en smule lavere end den estimerede deltagelseselasticitet fundet i forbindelse med evalueringen af kontanthjælpsreformen i 2016 på -0,10. Den seneste reform indeholder dog både en reduktion i ydelsen via introduktionen af kontanthjælpsloftet samt et timekrav i form af 225-timers reglen, hvilket potentielt forklarer den numerisk højere elasticitet.

En række nordamerikanske studier, både eksperimentelle og ikke-eksperimentelle, har studeret konsekvenserne af (især) varighedsbegrænsninger af velfærdsydelse. De eksperimentelle studier er martret af, at ikke mange deltagere når ud omkring tidspunktet, hvor ydelsen ophører. Det er selvfølgelig betryggende og rart for den enkelte ydelsesmodtager, men begrænser omvendt, hvad der kan udsondres af viden omkring de samlede adfærdsændringer blandt ydelsesmodtagerne af varighedsbegrænsninger. Tre publicerede studier har udnyttet variation på tværs af delstater og finder alle, at varighedsbegrænsningen har en målbar effekt på andelen i den relevante gruppe borgere – enlige mødre, der modtager velfærdsydelse (TANF). Særligt mødre med helt små børn – ned til to år – reagerer på introduktionen af varighedsbegrænsningen.

Nordiske studier

Vi har fundet 12 nordiske studier – alle danske – under overskriften niveau og varighed af ydelser. Alle fokuserer alene på niveau-ændringer af ydelser. Af disse er endnu kun to publiceret i et fagtidsskrift. At vi ikke har fundet flere studier, der direkte beskæftiger sig med effekter af lavere ydelser for målgruppen skyldes sandsynligvis, at det er vanskeligt at finde relevant politikvariation, der muliggør en troværdig analyse af spørgsmålet; ikke fordi spørgsmålet ikke er særdeles vigtigt. Problemet er ofte, at politikvariation er kendt på forhånd, fx fordi den er alders- eller kalendertidsafhængig, og at relevante individer derfor kan reagere på ydelsesændringer, allerede inden ændringer træder i kraft (for dem). De fundne studier er

- Toomet (2005)
- Rosholm & Vejlin (2010)
- Andersen et al. (2012)
- Jonassen (2013)
- Beskæftigelsesministeriet (2014)
- De Økonomiske Råd (2015)
- Beskæftigelsesministeriet (2016A)
- Andersen, Dustmann & Landersø (2019)
- Finansministeriet (2019)

- Arendt (2020)
- Kleif og Arendt (2020)
- Smith, Simonsen og Skipper (2021)

Rosholm & Vejlin (2010), *Andersen et al. (2012)* og *Andersen et al. (2019)* er alle tre effektstudier af den halvering af ydelsesniveauet, som Starthjælpen ledte til blandt nyankommne flygtninge i sommeren 2002. I *Rosholm & Vejlin (2010)* findes reform-effekterne ved en før-efter sammenligning i en varighedsmodel. I praksis modellerer de tid ind til beskæftigelse/uddannelse. De finder særligt store effekter efter to år i Danmark. Da effekterne estimeres i en varighedsmodel, er det ikke umiddelbart at oversætte de fundne effekter til noget let fortolkeligt, som fx en deltagelseselasticitet. Forfatterne vurderer derfor i stedet, at den gennemsnitlige effekt på transitionssandsynligheden ind på arbejdsmarkedet set over de første to år i landet af ydelsesreduktionen svarer til en elasticitet på -1,2 på afgangsraten ind på arbejdsmarkedet med hensyn til niveauet af den indkomsterstättende ydelse. *Andersen et al. (2012)* og *Andersen et al. (2019)* konkluderer tilsvarende, at den lavere ydelse fik flere flygtninge i beskæftigelse, og dette særligt for mænd. I *Andersen et al. (2012)* konkluderes det således, at efter 4 ½ år i Danmark er forskellen i beskæftigelsesandelen blandt flygtninge på Starthjælp og flygtninge på kontanthjælp 12 procentpoint (relativt til et før-niveau på 30%).

Toomet (2005) og *Jonassen (2013)* analyserer begge beskæftigelseeffekten af den stigning på omtrent 70 %, der sker i kontanthjælpen, når en person uden forsørgerpligt fylder 25 år. Analysen i *Toomet (2005)* er en varighedsanalyse og er baseret på danske registerdata, hvor der fokuseres på *modtagere* af ydelsen. Forfatteren udnytter, at individer, som er forsørgere, allerede modtager den høje ydelse, før de fylder 25. Denne gruppe fungerer som kontrolgruppe i studiet, så der kan foretages en difference-in-difference-inspireret identifikation i varighedsmodellen. *Toomet* finder en signifikant negativ effekt af den højere indkomst for kvinder svarende til en deltagelseselasticitet på -0,4, men ikke nogen signifikant effekt for mænd. I *Jonassen (2013)* studeres effekterne af ydelsesstigningen i en regression diskontinuitets design for ugifte ikke-forsørgere. Han finder væsentligt lavere deltagelseselasticiteter end *Toomet (2005)* på mellem -0,06 og -0,04 for både mænd og kvinder. Forskellen beror på forskellen i de to populationer, der studeres. I *Toomet (2005)* fokuseres alene på effekten af ydelsesstigningen på gruppen af enlige forsørgere, der allerede er på kontanthjælp, mens *Jonassen (2013)* fokuserer på konsekvenserne af stigningen for det samlede antal borgere omkring 25 år og arbejder dermed med en væsentlig større og mindre reagerende population.

De Økonomiske Råds Sekretariat (2015) (DØRS), Beskæftigelsesministeriet (2014, 2016A) (BM14 og BM16) samt Kleif og Arendt (2020) fokuserer på effekterne af den ydelsesreduktion, som 25-29 årige kontanthjælpsmodtagere blev mødt med i forbindelse med kontanthjælpsreformen den 1. januar 2014. BM14 og DØRS foretager begge varianter af en difference-in-difference analyse. Beskæftigelsesministeriet ser på effekterne i reformens første tre måneder og DØRS evaluerer effekten over de første 15 måneder. BM14 fokuserer på 25-28 årige og bruger 21-24 årige som kontrolgruppe, mens DØRS fokuserer på 25-27 årige og har 31-34 årige som kontrolgruppe. Begge finder positive beskæftigelseseffekter for de berørte kontanthjælpsmodtagere. DØRS indeholder ligeledes en analyse, der fokuserer på populationen af 28-29 årige og finder at den samlede beskæftigelsesgrad for denne gruppe er steget med 0,5-0,8 procentpoint som følge af reformen. BM16 studerer reformens konsekvenser på afgangsraten til beskæftigelse i en varighedsmodel og finder at ydelsesreduktionerne øgede afgangsraten til beskæftigelse blandt målgruppen umiddelbart efter reformens ikrafttræden med 110% men også at der var en ganske betydelig respons på afgangsraten i måneden inden reformen svarende til en stigning på 70%. Endelig studerer Kleif og Arendt (2020) effekterne af kontanthjælpsreformen for populationen omkring de 30 år i et regressions diskontinuitets design. De finder en stigning i andelen på kontanthjælp på omkring fem procentpoint for målgruppen af uddannelsesparate, når de fylder 30 (og ikke længere er omfattet af den lavere ydelse). Det er dog vigtigt at understrege, at kontanthjælpsreformen i januar 2014 ikke alene indeholdt en ydelsesreduktion men også et krav om uddannelsesaktivering for unge uden erhvervskompetencegivende uddannelse. Faktisk var det alene uddannelsesparate kontanthjælpsmodtagere, der var omfattet af ydelsesreduktionen. Aktivitetsparate var stadig omfattet af uddannelseskrauet men ikke berørt af ydelsesreduktionen. Lidt under halvdelen af målgruppen for reformen blev klassificeret som uddannelsesparate (Kleif og Arendt, 2020). Det er derfor ikke muligt at udsondre effekten af ydelsesreduktionen fra den samlede effekt af ydelsesreduktion samt uddannelsespålæg.

Arendt (2020) analyserer nedjusteringen af understøttelsesniveauet for nyankomne flygtninge (fra almindelig kontanthjælpssats til integrationsydelse) i september 2015. Arendt udnytter den skarpe nedgang i ydelsesniveauet for den relevante gruppe men sammenligner også med flygtninge, der havde været i landet i mindre end syv ud af de sidste otte år og for hvem satsen blev nedjusteret i juli 2016. Han finder, at mænd – men ikke kvinder – hurtigere finder beskæftigelse efter introduktionen af den lavere ydelse. Effekterne er dog nul efter to år.

Finansministeriet (2019) og Smith, Simonsen og Skipper (2021) analyserer begge konsekvenserne af kontanthjælpsreformen, der trådte i kraft den 1. oktober 2016. Begge studier fokuserer alene på den del af den berørte population, der ikke også samtidig var berørt af reformen af integrationsydelsen i juli samme år, jf. Arendt (2020). Den sidste del udgør omkring 20% af kontanthjælpspopulationen. Reformen havde to komponenter: et ydelsesloft, der berørte omkring hver fjerde kontanthjælpsfamilie og en 225-timers regel, der alene omfattede kontanthjælpsmodtagere, hvis arbejdsevne ikke var begrænset. Finansministeriet (2019) studerer effekterne af variation i, hvor stor en procentvis ydelsesreduktion den enkelte kontanthjælpsfamilie stod til at opleve som følge af reformen. Da denne procentvise reduktion potentielt er endogen, korrigeres estimerne med tilsvarende estimer fundet i en før-periode. Resultaterne indikerer en signifikant deltagelseselasticitet på omkring -0,10. Simonsen, Skipper og Smith (2021) benytter sig af en simpel difference-in-differences strategi, hvor ændringen i sandsynligheden for at være på kontanthjælp blandt forsørgere omkring reformtidspunktet sammenlignes med samme ændring præcist et år tidligere. De finder, at reformen leder til et samlet (kortsigtet) fald i sandsynligheden for at være på kontanthjælp på to procentpoint.

Andre europæiske studier

To andre europæiske studier beskæftiger sig med effekten af niveauet af kontanthjælpen:

- Bargain & Doorley (2011)
- Bargain & Doorley (2017)

Bargain & Doorley (2011) studerer effekterne den franske kontanthjælp, Revenue Minimum d'Insertion. Som borger uden forsørger-pligt har man først adgang til denne ydelse som 25-årig. Konsekvenserne af denne policy-diskontinuitet blandt unge mænd uden nogen ungdomsuddannelse studeres for gruppen, der bliver 25 år i 1999. Den empiriske identifikationsstrategi er identisk med Jonassen (2013) diskuteret ovenfor, og elasticitetsestimaterne er også stort set identiske, nemlig mellem -0,06 og -0,04. *Bargain & Doorley (2017)* genbesøger deres studie fra 2011 og supplerer med resultater for kvinder og på tværs af uddannelsesgrupper. De finder positive effekter for både mænd og kvinder og for individer uden ungdomsuddannelse.

Nordamerikanske studier

Følgende seks eksperimenter, der alle blev udført mellem 1994 og 1997, fokuserede på introduktion af varighedsbegrænsninger af kontanthjælpen:

- Employing and Moving People off Welfare and Encouraging Responsibility (EMPOWER), Mills et al. (2001)
- A Better Chance (ABC), Delaware, Fein et al. (2001)
- Indiana Manpower Placement and Comprehensive Training Program (IMPACT) – Placement Track, Beecroft et al. (2003)
- Virginia Independence Program (VIP) og Virginia Initiative for Employment Not Welfare (VIEW), Gordon & James-Burdumy (2002)
- Family Transition Program (FTP), Florida, Bloom et al. (2000)
- Jobs First. Connecticut, Bloom et al. (2002)

Fælles for disse eksperimenter var introduktionen af en tidsbegrænsning på, hvor længe en familie kunne modtage kontanthjælp. De var alle forløbere for, hvad der senere blev implementeret i fuld skala i 1997, nemlig Temporary Assistance to Needy Families, TANF. Under TANF er der en øvre grænse på 60 måneder for, hvor længe modtagere kan få kontanthjælp over et liv. Denne begrænsning blev i eksperimenterne kombineret med en række øgede incitamenter til at finde arbejde på kort sigt (mindre modregning i kontanthjælpen ved beskæftigelse) og et beskæftigelseskrav. På nær FTP blev deltagerne også mødt med et kontanthjælpsloft, der fjernede yderligere børnetilskud ved familieforøgelse.

Da alle seks deltagergrupper samtidig med varighedsbegrænsningen også blev mødt med kortsigtsincitamenter i form af en mindre modregning i kontanthjælpen ved beskæftigelse og et loft over den samlede økonomiske hjælp, er det ikke muligt via eksperimenterne alene at isolere de direkte effekter af tidsbegrænsningen på brugen af kontanthjælp. De samlede effekter på sandsynligheden for at modtage kontanthjælp er dog overordnet negative. Alle seks eksperimenter finder til gengæld oftest statistisk og altid økonomisk signifikante effekter på beskæftigelsesomfanget på mellem tre og ni procentpoint (svarende til effektestimater på mellem seks og 20 procents stigninger i den samlede beskæftigelse oven en to-årig periode). Det er dog ikke overraskende at den mindre modregning i kontanthjælpen og tidsbegrænsningerne trak i hver sin retning ift. fordelagtigheden af kontanthjælp, så virker incitamentene i samme retning, når det kommer til beskæftigelse.

Tre ud af de fire observationelle nordamerikanske studier, vi har fundet, fokuserer, ligesom ovenstående litteratur baseret på eksperimenter, på effekter af tidsbegrænsning i udbetaling af ydelser. Analyserne udnytter alle variation i politik på tværs af tid og stater. Det drejer sig om:

- Kaushal & Kaestner (2001), USA

- Grogger (2003), USA
- Grogger (2004), USA

Et enkelt observationelt studie fokuserer på ændring i ydelsesniveauet i stil med de europæiske studier diskuteret ovenfor:

- Lemieux & Milligan (2008), Canada

Kaushal & Kaestner (2001) implementerer en difference-in-difference analyse, der udnytter variation i timing af indførelsen af tidsbegrænsning på ydelser på tværs af delstater i midt- og slut-halvfemserne. Fokusgruppen er enlige mødre mellem 18 og 44 år og disses beskæftigelsesomfang. De viser, at tidsbegrænsning i TANF alene fører til en signifikant stigning i beskæftigelse på mellem 5,1 og 10,1 procentpoint for målgruppen af enlige forsørgere, afhængigt af alderen på yngste barn. Denne stigning skal ses relativt til en sandsynlighed for at være i beskæftigelse for målgruppen på mellem 44,2 og 69,2 procent.

Grogger (2003) fokuserer også på effekten af tidsbegrænsningen af kontanthjælpsydelsen (TANF) i USA på fem år for kvindelige, enlige forsørgere og udnytter ligesom *Kaushal & Kaestner (2001)* variation i implementerings-timing af 1990ernes reformer på tværs af de amerikanske delstater. *Grogger* finder, at tidsbegrænsning har en signifikant negativ effekt på antallet af kontanthjælpsmodtagere på 4,0 procentpoint, hvis det yngste barn er under otte år og op mod 12 procentpoint, hvis yngste barn er under to år. Desuden øges beskæftigelsen med 0,4 procentpoint, hvis yngste barn er under otte og 4,0 procentpoint, hvis yngste barn er under to. Begge estimater er signifikante på mindst 10 % niveau. Omvendt findes der ikke signifikante effekter på antal uger i beskæftigelse, erhvervsindkomst eller den samlede indkomst.

I *Grogger (2004)* følges op på analysen i *Grogger (2003)*. Der anvendes dog et større datasæt, og den økonometriske specifikation er mere fleksibel. Resultaterne viser sig at være robuste; introduktion af tidsbegrænsede ydelser reducerer antallet af kontakthjælpsmodtagere med 5,1 procentpoint, hvis yngste barn er under otte, og 11,5 procentpoint, hvis yngste barn er under to. Begge resultater er statistisk signifikante.

Lemieux & Milligan (2008) studerer en ydelsesændring i 1980'ernes Canada, der ligner den danske studeret af *Toomet (2005)* og *Jonassen (2013)* ovenfor: I Canada steg kontanthjælpen for enlige ikke-forsørgere med 175%, når borgeren fyldte 30 år. Denne politik-diskontinuitet leder iflg. forfatterens analyser til et fald i beskæftigelsesgraden blandt 30-årige (ufaglærte) mænd på 2,9-5,6 procentpoint

alt efter specifikation af deres regressions diskontinuitetsmodel. Disse resultater svarer til en deltagelseselasticitet på mellem -0,05 og -0,03. Det er vigtigt igen at understrege, at hvor Toomet (2005) studerer adfærdsændringerne som følge af ydelsesændringen blandt modtagere af kontanthjælpsydelsen, så studerer Lemieux & Milligan (2008) som Jonassen (2013) adfærdsændringerne af ydelsesstigningen blandt hele befolkningsgruppen af 30-årige mænd uden forsørgerforpligtigelse.

TABEL 3: FUNDNE STUDIER AF NIVEAU OG VARIGHED AF YDELSE

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Effekt (+,0,-)	Resultat og effektstørrelse	Elasticitet
Toomet (2005)	DK	nej	25 årige enlige kontanthjælpsmodtagere uden forsørgerpligt	Stigning i kontanthjælpen som 25 årige enlige ikke-forsørgere kvalificerer sig til ift. 24 årige, 1998-2001	Beskæftigelse	-	Signifikant negativ effekt på beskæftigelsen som følge af stigningen i kontanthjælpen blandt unge kvinder. 0-resultat for unge mænd	Deltagelseselasticitet på - 0,40
Andersen et al. (2009)	DK	nej	Flygtninge	50% lavere ydelse (starthjælp), 2002	Beskæftigelse	+	12 ppt højere beskæftigelsesandel efter 4 år. Særligt gifte mænd reagerede - 20% effekt	
Rosholm & Vejlin (2010)	DK	Ja	Flygtninge	50% lavere ydelse (starthjælp), 2002	Overgang til beskæftigelse og udd samt afgang fra arbejdsmarkedet	+	Hazarden ud af arbejdsmarkedet øges med 120-150% - Table 4 indeholder en lang række følsomhedsanalyser. Gnselasticitet på ssh -1,2	indkomstelasticitet på afgangsraten - 1,2
Jonassen (2013)	DK	nej	Unge ugifte mænd og kvinder på kontanthjælp uden børn	Fordoblingen af kontanthjælpen ved det fyldte 25. år, 1995-2010	deltagelse på arbejdsmarkedet	-	Finder negative deltagelseselasticiteter på omkring -0,05 for begge køn	deltagelseselasticiteter på - 0,06 og -0,04
Beskæftigelsesministeriet (2014)	DK	nej	25-28 årige kontanthjælpsmodtagere	Reduktion i kontanthjælpen på mellem 36 og 76% ved reformtidspunktet 1/1 2014	Beskæftigelse, selvforsørgelse og uddannelse	+	5 ppt højere uddannelsesaktivitet og 3 ppt højere beskæftigelse på kort sigt (3 mdr.) blandt nyindtrådte. 4 ppt og 2 ppt for bestanden af kontanthjælpsmodtagere	
De Økonomiske Råds Sekretariat (2015)	DK	nej	25-29 årige kontanthjælpsmodtagere	Reduktion i kontanthjælpen på mellem 36 og 76% ved reformtidspunktet 1/1 2014	Beskæftigelse	+	3 ppt højere beskæftigelsesfrekvens de første 15 måneder efter reformen blandt bestanden af kontanthjælpsmodtagere i alderen 25-27 og 0,5-0,8 ppt højere beskæftigelsesgrad for populationen af 28-29 årige	

Beskæftigelsesministeriet (2016A)	DK	nej	25-29 årige kontanthjælpsmodtagere	Reduktion i kontanthjælpen på mellem 36 og 76% ved reformtidspunktet 1/1 2014	Afgang til beskæftigelse	+	70% stigning i afgangsraten til beskæftigelse umiddelbart før reformens ikrafttræden og en 11% stigning umiddelbart efter
Andersen, Dustmann and Landersø (2019)	DK	Nej	Flygtninge	50% lavere ydelse (starthjælp), 2002. Nyankomne flygtninge 2001-2003 men foruden Afghanistan og Jugoslavien	Indkomst, beskæftigelse, kriminalitet for voksne. [Børnepasning, nationale tests, års uddannelse og beskæftigelse for børn af flygtninge.]		Overordnet stigning i beskæftigelsesrate på ml. 4 og 9 procentpoint, men 4-16 procentpoint for mænd og 2-4 procentpoint for kvinder. Også reduktion i velfærdsydelser, stigning i lønindkomst, fald i ledighed og stigning i flow ud af arbejdsstyrken. Resultater stærkest hvis begge i par får ophold efter reform. Stigning i kriminalitet, børn mindre i pasning, stigning i andel børn, der klarer sig meget dårligt på nationale tests, stigning i kriminalitet blandt børn.
Finansministeriet (2019)	DK	Nej	Kontanthjælpsmodtagere	Reduktion i kontanthjælpen på i gennemsnit 12% for berørte familier samt 225-timers reglen	Afgang til beskæftigelse	+	En månedlig merafgang på mellem 0,1 til 0,2 procentpoint for familier, der er berørt af loftet
Arendt (2020)	DK	Nej	Flygtninge	introduktion af integrationsydelse sep 2015 for nyankomne sammenlignet med alm kontanthjælp for individer, der ankom før sep 2015 (alle med under 7 års ophold blev omfattet i juli 2016)	Beskæftigelse (0/1), lønindkomst, timers beskæftigelse, kriminalitet og forbrug af sundhedsydelse i primær sektor	+/-	Positiv beskæftigelseeffekt for mænd, ikke for kvinder [øget kriminalitet (tyveri) og positiv effekt på lægebesøg for kvinder]

Kleif og Arendt (2020)	DK	Ja	28-29 årige kontanthjælps modtagere	Reduktion i kontanthjælpen på mellem 36 og 76% ved reformtidspunktet 1/1 2014	Andel på kontanthjælp	-	5 ppt færre på kontanthjælp umiddelbart før det fyldte 30. år relativt til de 30-årige	
Simonsen, Skipper og Smith (2021)	DK	Nej	kontanthjælps modtagere med forsøgerforpligtelser	Reduktion i kontanthjælpen på i gennemsnit 12% for berørte familier samt 225-timers reglen	Andel på kontanthjælp	+	Et kortsigtet (2-6 mdr) fald på omkring 2 procentpoint i risikoen for at modtage kontanthjælp	
Bargain & Doorley (2011)	F	ja	+ 25 årige mænd uden uddannelse og børn	Intro af kontanthjælp til unge over 25 år (RMI - 1982-1999)	Beskæftigelse og ugentlige arbejdstimer	-	En reduktion i beskæftigelsesraten på 4,9 til 6,9 procentpoint samt en reduktion i antal-let af ugentlige arbejdstimer på 1,9-2,7 timer	Deltagelseselasticitet på -0,06 - -0,04.
Bargain and Doorley (2017)	F	Ja	+ 25 årige enlige uden børn	Intro af kontanthjælp til unge over 25 år (RMI - 1982-1999)	Beskæftigelse	-	En reduktion i beskæftigelsesraten på 1,6 procentpoint for alle men på 0,7 for mænd og 2,5 for kvinder. Blandt HS dropouts er effekten et fald på 3,9 procentpoint samlet set, men 4,2 for mænd og 3,4 for kvinder	
Employing and Moving People Off Welfare and Encouraging Responsibility (EMPOWER), Mills et al. (2001)	US (AZ)	nej	Modtagere	Sanktion, tidsbegrænsning, family cap (ingen stigning hvis yderligere børn), forældreansvar for gravide el. teenageforældre, afskaffelse af 100-timers regel. 1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst		1 ppt insignifant fald i brugen af kontanthjælp, \$13 signifikant fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 3,4 ppt insignifikant stigning i beskæftigelsen og \$60 insignifikant stigning i måned lønindkomst.	

A Better Chance (ABC) (2001)	US (DE)	nej	Enlige forsørgere, modtagere og ansøgere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen, beskæftigelseskrav, sanktion, tidsbegrænsning, family cap (ingen stigning hvis yderligere børn), forældretræning, vaccinationskrav, forældreansvar for gravide el. teenageforældre osv. 1995-1996	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	3,2 ppt insignifikant fald i brugen af kontanthjælp, \$30 signifikant fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 9,4 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$37 insignifikant stigning i månedlig lønindkomst
Indiana Manpower Placement and Comprehensive Training Program (IMPACT) Placement Track, Beecroft et al. (2003)	US (IN)	nej	Modtagere og ansøgere. Mere jobparate	Fast beløb op til fattigdomsgrænse, beskæftigelseskrav, sanktion, tidsbegrænsning, family cap (ingen stigning hvis yderligere børn), forældreansvar for gravide el. teenageforældre, vaccinationer, afskaffelse af 100-timers regel. 1995-1996	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	3,9 ppt insignifikant fald i brugen af kontanthjælp, \$22 signifikant fald i månedlig ydelsesudbetaling; 2,8 ppt insignifikant stigning i beskæftigelsen og \$47 signifikant stigning i månedlig lønindkomst.

Virginia Independence Program (VIP) and Virginia Initiative for Employment Not Welfare (VIEW)	US (VA)	nej	Modtagere	Fuldt TANF beløb sålænge erhvervsindkomst+TANF < fattigdomsgrænse, beskæftigelseskrav, sanktion, tidsbegrænsning, family cap (ingen stigning hvis yderligere børn), forældreansvar for teenageforældre. 1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	1,2 insignifikant fald i brugen af kontanthjælp og \$1 insignifikant fald i månedlig ydelsesudbetalinger; 2,9 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$16 insignifikant stigning i månedlig lønindkomst.
Family Transition Program (FTP)	US (FL)	nej	Modtagere og ansøgere	Forhøjet grænse for reduktion i velfærdsydelsen, beskæftigelseskrav, sanktion, tidsbegrænsning, betinget på børns skolegang og kontakt ml. lærer og familie, vaccinationer. 1994-1995	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	0,8 ppt insignifikant fald i brugen af kontanthjælp og \$11 signifikant fald i månedlige ydelsesudbetalinger; 6,5 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$55 signifikant stigning i månedlig lønindkomst
Jobs First	US (CT)	nej	Modtagere og ansøgere	Indtjening under fattigdomsgrænse påvirker ikke velfærdsydelser, beskæftigelseskrav, sanktion, tidsbegrænsning, family cap (halvdelen af stigning på AFDC). 1996-1997	kontanthjælp, beskæftigelse og lønindkomst	6,8 ppt signifikant stigning i brugen af kontanthjælp, \$30 signifikant stigning i brugen af kontanthjælp; 8,6 ppt signifikant stigning i beskæftigelsen og \$50 signifikant stigning i månedlig lønindkomst

Kaushal & Kaestner (2001)	US	Ja	Kvindelige enlige forsørgere 16-54 årige, TANF	Tidsbegræsning. 1995-1999	Beskæftigelse +	En signifikant stigning i beskæftigelsen på mellem 5,1 og 10,1 ppt. Størst effekt for mødre med yngre børn.	
Grogger (2003)	US	Ja	Kvindelige enlige forsørgere 16-54 årige, TANF	Tidsbegræsning. 1978-1999	Beskæftigelse +	En signifikant stigning i beskæftigelsen på mellem 0,4 (yngste barn 8 år) og 4,0 ppt (yngste barn 2 år).	
Grogger (2004)	US	Ja	Kvindelige enlige forsørgere 16-54 årige, TANF	Tidsbegræsning. 1978-1998	Kontanthjælp +	Tidsbegrænsningen resulterer i et fald i antal kontanthjælpsmodtagere med 5,1 ppt, hvor yngste barn er otte år og 11,5 ppt hvor yngste barn er to år.	
Lemieux & Milligan (2008)	CAN	Ja	Unge mænd under 30 og uden uddannelse på kontanthjælp	Stigning på 175% ved 30 år (1989)	Beskæftigelse -	Det højere ydelsesniveau mindsker beskæftigelsesgraden med 2,9 til 5,1 ppt.	Deltagelseselasticitet på -0,05 - -0,03

Sanktioner og aktivitetskrav

Dette afsnit beskriver og sammenfatter litteraturen, der analyserer effekter af sanktioner og aktivitetskrav. Vi har fundet seks europæiske studier, der alle omfatter målgruppen af kontanthjælpsmodtagere.

Vi har fundet et enkelt studie – der i øvrigt er dansk –, der evaluerer effekterne af et timekrav til beskæftigelse som et krav til borgeren for fortsat at kunne modtage kontanthjælp (300-timers reglen). Et andet dansk studie undersøger effekten af at skærpe aktivitetskrav for flygtninge. De resterende fem studier fokuserer alle på effekten af sanktioner på efterfølgende beskæftigelsesomfang blandt de sanktionerede.

Det ene danske studie finder positive beskæftigelseseffekter af kravet, uden at det dog er muligt på baggrund af artiklens talmateriale og tekst alene at konkludere noget meningsfyldt om størrelsesordenen af effekterne. Det andet danske studie finder positive beskæftigelseseffekter blandt mænd i populationen af flygtninge. Det tredje danske studie finder ingen effekt af den første sanktion på afgang til beskæftigelse men derimod på afgang til selvforsørgelse. Sanktionerne i Holland leder iflg. begge studier til betragtelige og statistisk signifikante stigninger i afgangsraterne til beskæftigelse for både mænd og kvinder. De tyske studier finder tilsvarende store effekter på beskæftigelseschancerne efter sanktionering både i det studie, der fokuserer på hele populationen af kontanthjælpsmodtagere, og i det studie, der har særligt fokus på unge mænd. Fem ud af syv studier er publicerede i *peer-reviewed* forskningstidsskrifter.

De fem studier viser alle, at beskæftigelseskrav og økonomiske sanktioner er effektive i forhold til at øge beskæftigelsen for målgruppen. Både for gifte langtidsledige indvandrerkvinder (det danske studie) og unge mænd uden forsørgerpligt (det andet tyske studie). Der er dog også en sandsynlighed for, at truslen om sanktion gør, at kontanthjælpsmodtagere i højere grad overgår fra denne type ydelse til andre typer ydelser, hvilket de enkelte studier også er opmærksomme på.

Danske studier

- Diop-Christensen (2015)
- Arendt (2019)
- Beskæftigelsesministeriet (2016B)

Diop-Christensen (2015) undersøger introduktionen af 300-timers-reglen i Danmark i 2006. Politikken betød, at gifte, langtidsledige kontanthjælpsmodtagere skulle være i regulær (ikke-

subsidieret) beskæftigelse i mindst 300 timer over en 2-årig periode for stadig at være berettiget til kontanthjælp. Diop-Christensen afdækker ved hjælp af en multinomial logit-model, hvordan kravet påvirkede overgangen til beskæftigelse for kvinder med anden etnisk baggrund end dansk. Resultaterne viser, at politikken førte til mere beskæftigelse, men også at flere blev flyttet fra kontanthjælp til andre typer overførsler. Studiet oversætter dog ikke de forskellige parameterestimater fra logit-modellerne til noget let fortolkeligt, hvilket umuliggør en kvantificering af størrelsesordenen af effekterne baseret på artiklen alene.

Arendt (2019) undersøger effekten af en revision af introduktionsprogrammet rettet mod flygtninge i 2016. Denne revision ledte til en politik-diskontinuitet, der udnyttes i analysen: Med reformen kom et krav, at alle flygtninge, der kom til landet (forstået som opholdstilladelse) efter oktober 2016, aktivt skulle søge job og deltage i jobtræningsaktiviteter allerede en måned efter ankomsten til Danmark. Den umiddelbare konsekvens af ikke at deltage var en økonomisk sanktion, men permanent ophold var også betinget af deltagelse. Reformen øgede mænds beskæftigelse en smule, svarende til 74 timer i løbet af de første 15 måneder. Forfatteren finder, at reformen ikke havde nogen effekt på de berørte kvinders beskæftigelse.

Beskæftigelsesministeriet (2016B) undersøger effekten af en sanktion (primært i form af en punktsanktion, hvor hjælpen nedsættes med et fast beløb) for jobparate kontanthjælpsmodtagere. Analysen anvender en varighedsanalyse til at undersøge afgang til beskæftigelse og selvforsørgelse for individer, der faktisk får en sanktion. Studiet finder ingen effekt på afgang til beskæftigelse men derimod en signifikant positiv effekt på afgang til selvforsørgelse.

Andre europæiske studier

Fire andre europæiske studier – to hollandske og to tyske – beskæftiger sig med sanktioner rettet mod kontanthjælpsmodtagere.

- van den Berg et al. (2004)
- van der Klaauw et al. (2013)
- Boockman et al. (2014)
- van den Berg et al. (2014)

van den Berg et al. (2004) undersøger, om økonomiske sanktioner (reduktion på 5-20 % af ydelsen i 1-2 måneder) påvirker afgangsraten fra kontanthjælp for de af ydelsesmodtagerne, der har pligt til at søge arbejde. Det er vigtigt at bemærke, at enlige modtagere med børn under 12 år ikke har pligt

til at søge og derfor ikke er inkluderet i analysen. Studiet anvender administrative data fra Rotterdam fra perioden 1994-1996 og modellerer simultant varigheden af kontanthjælpsforløb og varigheden, indtil en sanktion indtræffer. Resultaterne viser, at en sanktion har en høj og stærkt signifikant effekt svarende til en fordobling af transitionssandsynligheden over i beskæftigelse. Selvom sanktionen kun er af kortvarig karakter, finder forfatterne, at effekterne vedbliver, efter at sanktionen ophører. Et eksempel gives, hvor en sanktion efter seks måneder på kontanthjælp resulterer i et fald sandsynligheden for fortsat at være på kontanthjælp efter to år falder fra 0,71 til 0,46.

van der Klaauw et al. (2013) er også nævnt ovenfor i afsnit 1.1.2. Her evalueres et politikforsøg med beskæftigelsesbonus på maksimalt 1800 euro til kontanthjælpsmodtagere i Rotterdam (1997-2002). Politikken bestod af en bonus til personer, som havde været ledige i mindst et år, hvis de fandt og opretholdt beskæftigelse i mindst seks måneder. Og herudover kunne kontanthjælpsmodtageren risikere en (midlertidig) økonomisk sanktion, hvis de ikke stod til rådighed for arbejdsmarkedet. Studiet udnytter timingen af introduktionen af reformen inden for en varighedsmodel estimeret på administrative data fra det relevante ydelseskontor. Resultaterne viser, at beskæftigelsesbonussen ikke forøgede afgang fra ledighed, hvorimod netop den økonomiske sanktion gjorde. Effekterne af sanktioner varierer på tværs af køn: Mænd øger afgangsraten med omkring 20%, mens kvinders afgangsrate fra kontanthjælpen til beskæftigelse øges med omkring 50%. I artiklen simuleres forventede varigheder indtil beskæftigelse. Uden sanktioner finder forfatterne, at 50% af kvinderne og knap 2/3 af mændene ville have fundet beskæftigelse senest to år efter et påbegyndt kontanthjælpsforløb. I et kontrafaktisk studie, hvor en sanktion påføres 10% af mændene og 5% af kvinderne efter et år på kontanthjælp, stiger andelen med små 5 procentpoint for begge grupper. Der oplyses dog ikke, hvor stor en andel af de simulerede borgere, der overhovedet har forløb længere end 12 måneder, hvilket gør fortolkningen af størrelsesordenen en smule vanskelig.

Boockman et al. (2014) bruger en kombination af tyske spørgeskema og administrative data fra 2006 til at undersøge, i hvilket omfang en strammere sanktionspolitik over for kontanthjælpsmodtagere øger beskæftigelsen blandt disse. Det tyske system fungerer på den måde, at der udformes en kontrakt mellem kontanthjælpsmodtageren og jobcenteret, der specificerer, at vedkommende skal søge job og deltage i beskæftigelsesprogrammer. Brydes kontrakten, kan ydelsen reduceres i op til tre måneder. Størrelsen af reduktionen i ydelsen afhænger af, hvor alvorlig forseelsen er – og der er høj grad af diskretion på jobcenterniveau. Studiet udnytter derfor variation på tværs af jobcentre i tilbøjeligheden til at sanktionere som baggrund for deres instrument-variabel analyse. Forfatterne finder, at sanktioner øger beskæftigelsen ganske betragteligt blandt instrumentets *compliers* – de borgere, der

er på marginen og kun får sanktioner i højt-sanktionerende jobcentre, men som ikke ville have fået en sanktion, hvis de var tilknyttet lavt-sanktionerende jobcentre. For denne gruppe stiger sandsynligheden for at finde beskæftigelse i løbet af de første seks måneder efter en sanktion med voldsomme 58 og 68 procentpoint.

van den Berg et al. (2014) fokuserer som *Boockman et al. (2014)* på tyske kontanthjælpsmodtagere, men har alene et fokus på 18-24 årige vesttyske enlige mænd uden forsørgerpligt, hvor *Boockman et al. (2014)* fokuserer på hele populationen af kontanthjælpsmodtagere. Populationen er de, der i løbet af 2007 og vinteren 2008 påbegyndte et kontanthjælpsforløb. Effekten af sanktionerne udsøndres i en varighedsmodel, hvor tid indtil sanktion modelleres som et selvstændigt forløb og hvor realiseringen af en sanktion får lov at påvirke transitionssandsynligheden fra kontanthjælp og til beskæftigelse. Forfatterne finder, at milde sanktioner øger overgangssandsynligheden til beskæftigelse med knap 40%, og at en hård sanktion øger samme overgang med 120%.

TABEL 4: FUNDNE STUDIER AF SANKTIONER OG AKTIVITETSKRAV

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Effekt (+,0,-)	Resultat og effektstørrelse
Diop-Christensen (2015)	DK	Ja	Gifte ikke-vestlige indvandrerkvinder <65	300 timers reglen. 2006-2008	Beskæftigelse og overgang til andre ydelser	+	Der er en stigning i overgangen til beskæftigelsen. Det er dog ikke muligt at fastsætte størrelsen givet fremstillingen i artiklen
Arendt (2019)	DK	Nej	Nyankomne flygtninge	Krav om aktiv jobsøgning og deltagelse i on-the-job training for (primært syriske) flygtninge, der ankommer til DK efter oktober 2016, ellers økonomisk sanktion og tab af mulighed for permanent ophold, kohorter der ankommer til DK fra og med sep 2015 til sep 2017.	Beskæftigelse (0/1) og timers beskæftigelse	+	Positiv beskæftigelseeffekt for mænd 10-16 måneder efter ankomst (74 ekstra timer i løbet af de første 15 måneder). Ingen effekt for kvinder.
Beskæftigelsesministeriet (2016B)	DK	Nej	Jobparate kontanthjælpsmodtagere	Sanktion hvis den ledige ikke lever op til deres forpligtelser i forhold til at søge og tage job, deltage i aktive tilbud eller samtaler i jobcentret. Sanktion indebærer nedsættelse af ydelsen.	Afgangsrate fra kontanthjælp til beskæftigelse og til selvforsørgelse	0 og +	Første sanktion reducerer transitionsraten til beskæftigelse med -8 % over de følgende 20 uger men øger transitionsraten til selvforsørgelse med 61 %.

van den Berg et al. (2004)	NL	Ja	Mandlige kontanthjælpsmodtagere	Økonomiske sanktioner i størrelsesordenen 5-20% af kontanthjælpen i 1-2 mdr	Afgangsrata fra kontanthjælp til beskæftigelse	+	Sanktioner øger transitionsraten med 140%; transitionssandsynligheden beregnes til 66% (91%) efter 2 år for en 25-årig mand uden (med) sanktioner
van der Klaauw & van Ours (2013)	NL	Ja	Langtidsledige kontanthjælpsmodtagere	Bonus til personer, der forlader ledighed og opretholder beskæftigelse i seks måneder. Endvidere undersøges effekten af sanktioner (1997-2002)	Beskæftigelse	0 og +	Afgangsraten til beskæftigelse øges for mænd med 20% mens kvinders afgangsrata øges med 50%
Boockman, Thomsen & Walter (2014)	De	Ja	Kontanthjælpsmodtagere	Intensivering af eksisterende sanktioner vha. variation i sanktionsrisikoen mellem tyske jobcentre (2005)	Beskæftigelse	+	Sandsynligheden for at forlade ledighed indenfor 6 måneder øges med ca. 70%, mens chancen for at finde beskæftigelse øges med 50%
van den Berg et al. (2014)	DE	Ja	Unge mænd på kontanthjælp	Milde og hårde sanktioner i størrelsesordenen 10-100% reduktion af kontanthjælpen i op til tre mdr	Overgang til beskæftigelse	+	Hårde sanktioner øger afgangsraten med 120% mens milde sanktioner øger afgangsraten med 37%

Referencer

- Andersen, H.L. & J. N. Arendt, 2015, Økonomiske incitamenter i Beskæftigelsespolitikken: en litteraturoversigt, KORA Det nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning
- Andersen, L. H., C. Dustmann & R. Landersø, 2019, Lowering Welfare Benefits: Intended and Unintended Consequences for Migrants and Their Families, Rockwool Foundation Study paper No. 138.
- Andersen, L. H., H. Hansen, M. L. Schultz-Nielsen & T. Tranæs (2012) "Starthjælpens betydning for flygtninges levevilkår og beskæftigelse", Rockwool Fondens Forskningsenhed, København.
- Andersen, T.M., M. Svarer & R. Vejlin (2015): "Litteraturreview af effekter af indretning af arbejdsløshedsunderstøttelsessystemer", Litteraturstudie, Dagpengekommissionens afrapportering.
- Arendt, J. (2019): "Employment Effects of a Job-First Policy for Refugees", Rockwool Foundation Study Paper No. 139.
- Arendt, J. (2020): "The Effects of Welfare Benefit Reductions on the Integration of Refugees", Rockwool Foundation Study Paper No. 151.
- Arendt, J. N. & K (2019): "The Effects of an Employment Bonus for Long-Term Social Assistance Recipients", *Journal of Labor Research* 40, pp. 412–427.
- Azmat, G. (2014): "Evaluating the effectiveness of in-work tax credits", *Empirical Economics* 46, pp. 397-425.
- Bargain, O. & K. Doorley (2011): "Caught in the trap? Welfare's disincentive and the labor supply of single men", *Journal of Public Economics* 95, pp. 1096-1110.
- Bargain, O. & K. Doorley (2017): "The Effect of Social Benefits on Youth Employment Combining Regression Discontinuity and a Behavioral Model", *Journal of Human Resources* 52(4), pp. 1032-1059.
- Beecroft, E., W. Lee, D. Long, P. Holcomb, T. Thompson, N. Pindus, C. O'Brien & J. Bernstein (2003): "The Indiana Welfare Reform: Five-Year Impacts, Implementation, Costs and Benefits." Cambridge, Mass.: Abt Associates. September

Beskæftigelsesministeriet (2014): “Effektevaluering af ungeinitiativerne i kontanthjælpsreformen 2014”, Beskæftigelsesministeriet Analyseenheden.

Beskæftigelsesministeriet (2016A): “Effektanalyse af kontanthjælpsreformen for unge mellem 25-29 år”, Beskæftigelsesministeriet Analyseenheden. Beskæftigelsesministeriet (2016B): ”Effekt af at få en sanktion for ledige i kontanthjælpssystemet”, Beskæftigelsesministeriet Analyseenheden

Bettendorf, L., K. Folmer, & E. Jongen (2013): “The dog that did not bark: The EITC for single mothers in the Netherlands”, *Journal of Public Economics* 119, pp. 49-60.

Bloom, D., J. Kemple, P. Morris, S. Scrivener, N. Verma & R. Hendra (2000): “The Family Transition Program: Final Report on Florida’s Initial Time-Limited Welfare Program”, New York: MDRC, December.

Bloom, D., S. Scrivener, C. Michalopoulos, P. Morris, R. Hendra, D. Adams-Ciardullo & J. Walter (2002): “Jobs First. Final Report on Connecticut’s Welfare Reform Initiative.” New York: MDRC. February.

Blundell, R., M. Brewer & A. Shepard (2005): “Evaluating the labour market impact of Working Families’ Tax Credit using difference-in-differences”, Working Paper, Institute for Fiscal Studies, London, UK.

Boockmann, B., S. Thomsen, & T. Walter (2014) “Intensifying the use of benefit sanctions: an effective tool to increase employment?”, *IZA Journal of Labor Policy* 3(21).

Clement, S.L. & J. G. Andersen (2006):”Ledighed og Incitamentseffekter: Hvad ved vi? En forskningsoversigt”, Beskæftigelsesministeriet. Kulegravning på kontanthjælpsområdet, delrapport 4.

De Økonomiske Råds Sekretariat (2015), Dansk Økonomi, efterår 2015. Kapitel III: Indkomstoverførsler med fokus på kontanthjælp.

Diop-Christensen, A. (2015): “Is ‘making work pay’ effective for the ‘unemployable’? The impact of benefit sanctions on social assistance recipients in Denmark”, *Journal of European Social Policy* 25(2), pp. 210-224.

Eissa, N. & H. Hoynes (2004): “Taxes and the labor market participation of married couples: the earned income tax credit”, *Journal of Public Economics* 88, pp. 1931-1958.

Fein, D., D. Long, J. Behrens & W. Lee (2001): "The ABC Evaluation. Turning the Corner: Delaware's A Better Chance Welfare Reform Program at Four Years", Cambridge, Mass.: Abt Associates. January.

Finansministeriet (2019): "Økonomisk Analyse: Evaluering af Jobreform fase 1." 1. kontor – Arbejdsmarkedspolitik og overførsler. April 2019.

Fraker, T. & J. Jacobson (2000): "Iowa's Family Investment Program: Impacts during the first 3-1/2 years of welfare reform" Washington, D.C.: Mathematica Policy Research: May.

Francesconi, M. H. Rainer & W. van der Klaauw (2009): "The Effects of in-work benefit reform in Britain on couples: Theory and evidence", *The Economic Journal* 119, pp. 66-100.

Francesconi, M. & W. van der Klaauw (2007): "The socioeconomic consequences of 'in-work' benefit reform for British lone mothers", *Journal of Human Resources* 42(1), pp. 1-31

Gordon, A. & S. James-Burdumy (2002): "Impacts of the Virginia Initiative for Employment Not Welfare" Princeton, N.J.: Mathematica Policy Research: January.

Greg, P. & S. Harkness (2003): "Welfare reform and lone parents employment in the UK", CMPO Working Paper No 03/072, University of Bristol, UK.

Grogger, J. (2003): "The Effects of Time Limits, the EITC, and Other Policy Changes on Welfare Use, Work, and Income among Female-Headed Families", *Review of Economics and Statistics* 85(2), pp. 394-408.

Grogger, J. (2004): "Time Limits and Welfare Use", *Journal of Human Resources* 39(2), pp. 405-424.

Hansen, A. (2013) "Arbejdsudbuddet blandt enlige mødre: Effekten af en 2-årig forsøgsordning", *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 151, pp. 21-54.

Hotz, J., C. Mullin & K. Scholz (2002): "Welfare, Employment, and Income: Evidence on the Effects of Benefit Reductions from California", *The American Economic Review* 92(2), 380-384.

Hotz, J., C. Mullin & K. Scholz (2006): "Examining the effect of the Earned Income Tax Credit on the labor market participation of families on welfare", NBER Working paper 11968, National Bureau of Economic Research, Cambridge, USA.

Huston, A., C. Miller, L. Richburg-Hayes, G. Duncan, C. Eldred, T. Weisner, E. Lowe, V. McLoyd, D. Crosby, M. Ripke & C. Redcross (2003): "New Hope for Families and Children. Five-Year Results of a Program to Reduce Poverty and Reform Welfare", New York: MDRC. June.

Jonassen, A. B. (2013) "Regression discontinuity analyses of the disincentive effects of increasing social assistance", Ph.D.-afhandling, Institut for Økonomi, Aarhus Universitet.

Kaushal, N. & R. Kaestner (2001): "From Welfare to Work: Has Welfare Reform Worked?", *Journal of Policy Analysis and Management* 20(4), pp. 699-719.

Kleif, H.B. & Nielsen Arendt J. (2020): "Incentive effects of cash benefit among low-skilled young adults: Applying a regression discontinuity Design." *PLoS ONE* 15(11): e0241279

Knoef, M. & J. van Ours (2016): "How to stimulate single mothers on welfare to find a job: Evidence from a policy experiment", *Journal of Population Economics*.

Kolodziejczyk, C. & J. N. Arendt (2017): "Effekter af to jobpræmieordninger for ledige", KORA, København

Leigh, A. (2005): "Optimal design of earned income tax credits: Evidence from a British natural experiment", Discussion Paper No. 488, The Australian National University, Centre for Economic Policy Research, Canberra, Australia.

Lemieux, T. & K. Milligan (2008): "Incentive effects of social assistance: A regression discontinuity approach", *Journal of Econometrics* 142, pp. 807-828.

Matsudaira, J. & R. Blank (2014): "The Impact of Earnings Disregards on the Behavior of Low-Income Families", *Journal of Policy Analysis and Management* 33(1), pp. 7-35.

Michalopoulos, C., D. Tattrie, C. Miller, P. Robins, P. Morris, D. Gyarmati, C. Redcross, K. Foley & R. Ford (2002) "Making work pay. Final report on the Self-Sufficiency Project for long-term welfare recipients." Social Research and Demonstration Corporation (SRDC), Canada.

Miller, C., V. Knox, L. Gennetian, M. Doodoo, J.A. Hunter & C. Redcross (2000): "Reforming Welfare and Rewarding Work: Final Report on the Minnesota Family Investment Program. Vol. 1., Effects for Adults", New York: MDRC. September.

Mills, G., R. Kornfeld, D. Porcain & D. Laliberty (2001): "Evaluation of the Arizona EMPOWER Welfare Reform Demonstration", Cambridge, MA: Abt Associates Inc.: September.

Mogstad, M. & C. Pronzato (2012): "Are lone mothers responsive to policy changes? Evidence from a workfare reform in a generous welfare state", *Scandinavian Journal of Economics* 114(4), pp. 1129-1159.

Mulheirn, I. & M. Pisani (2008): "Working Tax Credit and labour Supply", Working Paper No 3, HM Treasury, London, UK.

Quets, G., P. Robins, E. Pan, C. Michalopoulos & D. Card (1999): "Does SSP Plus Increase Employment? The effect of Adding Services to the Self-Sufficiency Project's financial incentives." Ottawa: Social Research and Demonstration Corporation. May.

Rosholm, M. (2006): "Oversigt over litteratur om effekterne af økonomiske incitamenter", Beskæftigelsesministeriet. Kulegravning på kontanthjælpsområdet, delrapport 4.

Rosholm, M. & R. Vejlin (2010): "Reducing income transfers to refugee immigrants: Does start-help help you start", *Labour Economics* 17 (1), pp. 258-275.

Sánchez-Mangas, R, & V. Sánchez-Marcos (2008): "Balancing family and work: The effect of cash benefits for working mothers", *Labour Economics* 15, pp. 1127-1142.

Scrivener, S., R. Hendra, C. Redcross, D. Bloom, C. Michalopoulos & J. Walter (2002): "WRP – Final Report on Vermont's Welfare Restructuring Project", New York: MDRC, September.

Simonsen, M. & L. Skipper (2016): "Økonomiske incitamenter for ikke-forsikrede ledige - en litteraturoversigt".

Simonsen, M., L. Skipper, J.A. Smith (2021): "Welfare Reform: Consequences for the Children." Mimeo, Aarhus Universitet.

Toomet, O. (2005): "Does an Increase in Unemployment Income lead to Longer Unemployment Spells? Evidence using Danish Unemployment Assistance Data", Dept. of Economics, Aarhus University, Working paper 2005-07.

van den Berg, G. B. van der Klaauw & J. van Ours (2004): "Punitive sanctions and the transition rate from welfare to work", *Journal of Labor Economics* 22(1), pp. 211-241.

van den Berg, G., A. Uhlendorff, & J. Wolff (2014): “Sanctions for young welfare recipients”, *Nordic Economic Policy Review* 1, pp. 177-208.

van der Klaauw, B. & J. van Ours (2013): “Carrot and stick: How re-employment bonuses and benefit sanctions affect exit rates from welfare”, *Journal of Applied Econometrics* 28, pp. 275-296.

Werner, A. & R. Kornfeld (1997): “The Evaluation of ‘To Strengthen Michigan Families’: Final Impact Report”, Cambridge, Mass.: Abt Associates. September

Wilkins, R. & A. Leigh (2012): “Effects of Temporary In-Work Benefits for Welfare Recipients: Examination of the Australian Working Credit Programme”, *Fiscal Studies* 33(3), pp. 335-369.

Søgeadfærd og ydelsesniveau

Som det fremgår i de forrige afsnit er der en sammenhæng mellem ydelsessystemets indretning og afgang fra ledighed til beskæftigelse. Denne sammenhæng kan skyldes flere underliggende mekanismer herunder, at lediges søgeadfærd påvirkes af ændrede forhold i ydelsessystemet. Det er derfor relevant at vurdere hvordan søgeadfærden hos ledige påvirkes, da det må være en central del af adfærdsændringen.

Det er derfor bemærkelsesværdig hvor tynd litteraturen er på dette område. Det er således ikke lykkedes at finde studier, der ser på sammenhængen mellem ændringer i kontanthjælpsniveau og søgeadfærd. Der er en række studier, der undersøger sammenhængen mellem dagpengeniveauet og søgeadfærd. Resultaterne fra disse studier opsummeres i tabel 5 nedenfor og gennemgås kortfattet efter tabellen.

Den overordnede konklusion af gennemgangen er, at

- den refererede litteratur finde øget søgeadfærd ved et lavere dagpengeniveau. Især de nyere studier finder tydelig og økonomisk relevante effekter, mens de tidligere studier typisk finder insignifikante eller små effekter.

Tabel 5: Oversigt over studier der undersøger sammenhæng mellem søgeadfærd og dagpengesystem

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Data og metode	Udfald	Effekt (+,0,-)	Resultat og effektstørrelse
Krueger & Mueller (2010)	USA	Ja	Time-use survey	Tid anvendt på jobsøgning	+	Ledige søger mere i perioden på til dagpengeudløb
Krueger & Mueller (2010)	USA	Ja	Survey data fra New Jersey	Tid anvendt på jobsøgning	-	Søgeintensiteten falder frem mod dagpengeudløb
Regmi (2015)	USA	Ja	Udnytter forlængelse af ydelsesperiode	Tid anvendt på jobsøgning	+/0	Finder signifikant fald i søgeintensiteten for kvinder, men ikke for mænd ikke findes signifikante effekter af den forlængede ydelsesperiode

Bonnie m. fl. (2015)	USA	Ja	Anvender NLSY data og udvidelse af ydelsesperiode	Uger med jobsøgning	0	Finder ikke sammenhæng mellem ydelsesperiodens længde og antal uger med aktiv jobsøgning.
Baker & Fradkin (2017)	USA	Ja	Anvender Google Job Search Index og udnytter forlængelse og forkortelse af ydelsesperiode	Jobsøgning	0	Finder, at ledige reagerer på de gennemførte reduktioner og forlængelser af ydelsesperioden i den forventede retning. De finder dog, at effekterne er ganske beskedne og konkluderer derfor, at der ikke er nogen økonomisk set relevant reaktion på ydelsesændringer.
Marinescu (2017)	USA	Ja	Anvender data fra CareerBuilder.com og udnytter ændringer i ydelsesperioden	Antal ansøgninger	+	Finder, at en stigning i ydelseslængden reducerer antallet af jobansøgninger inden for den stat den ledige bor i.
Marinescu & Skandalis (2020)	Frankrig	Nej	Data fra fransk online-jobsøgningsværktøj	Antal ansøgninger	+	Finder, at antal jobsøgninger stiger i løbet af det sidste år, hvor den ledige er dagpengeberettiget, og at søgeintensiteten forbliver højere efter udløb af dagpenge. Desuden finder der, at lønnen i det ansøgte job er faldende i perioden op mod dagpengeudløb og forbliver lavere efter dagpengeudløb.
DellaVigna m. fl. (2020)	Tyskland	Nej	Survey data	Tid anvendt på jobansøgning	+	Finder, at søgeintensiteten stiger frem mod dagpengeudløb, hvorefter den aftager igen.
Lichter & Schiprowski (2021)	Tyskland	Ja	Surveydata	Antal jobansøgninger	+	Finder, at ledige, der oplever en forlænget ydelsesperiode, reducerer deres jobsøgningsintensitet.

Krueger & Mueller (2010) anvender amerikanske Time Use data og finder, at ledige søger mere i perioden på til dagpengeudløb. I Krueger and Mueller (2011) anvendes survey data fra New Jersey. I dette studie finder de, at søgeintensiteten falder med længden af ledighedsforløbet også frem mod udløb af dagpengeperioden. Det kan argumenteres, at denne effekt kan skyldes uobserveret heterogenitet, da de ledige der har lange forløb muligvis også er de ledige, der har en lav søgeintensitet.

Regmi (2015) anvender, i lighed med Krueger & Mueller (2010) amerikanske Time Use data. I modsætning til det tidligere studie adresseres endogenitetsudfordringen ved at bruge den ændring, der forekommer i ydelseslængden i kølvandet på finanskrisen som eksogen variation. Regmi (2015) finder, at for kvinder er der et signifikant fald i søgeintensiteten, mens der for mænd ikke findes signifikante effekter af den forlængede ydelsesperiode.

Bonnie m. fl. (2015) undersøger sammenhængen mellem uger med jobsøgning for unge og længden af ydelsesperioden, der varierede i finanskrisearene. Studiet finder ikke nogen statistisk signifikant sammenhæng mellem ydelsesperiodens længde og antal uger med aktiv jobsøgning. Det undersøges ikke i artiklen om jobsøgeintensiteten i uger med jobsøgning varierer.

Baker & Fradkin (2017) undersøger om ydelsesændringer i USA i perioden 2008 til 2014, hvor ydelseslængden blev ændret i flere omgange, påvirker søgeadfærden. De anvender Google Job Search Index data og de finder, at ledige reagerer på de gennemførte reduktioner og forlængelser af ydelsesperioden i den forventede retning. De finder dog, at effekterne er ganske beskedne og konkluderer derfor, at der ikke er nogen økonomisk set relevant reaktion på ydelsesændringer.

Marinescu (2017) anvender data fra et amerikanske online-jobsøgningsværktøj, CareerBuilder.com, og udnytter i lighed med Baker & Fradkin (2017) ændringer i ydelseslængden i årene efter finanskrisen. Hun finder, at en 10% stigning i ydelseslængden reducerer antallet af jobansøgninger inden for den stat den ledige bor i med 1%.

Marinescu & Skandalis (2020) anvender data fra et fransk online-jobsøgningsværktøj og kan knytte data for jobsøgningsaktivitet med registerdata. De kan hermed undersøge hvordan søgeadfærden, målt både ved antal job der søges og lønnen i det pågældende job, påvirkes af ydelsesniveauet. Specifikt undersøger de hvordan søgeadfærden udvikler sig frem mod dagpengeudløb og i perioden efter dagpengeudløb. De finder, at antal jobsøgninger stiger med mindst 50% i løbet af det sidste år, hvor den ledige er dagpengeberettiget, og at søgeintensiteten

forbliver højere efter udløb af dagpenge. Desuden finder der, at lønnen i det ansøgte job er faldende i perioden op mod dagpengeudløb og forbliver lavere efter dagpengeudløb.

DellaVigna m. fl. (2020) anvender data fra et tysk survey, hvor 6.800 ledige igennem 4 måneder er blevet adspurgt om deres jobsøgningsintensitet opgjort ved antal minutter de har anvendt på jobsøgning den foregående dag. Studiet finder, at søgeintensiteten stiger frem mod dagpengeudløb, hvorefter den aftager igen.

Lichter & Schiprowski (2021) udnytter en reform af dagpengesystemet i Tyskland til at identificere påvirkningen på søgeintensitet opgjort ved antal jobansøgningen. Baseret på survey data finder, at ledige, der oplever en forlænget ydelsesperiode, reducerer deres jobsøgningsintensitet.

Samlet set peger, den refererede litteratur således på, at der er effekter af ændret ydelsesindretning på søgeadfærden. Især de nyere studier finder tydelig og økonomisk relevante effekter, mens de tidligere studier typisk finder insignifikante eller små effekter.

Referencer

- Baker, S. R. & A. Fradkin, 2017, The Impact of Unemployment Insurance on Job Search: Evidence from Google Search Data, *Review of Economics and Statistics*, 99(5): 756–768.
- Bonnie, L. Yegidis, Beom S. Lee, Nan Sook Park, Monica Landers & Margaret M. Kennedy, 2015, Job-Seeking Behavior in Young Adults: Do Unemployment Insurance Benefits Hurt Job Search Efforts?, *Journal of Social Service Research*, 41:1, 133-140.
- DellaVigna, S., J. Heining, J. F. Schmieder & Simon Trenkle, 2020, Evidence on Job Search Models from a Survey of Unemployed Workers in Germany, NBER Working Paper No. 27037.
- Krueger, A. B. & A. Mueller, 2010, Job Search and Unemployment Insurance: New Evidence from Time Use Data, *Journal of Public Economics*, 94, 298–307.
- Krueger, A. B. & A. Mueller, 2011, Job Search, Emotional Well-Being and Job Finding in a Period of Mass Unemployment: Evidence from High-Frequency Longitudinal Data, *Brookings Papers on Economic Activity*, 42, 1–81.

Lichter, A. & A. Schiprowski, 2021, Benefit duration, job search behavior and re-employment, *Journal of Public Economics*, 193,

Marinescu, I., 2017, The general equilibrium impacts of unemployment insurance: Evidence from a large online job board, *Journal of Public Economics*, 150, 14–29.

Marinescu & Skandalis, 2020, Unemployment insurance and job search, udkommer i *Quarterly Journal of Economics*.

Regmi, K., 2015, Extended Unemployment Insurance and Job Search: Evidence from Time Use Data, *BE J. Econ. Anal. Policy*, 15(2), 653–683.

Ydelser og løndannelse

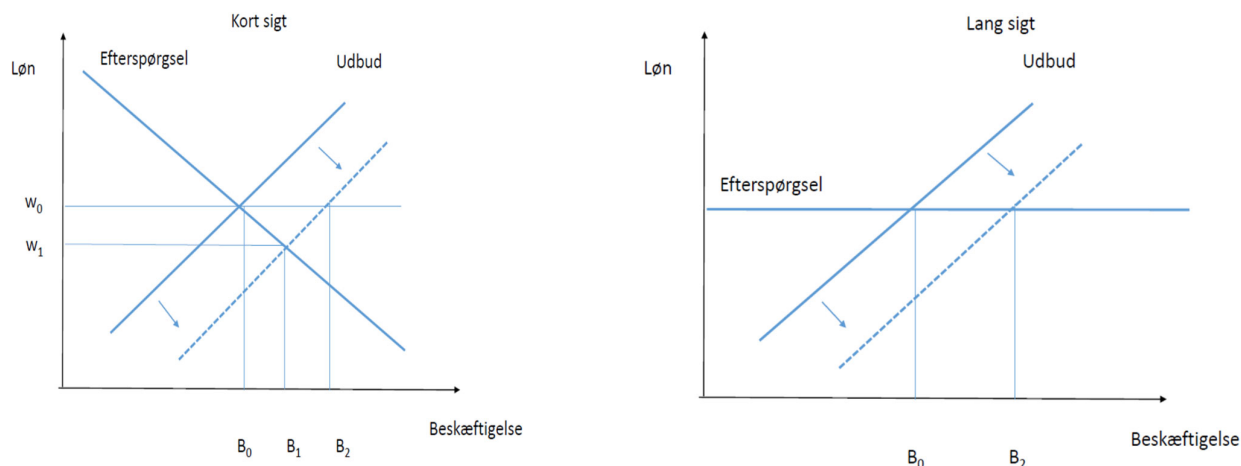
I dette afsnit undersøges sammenhængen mellem ydelsessystemet og løndannelsen. Den overordnede konklusion på afsnittet er, at

- der er ikke fundet litteratur, der kan påvise, at ændringer i kontanthjælpsydelser påvirker den generelle lønfordeling på arbejdsmarkedet.
- der er litteratur, der finder, at eksempelvis jobpræmieordninger reducerer lønnen.
- der også litteratur for dagpengemodtagere, der viser, at ændringer i ydelsessystemet kan påvirke lønnen i det efterfølgende job, men resultaterne fra denne litteratur er ikke entydige og de fleste resultater finder ingen signifikant effekt.

En omfattende empirisk forskning har analyseret, hvorledes beskæftigelse og ledighed påvirkes af dagpengesystemet, sociale ydelser, og beskatning. Paradoksalt er der kun ganske få studier af løneffekterne til trods for, at lønresponsen er afgørende for effekterne af ændrede beskæftigelsesincitamentter på den samlede beskæftigelse. Ændringer i sociale ydelser kan påvirke arbejdsudbudsincitamentterne (deltagelsesbeslutningen), og denne udbudsændring udløser tilpasninger i arbejdsmarkedet. De fleste empiriske studier har et individperspektiv, hvor effekterne på det enkelte individs incitamentter vurderes. Der kan imidlertid ikke sluttes herfra til de samlede effekter på arbejdsmarkedet målt ved beskæftigelse og ledighed. Der kan dels være en fortrængningseffekter (beskæftigelsen stiger for nogle, men falder for andre) og dels afhænger den samlede effekt af lønreaktionerne og dermed også efterspørgslen efter arbejdskraft, se afsnittet om generelle ligevægtseffekter af ydelsessystemets indretning

Beskæftigelseseffekterne af en ændret incitamentsstruktur afhænger generelt af i) den direkte effekt på incitamentterne (udbudseffekten), ii) arbejdskraftefterspørgslens afhængighed af lønnen, og iii) lønresponsen/løndannelsen. Dette kan illustreres med udgangspunkt i et lærebogseksempel med et arbejdsmarked med fuldkommen konkurrence, jf. Figur 1a (se diskussion nedenfor).

Figur 1: Ændring i arbejdsudbud, løn og beskæftigelse

Såfremt politikken via ændrede incitamentsstrukturer øger arbejdsudbuddet, vil udbuddet af arbejdskraft (L^s) overstige efterspørgslen (L^d) ved den initiale løn (w_0)². Det udløser en tilpasning af lønnen i nedadgående retning, hvilket øger efterspørgslen og mindsker udbuddet af arbejdskraft indtil en ny ligevægt opnås. Den nye ligevægtsløn (w_1) er lavere og beskæftigelsen (B_s) er højere som følge af den ændrede politik. Løntilpasninger er således en afgørende transmissionsmekanisme for hvordan fx ydelsesændringer påvirker den samlede beskæftigelse og ledighed. Det fremgår også, at den endelige effekt på beskæftigelsen (stigning fra B_0 til B_1) er mindre end den direkte effekt (fra B_0 til B_1).

Responsen af lønningerne (w) til en ændring i sociale ydelser, fx dagpengeniveaue (b) målt ved elasticiteten ($E_{w,b}$) er givet ved

$$E_{w,b} = \frac{E_{L^s,b}}{E_{L^s,w} - E_{L^d,w}}$$

Hvor $E_{L^s,b}$ er elasticiteten af arbejdsudbuddet mht. dagpengeniveaue, $E_{L^s,w}$ er arbejdsudbudselasticiteten mht lønnen, og $E_{L^d,w}$ er arbejds efterspørgselselasticiteten mht.

² Dog ikke hvis der ved den givne løn, er en udækket efterspørgsel efter arbejdskraft. En sådan situation forudsætter imidlertid en lønstivhed og en situation med mangel på arbejdskraft for at en ændring i arbejdsudbuddet omsætter sig en-til-en i en stigning i beskæftigelsen. Omvendt hvis efterspørgslen efter arbejdskraft er mindre end udbuddet ved en given løn (lønstivhed), vil en ændring i arbejdsudbuddet ikke påvirke beskæftigelsen. Denne situation kan være relevant i et kortsigtet konjunkturperspektiv, hvor aktiviteten er faldet pga. et fald i den samlede efterspørgsel og lønningerne ligger fast.

lønnen. Standardantagelser implicerer, at $E_{L^s,w}$ er positiv (substitutionseffekten dominerer indkomsteffekten) og $E_{L^d,w}$ er negativ. Fortegnet på $E_{w,b}$ er derfor bestemt af fortegnet på $E_{L^s,b}$.

For at vurdere effekterne af en ydelsesændring på lønningerne er det således nødvendigt empirisk at kende følgende faktorer:

- Incitamentseffekt af ændret ydelse for arbejdsudbuddet ($E_{L^s,b}$)
- arbejdsudbuddets afhængighed af lønnen ($E_{L^s,w}$)
- arbejdskraftefterspørgslens lønafhængighed ($E_{L^d,w}$)

Dette understreger, at en empirisk analyse af løneffekterne af ydelsesændringer er forbundet med en række udfordringer, jf. diskussionen nedenfor.

Lønreaktionerne vil generelt være forskellige på kort og lang sigt. I en lille og åben økonomi som den danske er lønningerne tæt knyttet til de udenlandske lønninger (set i forhold til den relative produktivitet). Når produktionsforholdene er (stort set) de samme, og der afsættes til de samme markeder, vil lønningerne på sigt ikke kunne afvige væsentligt fra lønningerne i de lande, man konkurrerer med. Det svarer til en vandret efterspørgselskurve for et lønniveau bestemt af internationale konkurrenceforhold ($E_{L^d,w}$ går mod minus uendelig), jf. Figur 1b. Derfor vil et øget arbejdsudbud på længere sigt kunne omsætte sig i øget beskæftigelse uden nedadgående effekter på lønnen. Transmissionsmekanismen er, at den lavere løn øger konkurrenceevnen i forhold til andre lande, og dette vil øge efterspørgslen efter arbejdskraft og lønnen vil tilpasse sig til langsigtetsniveauet. Antagelserne bag en "lille og åben" økonomi er stiliserede, men indfanger rimeligt godt situationen i Danmark. Den afgørende pointe er, at kortsigtseffekten på lønnen er større end langsigtseffekten, og denne kan være meget beskedent.

I debatten om indretningen af sociale systemer og arbejdsmarkedspolitikken er et centralt omdrejningspunkt incitamentet eller gevinsten ved at arbejde. I et meget stiliseret situation med en proportional beskatning (skattesats lig med t) er efter-skat indkomsten i arbejde $(1-t)w$ og som arbejdsløs $(1-t)b$. Den økonomiske gevinst ved at komme i arbejde er derfor lig med

$$g_i = (1 - t)(w - b)$$

En karakteristisk af incitamenterne til at arbejde alene ved fremgangen i disponibel indkomst ved at arbejde er stiliseret, da der ses bort fra kravene knyttet til at modtage ydelsen b , herunder jobsøgningskrav, deltagelse i aktiveringsprogrammer m.m.

Hvorledes en ydelsesændring påvirker gevinsten ved at arbejde (skatten antages her konstant) afhænger af lønresponsen. Udtrykt ved elasticiteter er effekten af en ydelsesændring på gevinsten ved at arbejde givet ved

$$E_{g,b} = \frac{1}{1 - \frac{b}{w}} \left[E_{w,b} - \frac{b}{w} \right]$$

Det følger, at såfremt en ændring i dagpengene b ikke har nogen udbudseffekt ($E_{L^s,b} = 0$), og derfor heller ingen løneffekt ($E_{w,b} = 0$), vil der være en en-til-en effekt på gevinsten ved at arbejde. En lavere ydelse øger incitamentet til at arbejde, men dette udøser ingen adfærdsændringer, og slutresultatet er derfor uændret beskæftigelse med en lavere ydelse og dermed disponibel indkomst for personer uden arbejde. Modsat kan en ydelsesreduktion, som udløser en stor udbudseffekt og derfor et lønfald slutteligt have en beskeden effekt på gevinsten ved at arbejde. Det understreger, at lønreaktionen er afgørende for, hvorledes gevinsten ved at arbejde påvirkes af en ydelsesændring. Dette understreger også, at en vurdering af beskæftigelseseffekterne af en reform ikke kan vurderes ved alene at vurdere ydelsernes betydning for gevinsten ved at arbejde uden at tage hensyn til lønresponsen. Betydningen af denne pointe fremgår også af, at der på tværs af lande med meget forskellige indretninger af det sociale sikkerhedsnet er en udfordring mht. gevinsten ved at arbejde, og forskelle i beskæftigelsesgrader er ikke umiddelbart forklaret af forskelle i gevinsten ved at arbejde, se fx Andersen (2019).

Ovenstående understreger også et grundlæggende trade-off ved fastsættelse af niveauet for de sociale ydelser. En lavere ydelser kan øge beskæftigelsen og giver en indkomstfremgang til de personer, der kommer i beskæftigelse som følge af politikændringen. Samtidig kan der være et lønfald for de allerede beskæftigede. De der fortsat er uden beskæftigelse vil imidlertid stå i en dårligere økonomisk situation.

De grundlæggende mekanismer diskuteret ovenfor ikke tæt knyttet til specifikke antagelser om arbejdsmarkedets funktionsmåde. Den grundlæggende indsigt genfindes i modeller der medtager lønforhandlinger, motivationseffekter (efficiency wage modeller) og friktioner og transaktionsomkostninger (search-matching modeller), se Cahuc and Zilberberg (2004) og Andersen og Sørensen (2014). Disse modeller giver blandt andet forklaringer på, hvorfor der kan være ufrivillig arbejdsløshed (personer uden arbejde villig til at arbejde til given løn- og arbejdsvilkår set i forhold til egen kompetencer).

Arbejdsudbudskurven i illustrationen i Figuren ovenfor kan således tolkes mere bredt som en sammenfatning af udbudsforhold herunder løndannelsen i disse modeller (og dermed ikke snævert forankret i den individuelle arbejdsudbudsbeslutning). Det følgende uddyber disse mekanismer.

Sociale ydelser er af afgørende betydning for den såkaldte deltagelsesbeslutning, dvs. om den enkelte ønsker et arbejde og derfor er aktivt jobsøgende (i praksis er det ikke nødvendigvis en enten-eller beslutning med et spørgsmål om intensitet i søgning efter arbejde). Dette kan sammenfattes ved de reservationskrav den enkelte har til den løn men også mere generelt hvilket type job (arbejdsforhold, kollegaer, transportafstand m.m.), man er villig til at acceptere. Reservationskravet kan også være afhængigt af, hvor længe man har været uden arbejde. Endvidere har en række forhold både knyttet til den enkeltes situation og arbejdsmarkedsmulighederne også betydning. De økonomiske forhold givet ved løn i beskæftigelse og den ydelse man måtte være berettiget til at modtage i situationen uden arbejde indgår i denne overvejelse. Incitamentet afhænger dog ikke af den økonomiske gevinst ved at arbejde (g)³, da værdi af fritid, søgeomkostninger m.m. også spiller en rolle. Desto højere overførselsindkomsten (eller desto mere lempelige kravene for modtagelse heraf er) er set i forhold til den mulige løn, desto mindre er incitamentet til at søge arbejde. Det er ikke ensbetydende med, at disse økonomiske forhold er de eneste faktorer af betydning, men reservationskravene til løn eller hvilke typer af jobs man er villig til at acceptere øges. Hvis individerne rangordnes efter reservationslønnen fås en arbejdsudbudskurve af typen illustreret i Figur 1.

En central del af arbejdsmarkedslitteraturen betragter løndannelsen med udgangspunkt i værdien af et jobmatch for henholdsvis virksomheden og lønmodtageren. Her er fokus ikke på arbejdsudbudsbeslutningen som sådan, men søgeintensiteten og om et jobtilbud accepteres (reservationskrav). Friktioner i arbejdsmarkedet gør, at en ledig lønmodtager ikke uden videre matches med et ledigt job i en virksomhed. Når et match er indgået, har det selvsagt en værdi for både lønmodtager og arbejdsgiver. Værdien af matchet afhænger af flere forhold herunder de alternative muligheder; for virksomheden om man kan finde en anden at ansætte, og for lønmodtageren konsekvenserne af at stå uden job (i det mindste i en periode for at søge efter et andet og bedre tilbud). Lønmodtagerens alternativ afhænger blandt andet af den ydelse man

---

³ Generelt vil det være nyttefremgangen ved at komme i beskæftigelse. I en simpel model vil det være givet ved $u((1-t)w) - u((1-t)b)$. For en generel diskussion se fx Shimer og Werning (2007) og Schmiuder og von Wachter (2017).

er berettiget til (fx arbejdsløshedsdagpenge eller kontanthjælp), såfremt jobtilbuddet ikke accepteres. Værdien af de alternative muligheder er afgørende for lønforhandlingerne; desto bedre alternativer, desto højere løn kan lønmodtagerne forhandle sig frem til og omvendt. Via denne kanal har ydelsesniveauet en betydning for løndannelsen. Det gælder uanset om lønningerne forhandles centralt eller decentralt⁴. Stigende ledighed øger risikoen for at miste jobbet, og det reducerer lønmodtagernes position i lønforhandlingen, hvilket giver en sammenhæng mellem lønninger og beskæftigelse (en lønkurve) af samme kvalitative form som udbudskurven i Figur 1. I denne type af modeller er lønresponsen af potentielt stor betydning. Løndannelsen – og betydningen af lønrigiditeter – har afgørende betydning for search-matching modellernes evne til at matche observerede fluktuationer i ledighed, ledige jobs m.m., se Shimer (2005).

Endvidere er der en gensidig afhængighed mellem lønninger og ydelser⁵. Ydelserne påvirker via kanalerne diskuteret oven for løndannelsen, men lønniveauet har også betydning for ydelserne. I fastsættelsen af ydelserne indgår kompensationsgraden (ydelse i forhold til løn) som et centralt mål for forsikringsdækningen. For at sikre en given kompensationsgrad må ydelsesniveauet følge den generelle lønudvikling (typisk med et vist lag). Dette kan enten være via en eksplicit indekseringsmekanisme (satsreguleringsloven) eller politiske beslutninger. At ydelsesniveauet følger med lønudviklingen medvirker også til at sikre, at generelle forbedringer i den materielle levestandard kommer alle til gode, og derfor ikke leder til stigende indkomstulighed.

Indekseringsmekanismen får særlig betydning for områder, hvor produktivitetsvæksten ligger under det generelle niveau. Dette vil alt andet lige give et lavere råderum for lønstigninger, men da ydelserne er drevet af den generelle lønudvikling, bliver denne type af jobs mindre interessante. Indirekte kommer ydelsesniveauet derfor til at være af betydning for de mindst acceptable lønninger. Det kan også tolkes på den måde, at de mindst acceptable lønninger er bestemt af ydelsesniveauet. Desto højere ydelsesniveau, desto højere mindstelønninger. En omfattende litteratur analyserer beskæftigelseseffekterne af mindstelønninger⁶. De fleste studier er for lande med en lovfastsat mindsteløn (mange studier for USA udnytter, at

---

⁴ Løndannelsen i Danmark blevet mere decentral se fx Dahl et al. (2013).

⁵ Det er et generelt resultat i litteraturen, at det er uden betydning om afgifter/skatter opkræves hos lønmodtager eller arbejdsgiver.

⁶ Neumark og Wascher (2007), Doucouliagos og Stanley (2009), Belman og Wolfson (2014), Neumark (2018) giver en ikke teknisk diskussion og sammenfatning af litteraturen.

mindstelønningerne varierer på tværs af stater), og der er stor diskussion om effekterne, men nyere forskning finder, at en stigende mindsteløn har en negativ beskæftigelseeffekt. Der uklart i hvilket omfang disse resultater kan overføres til lande som Danmark med mindstelønninger fastsat ved forhandling⁷. Der er ikke identificeret studier der eksplicit analyserer effekten af ydelsesniveauer for de forhandlede mindstelønninger.

Empiri

Der er en række udfordringer knyttet til at analysere potentielle løneffekter af sociale ydelser. Mikroøkonometriske studier kan afdække individuelle effekter (de direkte udbudseffekter) og typisk for mindre (marginale) ændringer af ydelserne. Modsat forsøger makrostudier at indfange de samlede effekter, men disse studier er forbundet med en række tolkningsproblemer, jf. ovenfor om generelle ligevægtseffekter.

Der findes en relativ omfattende litteratur, der direkte estimerer makro-lønrelationer⁸ for direkte at fastlægge lønresponsen til fx dagpengeniveauet ($E_{w,b}$). En stor del af denne litteratur har sigt udspring i den høje og vedvarende ledighed i 1980'erne og 1990'erne og det afledte fokus på betydningen af institutionelle forhold (i bred betydning) for arbejdsmarkedsudviklingen. Målet med de empiriske analyser var at fastlægge betydningen af institutioner, herunder arbejdsløshedsforsikring, regler for ansættelse/afskedigelse af personale, aktiv arbejdsmarkedspolitik, lønforhandlingsformer for både det strukturelle beskæftigelse (ledighed) og tilpasningen til stød, se fx Bassanini og Duval (2009), Arpaia and Mourre (2005) og Bertola (2016). Hovedparten af studierne finder en sammenhæng mellem niveauet for fx arbejdsløshedsdagpenge og ledigheden, men der er få robuste resultater fra denne litteratur. Der er oplagte dataproblemer knyttet til at måle og sammenligne institutioner og politik på tværs af lande, og svært at kontrollere for relevante baggrundsfaktorer. Der kan således ikke tolkes kausalt på resultaterne fra denne litteratur. Litteraturen peger dog på

---

⁷ Kreiner m.fl. (2020) analyserer effekterne ved at udnytte springet i mindstelønningerne ved 18 års alderen og finder en ret stor beskæftigelseeffekt.

⁸ Nogle få studier analyserer sammenhængen mellem skatter og lønkonkurrenceevne. Alesina og Perotti (1997) analyserer, hvorledes enhedslønomkostningerne afhænger af skatteniveauet, med særlige fokus på betydningen af løndannelsesinstitutioner. De finder, at skatterne øger lønningerne, særligt i lande med et "mellemniveau" for lønforhandlingens centraliseringsgrad, mens der ikke er nogen effekt i lande med stærkt centraliserede lønforhandling. Daveri og Tabellini (2000) finder løndrivende effekter af beskatning i kontinentaleuropæiske lande, men ikke i Anglo-Saksiske og nordiske lande. Lane og Perotti (2003) fokuserer på betydningen af valutakursregimer og finder en beskeden løneffekt af skatter i lande med en fast valutakurs, men ikke nogen effekt i lande med en flydende valutakurs.

betydningen af institutionelle faktorer og komplementaritet mellem forskellige elementer af politikken og institutionerne. En del af denne litteratur analyserer også effekterne af skatteændringer (herunder skatteprogressionen) for lønninger. Lønreaktionerne til skatteændringer afhænger af den præcise løndannelsesmodel, og fx kan øgede marginalskatte i nogle forhandlingsmodeller lede til lønmoderation, se fx Pissarides (1998). Sammenhængen mellem løn og beskatning er analyseret i et dansk studie af Lockwood mfl. (2000). Studiet finder, at effekten af beskatning af lønninger afhænger af indkomstniveauet. En stigning i skatteprogressionen mindsker før-skat lønnen for mellem-indkomstgruppen (faglærte mandlige, og for ufaglærte mandlige og kvindelige beskæftigede), men øger lønnen for høj-indkomstgrupper. Der findes ikke nogen effekt af skatteprogressionen for gruppen af lavtlønnede. Et studie af Hansen m.fl. (2000) finder, at øget marginalbeskatning reducerer lønnen for faglærte, men ikke for højt uddannede,

Den mikroøkonomiske litteratur tager udgangspunkt i enten skatteincitament (beskæftigelsesfradrag) eller egenskaber ved arbejdsløshedsforsikringssystemet.

Betydningen af lønresponsen er central for effekten af politik rettet mod at øge beskæftigelsesincitamenterne for specifikke grupper. Det gælder såkaldte beskæftigelsesfradrag (EITC: Earned Income Tax Credit), der har til formål at modvirke høje effektive marginalskatte på arbejdsmarkedsdeltagelse. Hvis beskæftigelsesfradraget øger arbejdsudbuddet kan det udløse et lønfald, hvilket reducerer nettoeffekten af fradraget for målgruppen, se Rothstein (2008, 2010). Endvidere betyder det afledte lønfald en lavere løn for andre grupper i arbejdsmarkedet, som målgruppen konkurrerer med om jobs. Benmarker (2014) påviser en sådan sammenhæng på svenske data, men resultatet kan ikke tolkes kausalt. Baseret på empirisk evidens for USA finder Rothstein (2010) i en kalibreringsanalyse, at der for enlige-mødre er en nettoeffekt på den disponible indkomst lig med 70% af beskæftigelsesfradraget, når der tages hensyn til det afledte lønfald. Azmat (2009) finder en tilsvarende effekt for mandlige modtager af et beskæftigelsesfradrag i UK. Leigh (2010) finder, at en 10 procents stigning i beskæftigelsesfradraget reducerer lønnen med 5 procent for high-school drop-outs og 2 procent for gruppen med high-school som højeste uddannelse. Kleven (2019) stiller spørgsmålstejn ved om de fundne effekter, og peger på effekter af blandt andet konjunktursituationen samt viden om reformen og dens effekter.

Der er også en lidt ældre empirisk litteratur, der analyserer effekterne af arbejdsløshedsunderstøttelse på lønningerne, se fx Lynch (1983), Holzer (1986), van den Berg

(1990) samt Bloemen og Stancanelli (2001). I disse studier findes beskedne effekter af arbejdsløshedsunderstøttelsen på reservationslønningserne (elasticiteten er 0,1 eller lavere). Fishe (1982) og Feldstein og Poterba (1984) finder noget større elasticiteter.

En nyere litteratur anvender quasi-eksperimentelle situationer som grundlag for at identificere løneffekter. En række studier analyserer betydningen af dagpengeperiodens potentielle varighed for både ledighedsperioden længde og lønnen i nyt job efter ledighed. Dette sker enten på basis af oplysninger om den lediges reservationskrav eller sammenligninger mellem løn i nyt job i forhold til job før ledighed. Der er en række udfordringer ved begge metoder. Reservationslønnings er baseret på selvoplyste reservationskrav. Forskel i lønninger mellem tidligere og nyt job kan være afhængig af mange forhold, og implicerer et selektionsproblem, da ikke alle ledige finder et job. En række studier udnytter aldersafhængigheder i dagpengeperiodens maksimale længde som grundlag for at identificere mulige løneffekter af dagpengeperiodens længde. En længere dagpengeperiode kan påvirke lønnen via forskellige kanaler. Længere varighed kan nedsætte søgeintensiteten og via en længere ledighedsperiode reducerer human kapitalen og dermed lønmulighederne, omvendt kan en længere søgeperiode lede til et bedre match med en højere løn.

Nyere studier udnytter semi-regelbaserede forlængelser af dagpengeperioden i USA og det faktum, at der er variationer på tværs af stater/counties. Disse studier peger også på udfordringen med at håndtere generelle ligevægtseffekter. Forlængede dagpengeperioder kan påvirke reservationslønnings og søgeintensitet, men virksomhederne søgning efter medarbejder påvirkes også (blandt af lønudviklingen). Samtidig kan en forlænget dagpengeperiode også understøtte den samlede efterspørgsel og dermed beskæftigelse og lønninger, se diskussionen i Boone et al. (2020). Hovedsigtet med denne litteratur er i hvilket omfang den forlængede dagpengeperiode implicerer en mere vedvarende stigning i ledigheden, men nogle af studierne inddrager også løneffekter.

Studierne er listet i tabel 6, og sammenfattende kan der fra litteraturen ikke udtrages entydige effekter på, hvorledes arbejdsløshedsforsikring påvirker løndannelsen. Nogle studier kan ikke påvise nogen statistisk signifikant effekt, nogle finder en statistisk positiv effekt og andre end statistik signifikant negativ effekt

Tabel 6: Oversigt af studier der undersøger sammenhæng mellem dagpenge og løn

Forfattere	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Effekt (+,-,0)	Resultat og effekts størrelse	Elasticitet	Kommentar
Barchanon et al. (2019)	Frankrig	Ja	Selvrapporteret reservationsløns, arbejdsløse	Ændrede regler for dagpengeperioden, aldersforskel i ydelse, D-D- og RD	Reservationslønnens afhængighed af varighed af ledighed	0	Ingen signifikant effekt	Elasticiteter over 0.006 kan udelukkes	
Benmøller et al. (2014)	Sverige	Ja	Løn for beskæftigede	Lønrelation baseret på forhandlingsmodel - betydning af dagpenge og beskatning (EITC)	Faktisk løn for beskæftigede	Positiv	Signifikant	En 1 procent reduktion i dækningsgraden eller i netto-beskatningsraten reducerer før-skat løn med 0.1-0,2 procent	Ikke nogen klar identifikationsstrategi
Card et al. (2007)	Østrig	JA	Løn ved ansættelse efter ledighed	RD udnytter diskontinuitet i regler	Reservationslønnens afhængighed af serverance pay og dagpengevarighed	0	Ingen signifikant effekt		Heller ingen effekt på varighed af efterfølgende job
Hagedorn et al. (2019)	USA	?	Løn for ny-ansatte, eksisterende medarbejder og alle	Diff-diff baseret på border-county-pair strategy	Faktisk løn - reaktion ved forlængelse af dagpengeperioden	Positiv	Signifikant effekt	Et country med en dagpengeperiode på 70 uger har lønninger der er 0.78% højere end et county med en dagpengeperiode på 50 uger	Negativ effekt på beskæftigelsen
Krueger and Mueller (2016)	USA/New Jersey	Ja	Selvrapporteret reservationsløns, arbejdsløse	Cross-section	Reservationslønnens afhængighed af varighed af ledighed	0	Ingen signifikant effekt	0	Opsparing og afskedigelseskompensation er positivt korreleret med reservationslønnen
Lalive (2017)	Østrig	Ja	Løn ved ansættelse efter ledighed	RD baseret på aldersafhængig varighed af dagpenge	Faktisk løn for beskæftigede	0	Ingen signifikant effekt		
Lalive et al. (2015)	Østrig	Ja	Løn ved ansættelse efter ledighed	Diff-diff,	Faktisk løn	0	Ingen signifikant effekt		Identifikation via regionale forlængelser af dagpengeperioden
Nekoei og Weber (2017)	Østrig	Ja	Løn ved ansættelse efter ledighed	RD	Lønnen afhængighed af ledighedsperioden længde	Positiv	Signifikant effekt	Ni ugers længere potentiel varighed af dagpenge øger lønnen med 0.5 % ved senere job	Vurdering af effekt dagpengeperiode på kvalitet af efterfølgende jobmatch og potentiel mindre søgeintensitet
Schmieder et al. (2016)	Tyskland	Ja	Effekt af forlænget dagpengeperiode for lønninger ved ansættelse efter ledighed	RD udnytter aldersafhængighed i dagpengevarighed	Løn ved ansættelse efter ledighed	Negativ	Signifikant effekt	Seks måneders længere potentiel dagpengeperiode reducerer lønnen med 0.8%	Effekt forklaret ved faldende human kapital og ikke ved stigende reservationslønninger
van Ours og Vodopivec (2008)	Slovenien	Ja	Løn ved ansættelse efter ledighed	Diff-diff	Faktisk løn	0	Ingen signifikant effekt		Løn i nyt job i forhold til tidligere job

Referencer

Andersen, T.M., 2019, Inequality and economic performance, Bilaga 4 till Långtidsutredningen 2019, Ministry of Finance, Sweden.

Andersen, T.M. og A. Sørensen 2017 Taxation – Financing the welfare state in a more globalized world, 2014, in T. Valkonen and V. Vihriälä (eds.), The Nordic model – challenged but capable of reform, Nordic Council of Ministers.

Alesina, A. and P. Perotti, 1997, The Welfare State and Competitiveness, American Economic Review, 87, 921-939.

Arpaia, A., and G. Mourre, 2005, Labour market institutions and labour market performance: A survey of the literature, Working Paper 238, European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs,

Azmat G., 2009, The incidence of an earned income tax credit: evaluating the impact on wages in the UK. Department of Economics and Business, University Pompeu Fabra, Barcelona.

Barbanchon, T. Le, R Rathelot, and A. Roulet, 2019, Unemployment insurance and reservation wages: Evidence from administrative data, Journal of Public Economics, 171, 1-17.

Bassanini A, and R. Duval, 2009, Unemployment, institutions and reform complementarities: re-assessing the aggregate evidence for OECD countries. Oxford Review of Economic Policy, 25:40–59

Belman, D., og P. J. Wolfson, 2014, What Does the Minimum Wage Do? Upjohn Institute.

Bennmarker H, Calmfors L, and A. Larsson, 2011, Wage formation and the Swedish labour market reforms 2007-2009. Studier i finanspolitik 1, Swedish Fiscal Policy Council, Stockholm

Bertola, G., 2016, European unemployment revisited: Shocks, institutions and integration. CESifo working paper 6170.

Bloemen H.G., and E.G.F. Stancanelli, 2001, Individual wealth, reservation wages, and transitions into employment, Journal of Labor Economics, 19:400–439.

Boone, C., A. Dube, L. Goodman, and E. Kaplan, 2020, Unemployment Insurance Generosity and Aggregate Employment, American Economic Journal: Economic Policy (to appear).

Cahuc P., and A. Zylberberg, 2004, Labor economics. MIT Press, Cambridge, Massachusetts

- Card, D., R. Chetty, & A. Weber, 2007, Cash-On-Hand and Competing Models of Intertemporal Behavior: New Evidence from the Labor Market, *Quarterly Journal of Economics* 122 (4): 1511–60
- Dahl, C., D. Le Mair and J.R. Munch, 2013, Wage Dispersion and Decentralization of Wage Bargaining, *Journal of Labor Economics*, 31:3, 501 – 533.
- Daveri, F. og G. Tabellini, 2000, Unemployment, Growth and Taxation in Industrial Countries, *Economic Policy* , 7-105.
- DellaVigna, S., Lindner, A., Reizer, B., Schmieder, J.F., 2016. Reference-dependent job search: evidence from Hungary. NBER Working Papers 22257.
- Doucoulagos, H., og T. D. Stanley, 2009, Publication selection bias in minimum-wage research? A meta-regression analysis, *British Journal of Industrial Relations*, 47:2, 406–428.
- Feldstein M., and J. Poterba, 1984, Unemployment insurance and reservation wages, *Journal of Public Economics*, 23:141–167
- Fishe, R.P.H., 1982, Unemployment insurance and the reservation wage of the unemployed. *Rev Econ Stat* 64:12–17
- Hansen, C. T., L.-H. Pedersen & T. Slok, 2000, Ambiguous effects of tax progressivity; theory and Danish evidence. *Labour Economics*, 7:335–347.
- Hagedorn, M., F. Karahanz, I. Manovski & K. Mitman, 2019, Unemployment Benefits and Unemployment in the Great Recession: The Role of Equilibrium Effects, manuscript.
- Holzer, H .,1986, Reservation wages and their labor market effects for black and white male youth, *Journal of Human Resources*, 21:157-177
- Hotz V.J. & J.K. Scholz, 2003, The earned income tax credit. In: Moffit, R. (ed.) *Means-tested transfer programs in the US*. University of Chicago Press and NBER, Chicago
- Kleven, H., 2019, The EITC and the Extensive Margin: A Reappraisal. NBER Working Paper 26405.
- Kreiner, C.T., D. Reck & P. E. Skov, 2020, Do Lower Minimum Wages for Young Workers Raise Their Employment? Evidence from a Danish Discontinuity, *Review of Economics and Statistics*, 102:2, 339-354.

- Krueger, A.B. & Mueller, A.I., 2016. A contribution to the empirics of reservation wages, *American Economic Journal: Econ. Pol.* 8, 142–179.
- Lalive, R., C. Landais & J. Zweimüller, 2013, Market Externalities of Large Unemployment Insurance Extension Programs, *American Economic Review*, 105 (12), 3564-96..
- Lane, P. & R. Perotti, 2003, The importance of composition of fiscal policy: Evidence from different exchange rate regimes, *Journal of Public Economics*, 87(9-10):2253-2279.
- Leigh, A., 2010, Who benefits from the earned income tax credit? Incidence among recipients, coworkers and firms. *Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit*, Discussion Paper No. 4960
- Lockwood B, & A. Manning , 1993, Wage-setting and the tax system: theory and evidence for the UK. *Journal of Public Economics*, 52:1–29
- Lockwood, B., T. Sløk, T., & T. Tranaes, 2000, Progressive Taxation and Wage Setting: Some Evidence for Denmark, *Scandinavian Journal of Economics*, 102(4), 707-723.
- Lynch L., 1983, Job search and youth unemployment. *Oxford Economic Papers*, 35:271–282
- Nekoei, A. & Weber, A., 2017. Does extending unemployment benefits improve job quality? *Am. Econ. Rev.* 107, 527–561.
- Neumark, D., 2018, Employment effects of minimum wages – when minimum wage raised or reduced, are there fewer jobs? *IZA World of Labor* 2018:6v2.
- Neumark, D. & W. Wascher, 2007, Minimum wages and employment, *Foundations and Trends in Microeconomics*, 3:1–2, 1–186.
- Pissarides, C. A., 1998, The impact of employment tax cuts on unemployment and wages; The role of unemployment benefits and tax structure, *European Economic Review*, 42(1), 155-183.
- Rothstein, J., 2008, The unintended consequences of encouraging work: tax incidence and the EITC. *Princeton University Centre for Economic Policy Studies Working Paper* 165
- Rothstein, J., 2010, Is the EITC as good as an NIT? Conditional cash transfers and tax incidence. *American Economic Journal: Economic Policy*, 2(1):177–208
- Schmieder, J.F. & von Wachter, T., 2016. The effects of unemployment insurance: new evidence and interpretation. *Annu. Rev. Econ.*

Schmieder, J.F., von Wachter, T. & Bender, S., 2016, The effect of unemployment benefits and nonemployment durations on wages. *American Economic Review* 106, 739–777.

Shimer, Robert. 2005. The cyclical behavior of equilibrium unemployment and vacancies. *American Economic Review*, 95(1):25–49

Shimer, R. & I. Werning, 2007. Reservation wages and unemployment insurance. *Quarterly Journal of Economics*, 122, 1145–1185.

Swedish Fiscal Policy Council, 2008, Swedish Fiscal Policy, Report of the Swedish Fiscal Policy Council

van Ours, J. C. and M. Vodopivec, 2008, Does reducing unemployment insurance generosity reduce job match quality?, *Journal of Public Economics*, Elsevier, 92(3-4), 684-695.

Generelle ligevægtseffekter af ydelsessystemets indretning

Denne del af rapporten omhandler generelle ligevægtseffekter af ændringer i ydelsessystemet. Eksempler på generelle ligevægtseffekter er fortrængning af beskæftigede og andre jobsøgere, effekter på jobopslag etc. Løneffekter undersøges separat i en anden del af rapporten. Specifikt har vi kigget på studier, der undersøger effekten af ændringer i ydelsesniveauet og ydelseslængden. Når der i nedenstående refereres til ændringer, så menes der kun disse to typer af ændringer.

Den overordnede konklusion på kapitlet er, at:

- der er ikke fundet litteratur, der omhandler om ændringer i kontanthjælpsydelse påvirker den samlede beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Der er litteratur fra dagpengeområdet, der finder, at effekterne af eksempelvis ændret ydelsesperiode er mindre (og tættere på 0), når der måles på den aggregerede beskæftigelse, end når der måles på den enkelte lediges beskæftigelsesstatus.

Det har ikke været muligt at finde studier, der ser på sammenhængen mellem ændringer i kontanthjælpsystemet og generelle ligevægtseffekter. Vi vil derfor præsentere en række studier, der undersøger, om der er generelle ligevægtseffekter af ændringer i dagpengesystemet.

Resultaterne fra de inddragede studier opsummeres nedenfor i tabel 6 og 7. Termerne *mikroeffekt* og *mikroelasticitet* dækker over de direkte effekter, hvor der ikke er nogen generelle ligevægtseffekter, mens at termerne *makroeffekt* og *makroelasticitet* dækker over både de direkte effekter og indirekte generelle ligevægtseffekter. Det vil sige, at mikroeffekten er en partiel ligevægtseffekt der beskriver, hvad der sker for et enkelt individ, hvis man foretager den pågældende ændring i fx. længden eller niveauet af ydelsen, mens at makroeffekten dækker over, hvad der sker for hele økonomien samlet set.

Det er *a priori* ikke let at vide, om makroeffekten af fx. en forlængelse af dagpengeperioden er større eller mindre end mikroeffekten. Mikroeffekten er både teoretisk og empirisk fundet til at være negativ. Det vil sige, at hvis der sker en forlængelse af dagpengeperioden (for én given person), så formindskes sandsynligheden for at denne person finder et job, og dermed

formindskes arbejdsudbuddet partielt set. Hvorvidt dette også gælder for hele økonomien er et åbent spørgsmål. Hvis antallet af jobs er uafhængigt af niveauet af dagpenge, og det er let at finde jobs for arbejdsløse, så er det muligt at jobbet, som personen med den lange dagpengeperiode ikke tog, bare vil blive taget af en anden arbejdsløs og dermed vil den samlede beskæftigelse være den samme. Dette vil tilsige, at makroeffekten er mindre negativ end mikroeffekten (tættere på 0). Men det kan også tænkes, at antallet af jobs falder, når dagpengeperioden forlænges. Der er to mulige årsager til dette. For det første er det måske sværere at finde arbejdsløse, da de søger efter jobs mindre end før. For det andet er det muligt at lønkravet stiger, da forhandlingssituationen er gunstigere for de arbejdsløse grundet den længere dagpengeperiode. Disse effekter kunne trække i den modsatte retning og gøre makroeffekten mere negativ end mikroeffekten.

Overordnet finder de studier, der har undersøgt effekten af ydelsesvarigheden, at makroeffekten er tættere på nul end mikroeffekten, og en del finder faktisk ingen nævneværdige makroeffekter. Det vil sige, at disse studier peger på, at effekten på beskæftigelse og arbejdsløshed ikke er helt så stor ved at hæve ydelsesvarigheden af dagpenge, som hvis man bare kigger på studier, der estimerer mikroeffekten af en ydelsesforlængelse.

I det følgende præsenteres en mere detaljeret gennemgang af de studier, der empirisk prøver at bedømme størrelsen af makroeffekten.

I vores litteratursøgning har vi fundet 6 relevante studier. 4 af studierne er fra USA og 2 er fra Europa. Vi gennemgår først de amerikanske studier og derefter de europæiske. Studierne præsenteres i kronologisk rækkefølge efter udgivelsestidspunkt.

Amerikanske studier

De amerikanske studier bruger alle variationen i forøgelsen og reduktionen af dagpengelængden efter finanskrisen i 2008, men de bruger forskellige identifikationsstrategier og kigger på forskellige udfald. Flere af studierne bruger den institutionelle opbygning af dagpengesystemet i USA, hvor dagpengelængden i en stat afhænger af arbejdsløsheden i staten. En oversigt over studierne kan findes i tabel 7 nedenfor.

TABEL 7: LITTERATUROVERSIGT OVER AMERIKANSKE STUDIER

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Effekt (+,0,-)	Resultat og effektstørrelse	Elasticitet	Kommentar
<i>Amerikanske studier</i>									
Marinescu (2017)	USA	Ja	Alle	State-level variation i varighed. Data fra 2007-2011.	Antal online jobannoncer på USA's største online jobportal (CarrierBuilder.com)	0	Finder effekter på antal jobansøgninger, men ikke direkte på antal job opslag.		Kalibrerer en 'search and matching model' og finder at makroelasticiteten er 39% mindre end mikroelasticiteten (0,23 vs. 0,14)
Johnston og Mas (2018)	Missouri, USA	Ja	Tilgang af modtagere	16 ugers reduktion i dagpengeperioden i 2011 fra et niveau på 73 uger	Aggregeret arbejdsløshedsrate	-	Makroeffekten af ydelsesvarighed på beskæftigelse lægger sig tæt op ad mikroeffekten (negativ) og hvis noget er den mere positiv end mikroeffekten (tættere på 0).	Mikroelasticiteten af ikke-beskæftigelse mht. ydelsesvarighed estimeres til at være ml. 0,29-0,55.	Makroeffekten er fundet ved simulering og sammenligning med andre stater.
Chodorow-Reich, Coglianesi og Karabarbounis (2018)	USA	Ja	Alle	State-level variation i varighed forårsaget af realtids-målefejl. Data fra 1996-2015.	Aggregeret arbejdsløshedsrate og jobopslag	0	Finder meget små og insignifikante effekter på både arbejdsløshed og jobopslag. De kan med 90% sikkerhed afvise, at forøgelse af ydelsesperioden fra 26 til 99 uger forøgede arbejdsløsheden med mere end 0,3 procentpoint.	Makroelasticiteten er næsten nul	Viser i en search and matching model, at der heller ikke er effekter på lønninger og beskæftigelse.

Boone, Dube, Goodman og Kaplan (2019)	USA	Ja	Alle	Forøgelse af dagpengeperiode. Sammenligning af individer i nærliggende amter (counties) på tværs af statsgrænser. Data fra 2007-2014.	Andelen af befolkningen der er beskæftiget	0	Finder en meget lille og insignifikant positiv effekt af ydelsesforlængelse på andelen af befolkningen, der var i beskæftigelse.		
---------------------------------------	-----	----	------	---	--	---	--	--	--

Marinescu (2017) undersøger effekten af forlængelser af dagpengeperioden på jobopslag på et af de største amerikanske jobsites (CarrierBuilder.com). Den eksogene variation kommer fra variation på tværs af stater som følge af ændringer i dagpengeperioden efter finanskrisen. Hun bruger et fuzzy regression discontinuity (RD) design. Hun undersøger først effekten på antal jobansøgninger på jobsitet og finder en signifikant negativ effekt af dagpengeforlængelser. Derefter går hun videre og undersøger effekten på antal jobopslag. Her finder hun negative men ikke statistisk signifikante effekter. Dette tyder på, at makroeffekten ikke er mere negativ end mikroeffekten, da antallet af jobopslag ikke bliver påvirket i stort omfang. For at belyse dette yderligere opsætter Marinescu en 'search and matching model' af arbejdsmarkedet og viser, at makroelasticiteten for arbejdsløshed mht. ydelseslængden er tættere på 0 end mikroelasticiteten. Resultatet af denne analyse er dog af mere spekulativ karakter, da det beror på modelantagelser.

Johnston og Mas (2018) kigger på effekten af en 16-ugers reduktion af dagpengeperioden i staten Missouri i 2011. De bruger også et RD-design, hvor den løbende variabel er tidspunktet for ansøgning til arbejdsløshedsdagpenge. Hvis der blev ansøgt før 13. april 2011, så havde individet ret til 73 uger og hvis ansøgningstidspunktet var efter 13. april 2011, så var det kun 57 uger. De finder relativt store partielle effekter (reduktion i antal uger i arbejdsløshed og en større sandsynlighed for at finde job). For at belyse om kontrolgruppen i RD-designet bliver påvirket af politikken (dvs. om der er generelle ligevægtseffekter), så beregner de overlevelseshfunktionen og bruger denne til at simulere den aggregerede arbejdsløshed i Missouri. Simuleringen antager implicit, at der ikke er nogle generelle ligvægtseffekter. Den simulerede arbejdsløshedsrate sammenlignes med 'differences-in-differences' estimater af arbejdsløsheden, hvor Missouri sammenlignes med en række andre stater. De to serier af arbejdsløshedsrater er tæt på identiske. De finder dermed, at makroeffekten er næsten den samme som mikroeffekten, og at der dermed ikke er nævneværdige generelle ligevægtseffekter. Hvis noget, så ligger makroeffekten tættere på 0 end mikroeffekten.

Spørgsmålet om eksistensen af generelle ligevægtseffekter søges også besvaret af Chodorow-Reich, Coglianesi og Karabarbounis (2018) ved hjælp af data for USA. De bruger det faktum, at ydelseslængden i en stat afhænger af arbejdsløsheden i staten, men at denne er målt med usikkerhed i realtid. De bruger altså senere opdaterede (og dermed mere korrekte) dataserier for arbejdsløshed som eksogen variation. Kort fortalt, så er ideen at sammenligne stater, der faktisk var i den samme økonomiske tilstand, men hvor dagpengemodtagere i én stat fik en længere ydelsesperiode end dagpengemodtagere i en anden stat grundet fejl i den estimerede

realtids-arbejdsløshedsrate. Studiet viser, at de stater, der uretmæssigt fik forlænget dagpengeperioden har næsten samme antal arbejdsløse og samme antal jobopslag. De udleder grænser (baseret på 90 procents konfidensintervaller og ekstrapolation) og finder at den aggregerede arbejdsløshed ved en ændring af ydelsesperioden fra 26 til 99 uger ændrede sig fra -0,5 til 0,3 procentpoint. Set i forhold til stigningen i arbejdsløshed under finanskrisen i USA er dette meget små tal. De konkluderer, at der dermed ikke er specielt store generelle ligevægtseffekter.

Endeligt så bruger Boone, Dube, Goodman og Kaplan (2019) data fra USA fra 2007-2014. De sammenligner amter (counties), der ligger op ad delstatsgrænser, hvor delstaterne har forskellige ydelseslængder grundet forskellige niveauer af arbejdsløshed. Identifikationsideen er at sammenligne to amter, der grundet den tætte fysiske nærhed, har samme arbejdsmarked. Boone et al. finder små positive effekter af ydelsesperiodens længde på andelen af befolkningen, der var i beskæftigelse. Disse effekter er dog som sagt små og de er ikke statistisk forskellige fra nul. De kan med 95 procents sikkerhed udelukke, at andelen af befolkningen, der var i beskæftigelse, faldt med mere end 0,35 procentpoint som følge af, at ydelseslængden blev forøget fra 26 uger til 99 uger.⁹ Igen, så tyder dette på at der ikke er specielt store generelle ligevægtseffekter.

Konklusionerne fra de amerikanske studier, der alle er baseret på ændringer i dagpengelængden efter finanskrisen, peger generelt på, at makroelasticiteten er tæt mikroelasticiteten, og at den muligvis er lidt mindre. Dvs. at generelle ligevægtseffekter ikke er særligt store.

Europæiske studier

Udover de nævnte studier på amerikanske data efter finanskrisen findes to studier fra europæiske lande. Disse to studier er kort opsummeret i tabel 8 nedenfor.

---

⁹ Andelen af befolkningen, der var i beskæftigelse, faldt med ca. 3 procentpoint efter finanskrisen.

TABEL 8: LITTERATUROVERSIGT OVER EUROPÆISKE STUDIER

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Effekt (+,0,-)	Resultat og effektstørrelse	Elasticitet	Kommentar
<i>Europæiske studier</i>									
Lalive, Landais og Zweimüller (2015)	Østrig	Ja	Tilgang og bestand af dagpengemodt agere på 50+ år	3-årig forlængelse af dagpengeperiode fra 1988-1993 for udvalgte grupper (50+ år og tæt knyttet til arbejdsmarkedet) i udvalgte regioner (28 regioner ud af 100, der var ramt af et negativt stød til stålindustrien).	Arbejdsløshedsperiode for ikke-berettigede modtagere	-	2-4 uger kortere arbejdsløshedsperiode for ikke-berettigede i treatment-regionerne. Mindre spillover-effekter på arbejdsløse i kontrol-regioner.	Makroelasticiteten er 21% mindre end mikroelasticiteten. Dvs. at der er en positiv general ligevægtseffekt på de andre jobsøgere.	
Fredriksson og Söderström (2020)	Sverige	Ja	Alle	Ændringer i maksimalt dagpengeniveau på tværs af kommuner i perioden 1992-2014.	Aggregeret arbejdsløshedsrate	-		Mikroelasticitet er -1.5 og makro er omkring -3	

Lalive, Landais og Zweimüller (2015) bruger data fra Østrig fra slut 80'erne til start 90'erne. En reform i Østrig i 1988 betød, at en delgruppe af ledige i nogle regioner fik en markant forlængelse af ydelsesperioden. Ved at bruge information for alle ledige i Østrig undersøger artiklen, om de ledige, der bor i en region, hvor ydelsesperioden blev forlænget, men som ikke selv fik en længere periode, oplevede en ændring i sandsynligheden for at finde beskæftigelse. Baseret på en 'difference-in-differences'-strategi finder de, at de ledige, der ikke fik forlænget ydelsesperioden, havde en større afgang til beskæftigelse end ledige i andre regioner, hvor ingen ledige fik en ydelsesforlængelse. Forfatterne finder, at makroelasticiteten er 21% mindre end mikroelasticiteten.

I et nyt studie af Fredriksson og Söderström (2020) på svenske data bruges variationen af ændringer i den maksimale dagpengesats på tværs af kommuner. Mens at de andre studier, som er refereret her, omhandler *forlængelser* af dagpengeperioden, så er dette studie det eneste, der kigger på en ændring af *niveauet* for dagpenge. I praksis sammenlignes kommuner med lave lønninger med de kommuner, hvor der er høje lønninger, da effekten af ændringer i den maksimale dagpengesats påvirker disse forskelligt. Studiet finder, at makroelasticiteten af arbejdsløshed med hensyn til en forhøjelse af dagpengesatsen er cirka dobbelt så stor som mikroelasticiteten. Det vil altså sige, at der er betragtelige generelle ligevægtseffekter.

De to europæiske studier peger i hver deres retning. Lalive, Landais og Zweimüller (2015) finder, som de amerikanske studier, at makroeffekten er tættere på nul end mikroeffekten. Fredriksson og Söderström (2020) finder som det eneste af de gennemgåede studier, at makroeffekten er mere negativ end mikroeffekten. Det er også det eneste studie, der kigger på effekten af ydelsesniveauet og ikke på varigheden.

Referencer

Boone, C., Dube, A., Goodman, L., & E. Kaplan, 2019, Unemployment Insurance Generosity and Aggregate Employment, forthcoming, *American Economic Journal: Economic Policy*.

Chodorow-Reich, G., Coglianesi, J. & L. Karabarbounis, 2018, The Macro Effects of Unemployment Benefit Extensions: A Measurement Error Approach, *Quarterly Journal of Economics*: 227–279.

Fredriksson, P. & M. Söderström, 2020, The equilibrium impact of unemployment insurance on unemployment: Evidence from a non-linear policy rule, *Journal of Public Economics* 187: 104-199.

Johnston, A. & A. Mas, 2018, Potential Unemployment Insurance Duration and Labor Supply: The Individual And Market Level Response to a Benefit Cut, *Journal of Political Economy*, vol. 126, no. 6, p. 2480-2522

Lalive, R., C. Landais & J. Zweimüller, 2015, Market Externalities of Large Unemployment Insurance Extension Programs, *American Economic Review*, 105(12): 3564–3596.

Marinescu, I., 2017, The General Equilibrium Impacts of Unemployment Insurance: Evidence from a Large Online Job Board, *Journal of Public Economics* 150: 14–29.

Afledte sociale effekter af ydelsessystemets indretning

Nærværende afsnit præsenterer litteratur, der afdækker afledte sociale virkninger forbundet med ændringer i ydelsesniveauet og brugen af sanktioner. Med afledte sociale virkninger menes der 1) effekter på udfald for kontanthjælpsmodtageren selv, der ligger udover rent beskæftigelsesrelaterede udfald (fx forbrug af sociale serviceydelser, uddannelse og kriminel adfærd) og 2) effekter på udfald for børn i familien.

Den overordnede konklusion på kapitlet er, at:

- der er en mindre litteratur, som primært er dansk, der undersøger, om der er afledte sociale effekter af ændringer i ydelsessystemet. Her findes der tegn på, at lavere ydelser øger forekomsten af kriminalitet og træk på sundhedsydelser for den ledige.
- der er en mindre litteratur, der undersøger om børn af ledige påvirkes af ændringer i ydelsessystemet. Resultaterne i denne litteratur er ikke entydige, men der er en tendens i retning af at lavere ydelser har en negativ påvirkning på børns uddannelsesudfald.

Under temaet ”effekter på udfald for den ledige selv” har vi fundet et dansk studie om jobpræmielignende ordninger for enlige forsørgere og langtidsledige kontanthjælpsmodtagere. Studiet finder **ingen effekter på sundhed og kriminalitet**. Vi har fundet to danske studier om niveau og varighed af ydelser for flygtninge. Det ene studie finder **tegn på øget kriminalitet** på tværs af køn; det andet finder tegn på **øget træk på sundhedsydelser og let stigning i kriminalitet** blandt kvinder. Det sidste resultat er dog usikkert estimeret. Ingen studier undersøger effekter af sanktioner

Under temaet ”effekter på børns udfald” har vi fundet et norsk, et canadisk (SSP) og fire amerikanske (EITC) om jobpræmielignende ordninger. De fire amerikanske EITC-studier viser entydigt, at en jobpræmielignende ordning via skattesystemet uden krav til beskæftigelse forbedrer børns udfald. Konklusionerne fra de norske og canadiske studier, der analyserer jobpræmielignende ordninger i kombination med krav om beskæftigelse, er mere komplicerede. Det norske studie for børn af enlige mødre peger på **negative** effekter på børns skolekarakterer i 16-års alderen, mens resultaterne fra det canadiske SSP-eksperiment **varierer med barnets alder**. Vi har lokaliseret tre danske studier, der analyserer niveau og varighed af ydelser. Det ene studie fokuserer på børn af flygtninge og finder **negative effekter** af en nedsættelse af ydelsesniveauet på en række udfald for børn. Det andet studie tager udgangspunkt i børn af langtidsledige kontanthjælpsmodtagere (+6 sammenhængende

måneder) og finder en **forøget risiko for anbringelser** ved en reduktion i ydelsesniveauet. Ingen studier undersøger effekter af sanktioner på børns udfald. Det tredje og sidste studie fokuserer på børnene i familier, der blev omfattet af kontanthjælpsreformen i 2016; reformen, der introducerede kontanthjælpsloftet og 225-timers reglen. I studiet finder forfatterne en **stigning i skolefravær** på 2 procent og **fald i trivlsen** blandt børnene.

Jobpræmielignende ordninger – effekter på lediges udfald ud over beskæftigelse

Et enkelt studie undersøger effekten af jobpræmielignende ordninger på lediges egne udfald, og studiet tager afsæt i danske data:

- Kolodziejczyk & Arendt (2017), Danmark

Som diskuteret ovenfor undersøger Kolodziejczyk & Arendt (2017) effekten af jobpræmieforsøgsordningen for enlige forsørgere i 2011-2012 såvel som en tilsvarende politik (2012-2014) målrettet langvarige kontanthjælpsmodtagere. Begge analyser gør brug af et design, hvor deltagelsesgruppen sammenlignes med en kontrolgruppe, der lige netop ikke havde været ledige længe nok til at kvalificere til jobpræmien. I tillæg til beskæftigelsesrelaterede udfald analyserer Kolodziejczyk & Arendt (2017) imidlertid også forbrug af sundhedsydelser (medicinforbrug og lægeudgifter) og kriminalitet (domme og bøder). De finder hverken effekter på beskæftigelse eller på disse andre udfald, ligesom der ikke er forskelle på tværs af undergrupper.¹⁰

Jobpræmielignende ordninger – effekter på børns udfald

Seks studier undersøger effekter af jobpræmielignende ordninger på udfald relateret til børn i familierne. Det drejer sig om et enkelt norsk studie, et canadisk og fire amerikanske:

- Løken, Lommerud & Reiso (2018), Norge
- Morris & Michalopoulos (2000), Canada
- Dahl & Lochner (2012), USA
- Hoynes et al. (2015), USA
- Bastian & Michelsmore (2018), USA

---

¹⁰ Husk at valget af undergrupper varierer på tværs af de to jobpræmieforsøgsordninger. For enlige forsørgere drejer det sig om individer med 0-6 årige børn, individer med 7-14 årige børn, 31-63 årige og ikke-vestlige indvandrere. For langtidsledige kontanthjælpsmodtagere drejer det sig om individer med børn, unge mellem 18-30 og ikke-vestlige indvandrere.

- Bastian & Lochner (2020), USA

Løken et al. (2018) genbesøger den norske reform fra 1998, der forøgede ydelserne til ledige enlige mødre, der fandt beskæftigelse, med op til 150 euro om måneden; se Mogstad og Pronzato (2012) ovenfor. Ligesom Mogstad og Pronzato gør Løken og medforfattere grundlæggende brug af en difference-in-differences strategi, hvor kontrolgruppen består af gifte mødre med børn i samme aldersgruppe, før og efter reformen blev implementeret, men deres fokus er på effekterne af reformen på børns karakterer. De konkluderer, at børns karakterer i 16-års alderen faldt med 0,7 standardafvigelser pr. yderligere år, mødrene var udsat for reformen. Effekterne er større, hvis mødrene ikke har let adgang til et uformelt netværk, der kan aflaste (her målt som at bedsteforældrene ikke bor i nærheden).

Det canadiske studie af *Morris & Michalopoulos (2000)* er baseret på SSP-eksperimentet fra 1990'erne, der kombinerede jobpræmielignende ordninger med beskæftigelseskrav. Her følges familierne i op til tre år efter randomisering, og analysernes primære fokus er børns skolerelaterede udfald samt social adfærd, trivsel og sundhed. Resultaterne varierer en del med barnets alder: de yngste børn under 6 forekom upåvirkede af indsatsen, mens børn mellem 6 og 11 oplevede små positive effekter på skolerelaterede udfald. For de ældste børn over 11 derimod, var der en tendens til let forøget kriminalitet og anden risikofyldt adfærd (rygning, alkohol og stoffer).

De sidste fire studier er alle amerikanske og udnytter reformer af EITC; altså variation i en jobpræmie forankret i skattesystemet og rettet mod lavindkomstfamilier. *Dahl & Lochner (2012)* udnytter de betydelige udvidelser af EITC op igennem 1980'erne og 1990'erne for særligt lavindkomstfamilier i deres instrumentvariabelanalyser. Forfatterne konkluderer, at forøget indkomst i familien (drevet af EITC) øger børns test scores. En stigning i husstandsindkomst på 1000 dollars (ca. 7000 kr.) forøger umiddelbart testresultaterne i matematik og læsning med 6 procent af en standardafvigelse. Resultaterne er signifikant stærkere for børn, hvis mor ikke har en videregående uddannelse. *Hoynes et al. (2015)* tager på samme måde som Dahl & Lochner (2012) afsæt i udvidelsen af EITC, om end deres empiriske greb – en difference-in-difference strategi i tråd med de klassiske EITC-studier af arbejdsmarkedsrelaterede udfald – er lidt anderledes. Hoynes og medforfattere undersøger effekterne af EITC-udvidelserne på fødselsrelaterede udfald. De finder, at EITC-udvidelsen reducerer forekomsten af lav fødselsvægt og tilsvarende øger den gennemsnitlige fødselsvægt: En stigning i husstandsindkomst på 1000 dollars (ca. 7000 kr.) reducerer forekomsten af lav fødselsvægt med 2-3 procent. Forfatterne indikerer, at resultaterne er drevet af højere forbrug af sundhedsydelser inden

fødslen og forbedret sundhedsadfærd (mindre rygning). Bastian & Michelmores (2018) finder endvidere, at EITC-udvidelserne øger sandsynligheden for at færdiggøre en ungdomsuddannelse (1000 ekstra dollars resulterer i en forøgelse på 1,3 %), øger sandsynligheden for færdiggjort videregående uddannelse (4,2 %), beskæftigelse (1,0 %) og lønindkomst (2,2 %). Endelig peger helt nye resultater af Bastian og Lochner (2020) på, at EITC-udvidelser (efter 2003) *ikke* førte til en reduktion i den del af mødres tidsforbrug med børn, der har karakter af ”investering”; altså leg, højt læsning, lektiehjælp osv.)

Niveau og varighed af ydelser – effekter på de lediges udfald

To studier beskæftiger sig med konsekvenser af niveau og varighed af ydelser på de lediges egne udfald ud over beskæftigelse. Begge tager udgangspunkt i forskellige danske reformer:

- Andersen, Dustmann and Landersø (2019), Danmark
- Arendt (2020), Danmark

Andersen, Dustmann & Landersø (2019) studerer som nævnt oven for den halvering af ydelsesniveauet, som Starthjælpen ledte til blandt nyankomne flygtninge i sommeren 2002. Udover beskæftigelsesrelaterede udfald analyseres også kriminalitet for de voksne, for hvem politikken var målrettet. Studiet finder, at reduktionen i ydelsesniveauet førte til en stor stigning i kriminalitet for både mænd og kvinder.

Arendt (2020) analyserer som diskuteret oven for introduktionen af integrationsydelsen for nyankomne flygtninge i efteråret 2015. Udover beskæftigelsesrelaterede udfald betragter han også forbrug af sundhedsydelser og kriminalitet. Studiet finder, at kvinders forbrug af sundhedsydelser stiger som følge af reformen. Der er endvidere tegn på, at især kvinder udviser en større tilbøjelighed til at deltage i kriminalitet, om end effektestimaterne er ret usikre.

Niveau og varighed af ydelser – effekter på børns udfald

Tre danske studier undersøger effekterne af niveau og varighed af ydelser på børns udfald:

- Andersen, Dustmann & Landersø (2019), Danmark
- Wildemann & Fallesen (2017), Danmark
- Simonsen, Skipper & Smith (2021), Danmark

Andersen et al. (2020) diskuteret umiddelbart ovenfor finder også negative effekter på graden hvormed børnene blev indskrevet i pasningstilbud. De afdækker ingen effekt på de nationale tests (men dog en mindre effekt på at ligge i den allerdårligste ende af fordelingen, nemlig 2,5 standardafvigelse under gennemsnittet) men en signifikant negativ effekt på uddannelseslængde. På samme måde afdækkes en stigning i teenagers tilbøjelighed til at deltage i kriminalitet.

Wildemann & Fallesen (2017) studerer en dansk reform fra januar 2004, der introducerede et loft for kontanthjælpen for individer, der havde modtaget kontanthjælp uafbrudt i seks måneder. Loftet medførte betragtelige ændringer i bruttoindkomsten; en familie med to kontanthjælpsmodtagere ville fx opleve en nedgang på omtrent 2500 kr. om måneden. Wildemann og Fallesen anvender en difference-in-difference strategi i deres analyse, hvor kontrolgruppen består af individer, der *ikke* uafbrudt har modtaget kontanthjælp i seks måneder. De finder, at reformen førte til signifikant flere anbringelser: 1,5 % flere børn i den relevante population blev anbragt – en stigning på 25 % sammenlignet med børn i kontrolgruppen.

Simonsen, Skipper & Smith (2021) studerer kontanthjælpsreformen fra 2016, der genintroducerede kontanthjælpsloftet for alle kontanthjælpsmodtagere samt indførte en 225-timers regel for de modtagere, der vurderes at have en arbejdsevne, der ikke begrænser beskæftigelsesmulighederne. Loftet medførte en gennemsnitlig reduktion i bruttoindkomsten blandt de berørte på omkring 12%; jf. afsnittet omkring beskæftigelseseffekter af niveau og varighed af ydelser ovenfor. Forfatterne anvender en difference-in-difference strategi, hvor ændringer i skolefravær og trivsel for børn af kontanthjælpsmodtagere i 2016 sammenlignes med samme ændringer blandt børn af kontanthjælpsmodtagere i 2015. Reformen ledte til en signifikant stigning i skolefraværet på 2% og et fald i trivslen svarende til omkring otte procent af standardafvigelsen.

Effekten af at vokse op i lavindkomstfamilier

Der eksisterer en omfattende litteratur, hvis formål er at beskrive udfald for børn i lavindkomstfamilier¹¹. Mest relevant i den danske kontekst er måske Sievertsen & de Montgomery (2015), som nøje redegør for, hvordan danske børn, der vokser op i lavindkomstfamilier, også selv klarer sig dårligere: De får lavere karakterer i folkeskolen, har lavere indkomst som 30-årige, er mindre tilbøjelige til at gennemføre en ungdomsuddannelse, er oftere ledige og er oftere på

---

¹¹ Se eksempelvis Kristensen & Lesner (2020) for en gennemgang af internationale studier på dette område.

førtidspension. Lesner (2018) sammenligner søskende i familier, hvor den ene søskende vokser op i relativ fattigdom, mens den anden ikke gør, og når samme konklusioner som Sievertsen og Montgomery (2015) med hensyn til arbejdsmarkedsdeltagelse. Han finder endvidere, at det at vokse op i fattigdom også har konsekvenser for partnerdannelsen. Børn, der vokser op i fattigdom er mindre tilbøjelige til at være gift eller samboende eller til selv at have børn i 30-års alderen. Faktisk dokumenterer et meget velpubliceret norsk studie (Dahl et al., 2014), at tilkendelse af førtidspension til en forælder i familien i sig selv *direkte* øger sandsynligheden for, at børn i familien også selv tildeles førtidspension i voksenlivet. Studiet udnytter, at ankesager gennemgås af en tilfældigt udvalgt dommer, som tager stilling til, om afslaget er velbegrundet, men at der er stor forskel på, hvordan disse dommere dømmer. Mere overordnet findes der en veludviklet litteratur, der påviser intergenerationelle korrelationer i indkomst, der også er tilstede i danske data (Landersø og Heckman, 2016), om end der er højere social mobilitet i Danmark end i fx USA.

Tabel 9: Fundne studier om afledte sociale effekter af kontanthjælpssystemets indretning

Forfattere / studienavn hvis RCT	Land	Publiceret	Målgruppe	Indsats samt randomiserings- el. sampleperiode	Udfald	Effekt (+,0,-)	Resultat og effektstørrelse
<i>Jobpræmielignende ordninger</i>							
Kolodziejczyk & Arendt (2020)	DK	Nej		Jobpræmieordninger for enlige forsørgere (2011-2012) og langtidsledige kontanthjælpsmodtagere (2012-2014)	Sundhed og kriminalitet	0	Insignifikante og små effekter, også for undergrupper. Undergrupper varierer på tværs af de to jobpræmieforsøgsordninger (for enlige forsørgere: individer med 0-6 årige børn, individer med 7-14 årige børn, 31-63 årige og ikke-vestlige indvandrere. For langtidsledige kontanthjælpsmodtagere: individer med børn, unge mellem 18-30 og ikke-vestlige indvandrere)
Hoynes et al (2015)	USA	Ja	Ugifte mødre med lav indkomst og deres børn	EITC reformer 1984-1993, der sænkede skat på arbejde	Fødselsvægt	+	En stigning i indkomst som følge af EITC reformer på \$1000 reducerer forekomsten af lav fødselsvægt med 2-3 %. Effekter er større for børn af afro-amerikanske mødre.
Dahl and Lochner (2012)	USA	Ja	Lavindkomtsfamilier og deres børn	EITC reformer 1987-1999, der sænkede skat på arbejde	Testscores (PIAT)	+	En stigning i indkomst som følge af EITC reformer på \$1000 øger test scores med 6 % af en standardafvigelse.

Løken, Lommerud and Reiso (2018)	Norge	Ja	Enlige mødre med lav indkomst og børn i alderen 3-10 år	25 % højere loft på velfærdsydelse hvis opfylder krav om deltidsjob el. udd (inkl. at stå til rådighed), maksimalt tre år. Alternativ er kontanthjælp ("Temporary benefits", 1998-1999)	Skolekarakterer - når barnet er 16	Karakterer faldt med 0.7 procent af en standard afvigelse pr. år moren var udsat for reformen.
Morris and Michalopoulos (2000)	Canada (BC)	Nej	Enlige forsørgere uden offentlig forsørgelse de sidste 6 måneder, ansøgere	Jobpræmie / bonus ved gns. 30 timers arbejde til min. mindstelønnen. Med sanktion. SSP 1994-95	Børns test scores, adfærd, følelsesmæssig stabilitet, sundhed, brug af børnepasning, risikofyldt adfærd (kriminalitet, rygning, alkohol, stoffer)	Ingen effekter på små børn bortset fra mere børnepasning, små positive effekter på mellemstore børns skoleformåen, små negative effekter på risikofyldt adfærd blandt større børn.
<i>Niveau og varighed af ydelser</i> Andersen, Dustmann and Landersø (2019)	DK	Nej	Flygtninge	50% lavere ydelse (starthjælp), 2002. Nyankomne flygtninge 2001-2003 men foruden Afghanistan og Jugoslavien	Kriminalitet for voksne. Børnepasning, nationale tests, års uddannelse og beskæftigelse for børn af flygtninge.	Stigning i kriminalitet, børn mindre i pasning, stigning i andel børn, der klarer sig meget dårligt på nationale tests, stigning i kriminalitet blandt børn.
Wildemann and Fallesen (2017)	DK	Ja	Mødre på kontanthjælp og deres børn	Tidsafhængige lofter på velfærdsydelse, hvis på kontanthjælp længere end 6 måneder. Reducerede i gennemsnit indkomst med omkring 30 %.	Anbringelser +	Stigning i risiko for anbringelse med 1,5 procent point i et givet år. Svarer til stigning på 25 %.

Arendt (2020)	DK	Nej	Flygtninge	introduktion af integrationsydelse sep 2015 for nyankomne sammenlignet med alm kontanthjælp for individer, der ankom før sep 2015 (alle med under 7 års ophold blev omfattet i juli 2016)	Beskæftigelse (0/1), lønindkomst, timers beskæftigelse, kriminalitet og forbrug af sundhedsydelser i primær sektor	+/-	Øget kriminalitet (tyveri) og positiv effekt på lægebesøg for kvinder
Simonsen, Skipper og Smith (2021)	DK	Nej	Mødre på kontanthjælp og deres børn	Kontanthjælpsloft på samlede velfærdsydelser. Reducerede gennemsnitlig indkomst blandt berørte med 12 %	Skolefravær samt trivsel.	+/-	Øget skolefravær på 2% samt et fald i trivslen.

Referencer

- Andersen, L. H., C. Dustmann & R. Landersø (2019): “Lowering Welfare Benefits: Intended and Unintended Consequences for Migrants and Their Families”, Rockwool Foundation Study paper No. 138.
- Arendt, J. (2020): “The Effects of Welfare Benefit Reductions on the Integration of Refugees”, Rockwool Foundation Study Paper No. 151.
- Bastian, J. & K. Micheltore (2018): “The Long-Term Impact of the Earned Income Tax Credit on Children’s Education and Employment Outcomes”, *Journal of Labor Economics* 36(4), pp. 1127-1163.
- Bastian, J. & L. Lochner (2020): “The EITC and Maternal Time Use: More Time Working and Less Time with Kids?”, NBER Working Paper 27717.
- Dahl, G. B. & L. Lochner (2012): “The Impact of Family Income on Child Achievement: Evidence from the Earned Income Tax Credit”, *American Economic Review* 102(5), pp. 1927–1956.
- Dahl, G., A. Kostol & M. Mogstad (2014): “Family Welfare Cultures”, *Quarterly Journal of Economics* 129(4), pp. 1711-1752.
- Hoynes, H., D. Miller & D. Simon (2015): “Income, the Earned Income Tax Credit, and Infant Health”, *American Economic Journal: Economic Policy* 7(1), pp. 172–211.
- Kolodziejczyk, C. & J. N. Arendt (2017): ”Effekter af to jobpræmieordninger for ledige”, KORA, København
- Kristensen, N. & R. Lesner (2020): ”Dynamiske effekter af offentlig forbrug – en litteraturoversigt”, VIVE rapport.
- Landersø, R. & J. J. Heckman (2016): “The Scandinavian Fantasy: The Sources of Intergenerational Mobility in Denmark and the US”, *Scandinavian Journal of Economics* 119 (1), pp. 178-230.
- Lesner, R. V. (2018): “The long-term Effect of Childhood Poverty”, *Journal of Population Economics* 31(3), pp. 969-1004

Løken, K. V., K. E. Lommerud & K. H. Reiso (2018): “Single mothers and their children: Evaluating a work-encouraging welfare reform”, *Journal of Public Economics* 167, pp. 1-20.

Morris, P. & C. Michalopoulos (2000): “The Self-Sufficiency Project at 36 Months: Effects on Children of a Program that Increased Parental Employment and Income”, SRDC report.

Sievertsen, H. H. & C. de Montgomery (2015): ”Børn i Lavindkomstfamilier”, SFI rapport 15:22

Simonsen, M., L. Skipper, J.A. Smith (2021): “Welfare Reform: Consequences for the Children.” Mimeo, Aarhus Universitet.

Wildemann, C. & P. Fallesen (2017): “The effect of lowering welfare payment ceilings on children's risk of out-of-home placement”, *Children and Youth Services Review* 72, pp. 82–90

Ydelsessystemet, aktiv socialpolitik, adfærdsøkonomi og indvandring

I dette afsnit samles en række forhold ved indretning af ydelsessystemet, der ikke er direkte forbundet med hvordan ydelsessystemet påvirker lediges tilknytning til arbejdsmarkedet, sundhed eller kriminalitet, men som alligevel er relevante at have indsigt i forhold til at overveje en hensigtsmæssig indretning af kontanthjælpssystemet.

Aktiv socialpolitik

Aktiv arbejdsmarkedspolitik i form af krav knyttet til at sikre aktiv job søgning eller opgradering af kvalifikationer gør det muligt at øge beskæftigelsesincitamenterne uden at nedsætte ydelsesniveauerne, se fx Andersen og Svarer (2014). I socialpolitikken er der en tilsvarende problemstilling i relation til at forbedre livsvilkårene og mulighederne for at blive selvforsørgende, herunder især børn- og unges opvækstvilkår. Som et eksempel blev der i en norsk udredning fra 2011 foreslået en mere systematisk brug af aktiveringsinitiativer i socialpolitikken, herunder især de sundhedsbetingede ydelser, støtten til enlige forsørgere og i kontanthjælpen mere generel, se NOU (2011). Hovedsigtet var både at reducere problemer med eksport af sociale ydelser, samt at understøtte social integration, oplæring m.m. Baggrunden var udfordringer knyttet til eksport af sociale ydelser og rammerne sat af EU via EØS aftalen. Eksporten af ydelser rejste stigende kritik, da ydelsernes niveau var fastsat i forhold til niveauet for levestandard og beskatning samt målsætninger om social integration i Norge, mens købekraftsværdien af ydelserne (sammenholdt med lavere eller ingen beskatning) ved eksport i mange tilfælde ville være stor. Forslagene havde således baggrund i en diskussion om konsekvenserne af øget indvandring, men var tænkt som generelle forslag for at styrke den sociale indsats. Et eksempel er en delvis omlægning af børne- og familiestøtte til gratis børnehav plads ("gratis kjernetid") eventuelt kombineret med en indsats for de øvrige familiemedlemmer. Det vil sikre, at flere børn kommer i børnehav med afledte effekter for sproglæring, socialisering m.m. Enkelte kommuner har haft sådanne ordninger, og evalueringer viser positive effekter se Drange (2016, 2018).

Problemstillingen kendes også fra Danmark og fx omlægninger af førtidspensionssystemet med større fokus på at udnytte restarbejdsevnen kan tolkes som et eksempel på en reform af det sociale

sikkerhedsnet med et mere aktivt fokus. Tilsvarende med uddannelsesaktivering for unge i kontanthjælpssystemet.

En mere aktiv socialpolitik har større omkostninger, man kan på sigt mindske sociale problemer. En særlig problematik er i hvilket omfang manglende opfyldelse af aktiveringstiltag kan sanktioneres over for borgere i en vanskelig og udsat position.

Adfærdsøkonomi og arbejdsmarkeds/socialpolitik

Adfærdsøkonomisk forskning er et meget aktivt forskningsområde. En stor del af denne forskning er baseret på evidens fra eksperimenter, og det falder uden for rammerne af denne rapport at give en oversigt over den adfærdsøkonomiske forskning, for oversigter se fx DellaVigna (2009) samt Nielsen og Sebald (2016). I dette afsnit skal der dog knyttes nogle få kommentarer til indsigten fra den adfærdsøkonomiske litteratur og de afledte økonomiske politiske implikationer.

I den adfærdsøkonomiske litteratur ændres de traditionelle antagelser vedr. præferencer og beslutningstagen. Den underliggende præmis er, at traditionelle modeller bygger på idealiserede adfærdsantagelser, der ikke er opfyldt i praksis og ikke understøttes af den eksperimentale litteratur. Dette gælder både i forhold til tolkningen og behandlingen af information, beslutningsprocessen, og præferencerne. Det skal dog bemærkes, at der i mange tilfælde er en flydende overgang fra analyser med et traditionelt udgangspunkt, hvor der tages hensyn til informationsproblemer/omkostninger, transaktions/beslutningsomkostninger og endelige horisonter for beslutningstagerne, og til de nyere adfærdsøkonomiske analyser.

En væsentlig indsigt fra adfærdsøkonomisk analyser er, at responsen til økonomiske incitamenter kan adskille sig fra traditionelle modeller. Dette er imidlertid ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der ikke er adfærdsrespons. Adfærdsøkonomiske analyser implicerer således ikke generelt passiv adfærd, men responser der adskiller sig fra eller afhænger af andre forhold end i mere traditionelle analyser. Der kan fx være effekter af beslutningssituationen (framing), fairness og andet. Selv om der under nogle forhold vil være passiv adfærd (fx ingen respons til ændrede økonomiske incitamenter), vil der kunne være responser ved større ændringer¹².

---

¹² Modeller med tilpasningsomkostninger implicerer således typisk en zone med uændret adfærd for små ændringer, mens tilpasninger forekommer ved tilstrækkelig store ændringer i fundamentale forhold af betydning for beslutningen.

Empiriske analyser af fx betydningen af dagpengeniveauet opfanger i princippet både traditionelle og adfærdsøkonomiske responser. Den estimerede elasticitet afspejler således disse effekter, og der vil typisk ikke være mulighed for at adskille effekterne. Økonomisk politiske beslutninger baseret på estimerede responser har således indirekte taget hensyn til adfærdsøkonomiske effekter. Der er dog – som også for de traditionelle effekter – et spørgsmål om disse adfærdsmønstres ændres ved (markante) ændringer i den økonomiske politik.

De økonomiske politiske implikationer af at tage hensyn til adfærdsøkonomiske responser er meget afhængige af de specifikke adfærdsøkonomiske mekanismer. Der kan derfor uddrages generelle udsagn om i hvilken retning den optimale politik ændres, når der tages hensyn til adfærdsøkonomiske aspekter. Et eksempel herpå er analysen af optimal beskatning i Farhi og Gabaix (2020), hvoraf det fremgår, at adfærdsøkonomiske forhold i nogle tilfælde kan betyde højere og i andre lavere skatter end impliceret af traditionelle modeller.

Et væsentligt resultat af den adfærdsøkonomiske forskning er betydningen af beslutningssituationen og hvorledes valgmuligheder fremstilles (framing). Det giver et argument for enkle og let gennemskuelige beslutningssituationer og dermed regler og incitamentsstruktur. Dette understøtter administrative og ”sund fornuft” argumenter knyttet til at simple regler er nemmere at administrere og har mere sikre adfærdseffekter end mere avancerede regler. Dette spørgsmål har mest intensivt været diskuteret og analyseret i forhold til skattepolitikken, se fx Saez et al. (2012) og Kleven (2019).

Problemstillingen belyses også i et nyligt empirisk studie på norske data af Kostøl og Myhre (2020), der eksplicit analyserer betydningen af viden og læring om incitamentet indbygget i skattesystemet og det sociale sikkerhedsnet i forhold til andre former for friktioner. Studiet udnytter en reform af førtidspension i Norge. I det norske førtidspension afhænger ydelsen af arbejdsindkomsten, og der er et incitament til at kombinere ydelsen med arbejdsindkomst. Ved indkomster over kritiske grænser er der et diskret fald i ydelsen, og dermed på marginalen en effektiv beskatning over 100% (budgetbegrænsningen har ”knæk”). Reformen ændrede på disse incitamentet (højere beløbsgrænse; og højere ydelse under denne grænse) for at styrke beskæftigelsesincitamentet. Den optimale respons til reformen er derfor stærkt afhængig af den enkeltes situation, og forudsætter derfor præcis viden om de konkrete individuelle konsekvenser af reformen. Til reformen var knyttet et eksperiment med udsendelse af informationsbreve til den delmængde af modtagere af førtidspension, hvor betydningen af de ændrede ”knæk” i sammenhængen med ydelse og indkomst var af betydning. Studiet finder, at adfærden for 50% af de berørte af reformen ikke svarer til resultaterne udledt af

standard modeller. Blandt modtagerne af informationsbrevet var adfærdsresponsen omtrent dobbelt så stor, som for de ”uinformede”. Det konkluderes, at den mindskede respons til ændringer i incitamentsstrukturen i stort omfang skyldes manglende information eller fejlopfattelser af indretningen af systemet. Med den relevante information valgte mange at ændre adfærd. Dette studie understøtter betydningen af viden om reglerne, hvilke nemmest sikres med enkle og let gennemskuelige regler.

Et centralt aspekt i den adfærdsøkonomiske litteratur er knyttet til beslutninger med en tidsdimension, fx hvor en indsats i dag giver et fremtidig afkast. En række forklaringsfaktorer – myopia, quasi hyperbolske præferencer, manglende selvkontrol og reference-afhængig nytte - implicerer såkaldt ”nutidsbias” (present bias). Med dette forstås, at de umiddelbare effekter overvægtes i forhold til de mere langsigtede effekter, hvorfor de tagne beslutninger ikke altid er til eget bedste (tidsinkonsistens, fortrydelse m.m.). Dette kan også implicere såkaldt persistens, hvor man fastholdes i en given situation (fattigdom, gældsfælde), se fx. Bernheim et al. (2015).

Der er en omfattende forskning omkring betydning af en sådan ”nutidsbias”, særligt i forhold til pensionsopsparing. Pensionsopsparing er en beslutning med en lang horisont og derfor kan nutidsbias spille en stor rolle for at opsparing underprioriteres indtil man står tæt på pensionsalderen, og hvor det er svært/umuligt at ændre på situationen. Empiriske evidens understøtter en sådan ”underopsparing”, og det er hovedbegrundelse for obligatorisk pensionsopsparing, se fx Andersen og Bhattacharya (2019). To indsigter fra denne litteratur er interessante i forhold til andre politikområder. Selvom adfærden har en nutidsbias er det ikke nødvendigvis ensbetydende med passiv adfærd. Individer der prioriterer nutidigt forbrug højt vil forsøge at undvige et krav om obligatorisk pensionsopsparing via reduktion af frivillig opsparing eller eventuel låntagning. Mulighederne herfor afhænger kritisk af de finansielle markeder. Det understreger, at adfærdsøkonomiske responser udløser nye tilpasningsmønstre. For det andet, så kan opsparings/pensionspolitik baseres på den observerede opsparing, hvorfor det er relativt nemt at implementere en politik (obligatorisk pensionsopsparing) for at modvirke denne underopsparing.

Jobsøgning har også en tidsdimension, hvor en aktuel indsats kan give anledning til fremtidig gevinster i form af beskæftigelse (indkomst, interessant arbejde osv.). En nutidsbias kan her betyde, at der ikke ydes en tilstrækkelig indsats med jobsøgningen; indsatsen er krævende og udskydes derfor. I dette tilfælde vil eventuelle incitamentsproblemer knyttet til jobsøgning derfor blive forstærket af nutidsbias. En afgørende forskel mellem jobsøgning og pensionsopsparing er, at det er sværere at

monitorere den enkeltes jobsøgning og derfor betinge politikken herpå i modsætning til pensionsopsparingen. Dette er et klassisk problem – også i traditionelle modeller- og derfor må politikken indretning tage hensyn hertil. Aktiv arbejdsmarkedspolitik med krav om aktivjobsøgning, deltagelse i aktive arbejdsmarkedsprogrammer kan være måder til at modvirke disse problemer på. Disse instrumenter er velkendte, og adfærdsøkonomien giver således en støtte for at have disse elementer indbygget i det sociale sikkerhedsnet.

I en arbejdsmarkedspolitisk perspektiv, er et empirisk studie baseret på en reform af dagpengesystemet i Ungarn interessant, se DellaVigna et al. (2017). Reformen ændrede dagpengesystemet fra at have to til at have tre ydelsestrin, dvs. med længere ledighedsperiode vil der komme nedsættelser i ydelsen. Analysen viser for det første, at en traditionel model ikke i tilstrækkeligt omfang afdækker responsen til en sådan incitamentsstruktur. I sådanne modeller vil søgeadfærden umiddelbart efter ledighed (eller fald i ydelsen) være lav og derefter stigende frem til udløb (nedsættelse) af ydelsen. I data er der imidlertid en høj søgeaktivitet umiddelbart efter ledighed, derefter faldende og stigende frem mod udløb (nedsættelse) af ydelsen, og med samme profil for hvert trin i systemet. Analysen viser, at dette forløb kan rationaliseres ved reference-afhængige præferencer (med tabs-aversion) og present bias. Arbejdsløshed implicerer således en forværret situation (et tab), hvilket udløser høj søgeaktivitet. Tilsvarende ved udsigt til reduktion i ydelsen. I traditionelle modeller er der også argumenter for at have en ydelsesprofil faldende med varigheden af ledighedsperioden, se fx Holmlund (2015), men den adfærdsøkonomiske tilgangsvinkel viser, at responsen hertil kan være stærkere end i den traditionelle model.

Indvandring af udenlandsk arbejdskraft

Der har løbende været en diskussion om ydelsessystemets indretning har påvirket tilstrømningen af udlændinge til et land. Den såkaldte velfærdsmagnet tankegang tilsiger således, at hvis det er muligt for eksempelvis flygtninge at få adgang til højere ydelser i et givet land, vil de med højere sandsynlighed søge mod dette land efter, at de har valgt at forlade deres hjemland. Der er studier fra både USA og Europa, der finder en sammenhæng mellem antallet af immigranter og ydelsesniveauet. Eksempelvis viser Borjas (2009), at er flere immigranter på kontanthjælpslignende ydelser i de amerikanske stater, der har de mest generøse ydelser og Boeri (2009) finder, at indvandrere med lavere uddannelse i højere omfang er lokaliseret i de EU-lande, der har de mest generøse velfærdssystemer. Disse studier er primært af beskrivende karakter og har derfor svært ved at

identificere den præcise mekanisme bag de observerede sammenhænge. I et nyere studie af Agersnap m. fl. (2020) anvendes introduktionen af starthjælpen i 2002, det efterfølgende ophør af starthjælp og den senere introduktionsydelsen til at undersøge om der er en statistisk signifikant sammenhæng mellem de velfærdsydelse udlændinge kan opnå ved at rejse til et land og antallet af tilrejsende. Agersnap m. fl. (2020) anvender danske registerdata og finder en meget tydelig sammenhæng mellem ydelsesniveauet og tilstrømningen af udlændinge. De finder, at der kom ca. 5000 færre indvandrere pr. år som følge af starthjælpen og at udviklingen var drevet af færre asylansøgere og familiesammenførte, som var de grupper starthjælpen berørte.

Referencer

- Agersnap, O., A. Jensen & H. Kleven, 2020, The Welfare Magnet Hypothesis: Evidence from an Immigrant Welfare Scheme in Denmark, *American Economic Review: Insights* 2020, 2(4): 527–542.
- Andersen, T.M. & M. Svarer, 2014, The Role of Workfare in Striking a Balance between Incentives and Insurance in the Labour Market, *Economica*, 81, 86-116.
- Andersen, T.M. & J. Bhattacharya, 2019, Why mandate young borrowers to contribute to their retirement accounts? *Economic Theory*
- Bernheim, B.D., D. Ray & S. Yeltekin, 2015, Poverty and self-control, *Econometrica*, 83(5), 1877-1911.
- Boeri, T., 2010, Immigration to the Land of Redistribution, *Economica* 77 (308): 651–87.
- Borjas, G. J., 1999, Immigration and Welfare Magnets, *Journal of Labor Economics* 17 (4): 607–37.
- Cee, Y.-K. & K. Mierendorff, 2019, Optimal dynamic allocation of attention, *American Economic Review*, 109(8), 2993-3029.
- DellaVigna, S., 2009. Psychology and economics: Evidence from the field. *Journal of Economic literature*, 47(2), 315–72.
- DellaVigna, S., A. Lindner, B. Reizer & J.F. Schmieder, 2017, Reference-dependent job search: Evidence from Hungary, *Quarterly Journal of Economics*, 4, 1969-2018.

- Drange, N., 2016, Gratis kjernetid i barnehage i Oslo. Rapport 1: Oppfølging av barna på tredje trinn, SSB-rapport 36/2016.
- Drange, N. 2018, Gratis kjernetid i barnehage i Oslo, Rapport 2: Oppfølging av barna på femte trinn <https://www.udir.no/contentassets/9a8bbdb7b7e5407e8f73982f17a62cdc/gratis-kjernetid-i-barnehagen.pdf> rapport 2018/32 Statistisk Centralbyrå.
- Farhi, E. & X. Gabaiz, 2020. Optimal taxation with behavioral agents. *American Economic Review*, 110(1), 298–336.
- Holmlund, B., 2015, Theoretical aspects of unemployment insurance, working paper.
- Kleven, H., 2019, The EITC and the Extensive Margin: A Reappraisal. NBER Working Paper 26405.
- Kostøl, A.R. & A. S. Myhre, 2020, Labor Supply Responses to Learning the Tax and Benefit Schedule, IZA Discussion Paper 13900.
- Nielsen, C.S. & A. Sebald, 2016, Behavioral economics and labor market policy, STAR
- NOU, 2011, Velferd og migration – Den norske modellens framtid, Norges offentlige utredninger 2011:7, Oslo.
- Marinescu, I. & D. Skandalis, 2020, Unemployment insurance and job search behaviour, *Quarterly Journal of Economics*, 2020
- Saez, E., J. Slemrod & S.H. Giertz. 2012. The elasticity of taxable income with respect to marginal tax rates: A critical review. *Journal of Economic Literature*, 50(1), 3–50.
- Udvalg om udlændiges ret til velfærdsydelser, 2011, Rapport om optjeningsprinsipper i forhold til danske velfærdsydelser, København.

Borgerløn

Der er ikke fundet empiriske studier, der måler effekten af borgerløn på lediges beskæftigelsessituation. I kapitlet diskuteres forskellige teoretiske aspekter af borgerløn.

Ved en borgerløn (UBI: unconditional/universal basic income eller demogrant) forstås en ydelse, der udbetales til alle borgere¹³ uden betingelser. Ideen om en borgerløn har en lang tradition, og debatten er nyligt aktualiseret, see fx van Parijs and Vanderborght (2017) og Hoynes og Rothstein (2019).

Der er ikke i litteraturen en helt klar og entydig definition af en borgerløn, men en væsentlig sondring er mellem en borgerløn på et niveau svarende til samfundets krav til den mindst acceptable materielle levestandard ("full UBI") til erstatning af den eksisterende sociale sikkerhedsnet eller på en lavere ydelse ("partial UBI"), der delvist supplerer/erstatte eksisterende ydelser.

Argumenterne for en borgerløn kan sammenfattes i fire hovedkategorier:

I) Moralske og fairness argumenter for at alle skal have de same materielle betingelser og dermed muligheder. Frihed til at vælge forudsætter, at individet ikke er tvunget til at arbejde for at sikre et forsørgelsesgrundlag, fx se van Parijs (2003) and van Parijs og Vanderborght (2017). En borgerløn kan have gunstige langsigtede økonomiske effekter via øget risikotagning, entrepreneurship osv.

II) Strukturforandringer – automatiseringer, robotter osv. – forårsager en mangel på jobs; rutinejobs forsvinder og erstattes ikke af nye jobs for et større segment på arbejdsmarkedet. Derfor er der et behov for at udvikle et nyt social sikkerhedsnet tilpasset et forandret arbejdsmarked, se fx Srinck and Williams (2016).

III) Målrettede sociale ydelser i det eksisterende sociale sikkerhedsnet implicerer meget høje sammensatte marginalsatser; overgang til beskæftigelse medfører typisk både tab af ydelse og øgede skattebetalinger. Dette mindsker de økonomiske incitament til at være i beskæftigelse, hvilke kan fastholde individer i en position uden for arbejdsmarkedet og forstærke sociale problemer.

IV) Det sociale sikkerhedsnet består af et komplekst sæt af ydelser med en række tilknyttede betingelser, hvilket er uigennemskueligt for den enkelte borger, forbundet med store administrationsomkostninger og skaber en risiko for, at alle ikke behandles ens. Visitering m.m. til ydelse kan også have stigmatiserende effekter.

---

¹³ Diskussion om borgerløn adresser sjældent spørgsmålet om migration. Hvornår skal indvandrere have ret til borgerløn, og kan borgerløn eksporteres ved emigration?

Argumenterne for en borgerløn listet ovenfor er ikke alle sammenfaldende. Mens fx begrundelse III er knyttet op på det eksisterende sociale sikkerhedsnets negative effekter på arbejdsudbuddet, så er begrundelse II baseret på en præmis om, at et mindsket arbejdsudbud kan være hensigtsmæssig givet strukturelle forandringer på arbejdsmarkedet.

Tilsvarende er der en række modargumenter mod en borgerløn. Et principielt modargument er, at det ikke er muligt at skabe en frihed for alle til at vælge mellem arbejde og ikke-arbejde; ubegrænsede friheder for nogle har konsekvenser for andre. Det er velkendt, at civile rettigheder også implicerer pligter og restriktioner for at tage hensyn til afhængigheden mellem mennesker. Årsagen er den grundlæggende, at individuel frihed ikke kan omfatte en ret til at påføre andre en skade, da det så vil begrænse de pågældendes frihed. Derfor har civile rettigheder både pligter og rettigheder, se fx Edmundson (2004). En sådan gensidighed gælder også for økonomiske og sociale rettigheder, og en afvejning mellem rettigheder og pligter i indretningen af det sociale sikkerhedsnet kan ikke undgås. En borgerløn skaber på den ene side en potentiel frihed for den enkelte, men på den anden side også en forpligtigelse for andre til at betale skatter for at finansiere ordningen. Med mindre en borgerløn kan finansieres ved fx en ressourcerente, opstår der nødvendigvis en afvejningen mellem pligter og rettigheder. Velfærdssamfundet er fundamentalt finansieret af de skatter, der betales ud af indkomster enten når de indtjenes (indkomstskatter) eller når de forbruges (moms og afgifter). Hvis nogle borgere afstår fra at arbejde, er implikationen, at de ikke bidrager til velfærdssamfundets finansiering men stadig modtager ikke alene en borgerløn men også andre skattefinansierede ydelser som fx uddannelse, sundhedsydelser osv.

I argumentation imod en borgerløn er det også blevet fremført, at karakteristikken af det eksisterende sociale sikkerhedsnet overser, at dette ikke har til formål at tildele ydelser, men også indeholder arbejdsmarkeds- og sociale og arbejdsmarkedsrettede indsatser rettet mod personer, der kan have begrænsede valgmuligheder pga. af sociale problemer, sundhedsproblemer, manglende uddannelse m.m. Systemet er således ikke udelukkende et passivt system alene med fokus på at tilvejebringe ydelser, men også med et stort fokus på at hjælpe og styrke den enkeltes muligheder. Valgfrihed for den enkelte er ikke nødvendigvis sikret alene med en betingelsesløs indkomst. Selvforsørgelse har også en selvstændig værdi i forhold til kontrol over egen situation og det at bidrage til samfundet. Konkret i forhold til automatisering og et forandret arbejdsmarked har det også været fremført, at en borgerløn er en passiv reaktion, der leder til et fragmenteret samfund mellem dem der er indenfor på arbejdsmarkedet og dem der er udenfor, altså en ikke-inkluderende politik.

Det eksisterende sociale sikkerhedsnet er komplekst fordi der tilstræbes en målretning mod grupper med særlige behov fx pga. børnefamilier, enlige mødre, sygdom, reduceret arbejdsevne eller ledighed. En sådan målretning rejser flere vanskelige designspørgsmål. Tildeling af ydelser efter behov implicerer en risiko for både type I (et berettiget behov bliver ikke dækket) og type II (tildeling af en ydelse uden, at der foreligger et berettiget behov). En borgerløn har per definition ingen type I fejl, da ydelsen tildeles alle, men til gengæld et stort potentielt omfang af type II fejl. I det eksisterende sociale sikkerhedsnet er der en række betingelser (fx via beskæftigelseskrav eller visitering) knyttet til ydelser for at målrette ydelserne efter behov og dermed en afvejning af de forskellige fejltyper. Selvom denne målretning ikke er perfekt, så er det en empirisk kendsgerning, at de sociale ydelser hovedsageligt går til personer uden eller med lave indkomster. En borgerløn til erstatning af det eksisterende sociale sikkerhedsnet, vil have en mindre progressiv fordelingsprofil, da fx personer med gode indkomster også vil modtage borgerlønnen.

Målretningen afspejler også en afvejning mellem fordeling/forsikring og incitament. Målretning af de sociale ydelser har grundlæggende til formål at sikre, at ydelserne går til dem med et behov for hjælp. Dette er begrænser de samlede udgifter til formålet og dermed skatterne, og de heraf afledte negative incitamentseffekter. Omvendt skaber målretning også incitamentsproblemer¹⁴ via sammensatte skattesatser ("kan det betale sig at arbejde"). Hvis de økonomiske konsekvenser af at blive ledige er begrænsede (høj forsikringsdækning) følger det omvendt, at det økonomiske incitament til at komme i beskæftigelse er mindre (høj effektiv beskatning). Når sociale ydelser mere generelt afhænger af beskæftigelse og indkomst, opstår der incitamentsproblemer via samspillet mellem sociale ydelser og skattesystemet. En indkomstfremgang kan således betyde en reduktion i ydelsen som sammen med den generelle indkomstbeskatning skaber en sammensat skatteeffekt. Den provenumæssige side af denne problemstilling er, at en ydelse uden modregning vil være dyr at finansiere. Selvom der ikke er nogen negativ incitamentseffekt som følge af modregning, er der en effekt via afledte skattekrav. En målrettet ydelse skaber et incitamentsproblem via modregning, men har derimod et lavere provenukrav og dermed mindre forvridding via generel beskatning. Dette fundamentale problem i designet af det sociale sikkerhedsnet elimineres ikke ved introduktionen af en borgerløn, og spiller en afgørende rolle i analyserne af en borgerløn, jf. nedenfor.

---

¹⁴ For at mindske disse problemer og sikre en målretning indeholder systemet en række såkaldte "workfare"; den enkelte er berettiget til hjælp, men også forpligtiget til aktive at søge at blive selvforsørgende, – se også diskussionen i afsnit xx.

En borgerløn på et rimeligt niveau medfører en stor finansieringsudfordring, OECD (2017) og IMF (2017). En simpel statistisk beregning illustrerer størrelsesordenen. I 2018 blev der i Danmark samlet udbetalt knap 400 mia. kr. i kontantydelse (alle indkomsterstøttende ydelser, inkl. SU og pensioner). Hvis dette beløb skulle benyttes til finansiering af en årlig borgerløn (for alle borgere over 18 år) ville den udgøre ca. 85.000 kr. per person (ca. 65.000 kr. hvis alle borgere skal have en borgerløn). Til sammenligning er kontanthjælpen for en enlig forsøger over 30 år ca. 184.000 kr. En borgerløn på niveau med kontanthjælpsydelsen for en enlig forsøger vil således kræve mere end en fordobling af udgifterne til de sociale ydelser, hvilket vil nødvendiggøre en betydelig skattestigning eller tilsvarende besparelser på andre områder.

Det er også et spørgsmål, om den politiske støtte er størst til en borgerløn eller et mere målrettet socialt sikkerhedsnet. Diskussionen kendes fra den politiske debat omkring fx folkepensionens grundbeløb, der har "borgerløns"-lignende karakteristika for personer over pensionsalderen. Men her er der også målrettede tilskud for at sikre en politisk rimelig fordelingsprofil, men med afledte negative konsekvenser for incitamentet knyttet til opsparing og tilbagetrækning. Det tilbagevendende spørgsmål i den politiske debat er, hvorfor skal der gives støtte til personer, der sagtens kan klare sig selv.

Empiriske viden og udfordringer

Der findes ingen empiriske analyser, der direkte analyser effekterne af en borgerløn. Det skyldes for det første, at der er ikke i noget land er indført en borgerløn, jf. nedenfor. For det andet er der den grundlæggende analytiske udfordring, at indførelse af en borgerløn (særligt hvis på niveau med de økonomiske fattigdomsgrænser) indebærer en større omlægning af det sociale system og deraf afledte ændringer i samfundet, herunder i beskatningen for at finansiere ydelsen. Der er tale om en radikal systemændring, og dermed ikke en marginal ændring i et allerede kendt policy instrument. Der er en omfattende empiriske evidens omkring delelementer knyttet til introduktionen af en borgerløn, fx incitamentsproblemer skabt af målretning, effekter af beskatning på arbejdsudbud osv. En introduktion af en borgerløn vil være en samtidig ændring af det sociale sikkerhedsnet og øget beskatning (eller tilsvarende besparelser), og viden fra partielle effektstudier kan ikke umiddelbart bringes i anvendelse for en sådan analyse. Der findes således ikke en empirisk litteratur at sammenfatte.

Der findes imidlertid eksempler på ydelser med karakteristika som en borgerløn (dog ikke en full UBI). Der findes nogle få studier, der analyserer effekterne af disse ydelser for arbejdsudbud og beskæftigelse men også bredere mål for livskvalitet.

Et eksempel er en årlig dividende udbetalt til borgere i Alaska fra *Alaska Permanent Fund* baseret på fortjenesten fra udnyttelse af olieforekomster. I 2019 blev en dividende på \$1,606 udbetalt til 631.000 borgere i Alaska. Jones and Marinescu (2018) finder ikke nogen effekt på den samlede beskæftigelse men dog et vist skift fra fuldtids- til deltidsbeskæftigelse. Indkomsten har en stimulerende effekt på den lokale økonomi¹⁵, og den samlede beskæftigelseeffekter afhænger derfor af både udbuds- og efterspørgselseffekter.

”*The Eastern Cherokee Native American tribe*” udbetaler en borgerløns lignende ydelse til alle voksne, ca. 4.000 \$ per person pr år, finansieret via casino virksomhed. Akee et al. (2010, 2013, 2018) finder en positiv effekt på børnenes uddannelse og trivsel, mindre kriminalitet, men ingen effekt på arbejdsudbuddet.

En borgerløn finansieret af en ”eksogen” indkomstkilde rejser ikke de samme spørgsmål som ved finansiering via beskatning. Resultaterne fra ovennævnte studier kan derfor ikke overføres til en skattefinansieret borgerløn.

Finland har gennemført et meget omtalt borgerløns eksperiment i perioden 2017-2018. En gruppe på 2000 tilfældigt udvalgte personer i aldersgruppen mellem 25 og 58 år som var uden beskæftigelse og modtog en social ydelse fik tildelt en borgerløn på 560 euro per måned, uafhængig af indkomst og jobsøgning m.m. Beløbet svarer til den grundlæggende arbejdsløshedsydelse i det finske sociale sikkerhedsnet. En hovedmotivation for eksperimentet var at vurdere, om en borgerløn motiverede til en mere aktiv deltagelse og gav et stærkere incitament til at arbejde end det eksisterende sociale system. En foreløbig evaluering af eksperimentet i Kangas et al. (2019) konkluderer ud fra en sammenligning af modtagerne af borgerlønnen med en kontrolgruppe på basis af registerdata for det første år af eksperimentet (2017), at der ikke er nogen signifikant forskel i beskæftigelsen mellem de to grupper. Vurderet ud fra surveydata (for 2017 og 2018) har modtagere af borgerløn en højere livskvalitet målt på blandt andet sundhed, stress, koncentrationsevne og er mere optimistiske mht. deres egen fremtid. Det finske eksperiment kan give indsigt i, hvordan modtagere af sociale ydelser

---

¹⁵ En alternativ anvendelse af midlerne, vil dog også udløse sådanne aktivitetseffekter.

reagerer på en omlægning til en borgerløn, men ikke effekterne af en udrulning til hele samfundet, da dette vil kræve hensyntagen til finansieringen af en sådan ordning.

Mulige effekter af en borgerløn kan også indkredses ud fra studier, der analyserer responsen til en stigning i en ikke-arbejdsrelateret indkomst, hvilket for modtagerene har ligheder med en borgerløn. Studier af effekterne af lotterigevinster finder en negativ effekt på arbejdsudbud og arbejdsindtægter, se Cesarini et al. (2017) for svenske data og Imbens et al. (2001) for amerikanske data. Denne evidens kan dog ikke direkte overføres til en borgerløn på et ikke-trivielt niveau.

Der findes en omfattende empiriske forskning omkring betydningen af sociale ydelser (se ovenfor) og skatternes¹⁶ betydning for incitamenterne til at arbejde. Sådanne empiriske analyse er som hovedregel partielle i den forstand, at effekterne af en ændring i en skattesats eller social ydelse analyseres under forudsætning af, at alt andet er lige. Dette er imidlertid ikke tilfældet med indførelse af en borgerløn. Det er derfor et spørgsmål i hvilket omfang estimater fra eksisterende empiriske studier kan anvendes, da der her typisk – implicit eller eksplicit – er tale om marginale effekter. En pålidelig analyse kræver en model, der medtager alle effekter og gensidige afhængigheder (en såkaldt generel ligevægtsanalyse), selvom sådanne er udfordret på den empiriske side i forhold til antagelser om adfærdsreaktioner til en sådan større omlægning.

Der findes nogle få såkaldt kalibrerede generelle ligevægtsmodeller, der indeholder sådanne analyser. Fordelen ved disse analyser er, at der tages hensyn ikke alene til effekten af at erstatte eksisterende sociale ydelser med en borgerløn, men også finansieringen heraf. Modeller er imidlertid i andre dimensioner relativt simplificerede og tilpasset specifikke forhold i det land, modellen er kalibreret til. Derfor kan resultaterne ikke uden videre overføres til andre lande.

Det centrale punkt i disse analyser er sammenhængen mellem incitament og finansiering af en ændring af eksisterende sociale ydelser til en borgerløn. Det eksisterende system har negative økonomiske incitament for modtagere af ydelserne. Når de økonomiske konsekvenser af at stå uden arbejde skal være begrænsede (social sikring) følger det, at de økonomiske gevinster ved at komme i arbejde bliver tilsvarende begrænsede (incitament). Dette er især en problemstilling for personer

---

¹⁶ Der er en omfattende empirisk litteratur om sammenhængen mellem skatter og arbejdsudbud, se fx oversigterne i Evers et al. (2005), Meghir og Phillips (2008), Chetty et al. (2011) samt Bargain and Peichl (2013). Der er betydelige variationer i de estimerede elasticiteter på tværs af lande, metoder og perioder, for en diskussion se Bargain and Peichl (2013). Det generelle resultat fra disse studier er, at arbejdsudbudselasticiteter er mindre end en, og højere for kvinder end mænd. Enlige kvinder med børn identificeres ofte som den gruppe med det mest elastiske arbejdsudbud. Der er også evidens for, at arbejdsudbudselasticiteterne har været faldende over tid. En mulig forklaring kan være at kvinder har fået en mere stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.

uden arbejdsmarkedsrelevant uddannelse og/eller marginaliserede på arbejdsmarkedet. Der kan også være personer, der har en stærk præference for fritid. Disse incitamentseffekter forårsager en samfundsøkonomisk omkostning ved at nå sociale og fordelingspolitiske mål. En borgerløn fjerner den effektive beskatning ved at komme i arbejde, men kan via en indkomsteffekt reducere arbejdsudbuddet. Finansieringen (hvis borgerlønnen skal have et niveau til erstatning af de eksisterende ydelser) nødvendiggør en betydelig skattestigning, hvilket har negative incitamentseffekter. Effekten vil her primært være i forhold til, hvor meget man arbejder (timebeslutningen), uddannelsesincitamenter osv. Lidt forenklet er det en sammenligning af betydningen af de økonomiske incitamenter for arbejdsmarkedsdeltagelse for en afgrænset gruppe i forhold til betydningen af en højere skattesats for alle i beskæftigelse. En sammenligning mellem (begrænset gruppe) x (forvridding af deltagelsesbeslutningen) vs (alle beskæftigede) x (forvridding af timebeslutningen). Det er ikke oplagt, hvilket system leverer den mindste forvridding.

Fabre et al. (2014) sammenligner en borgerløn med et traditionel arbejdsløshedsforsikringssystem i en generel ligevægtsmodel kalibreret til USA. I modellen er der en ledighedsrisiko og markedsfejl skaber et forsikringsbehov. Arbejdsløshedsforsikringssystemet forvrider imidlertid de lediges søgeadfærd (moral hazard) og er forbundet med administrationsomkostninger. Dette system sammenlignes med en borgerløn som ikke har de samme direkte adfærdseffekter og heller ikke tilsvarende administrationsomkostninger, men til gengæld et højere finansieringskrav. Hovedresultatet er, at det traditionelle arbejdsløshedsforsikringssystem dominerer borgerlønnen. Borgerlønnen implicerer en lavere beskæftigelse (pga indkomsteffekten) og øger skatten, hvilket har en forvriddende effekt på hele arbejdsmarkedet. Kun under empiriske urealistisk høje administrationsomkostninger og omgåelsesproblemer for dagpengesystemet er en borgerløn at foretrække.

Effekterne af en omlægning af det sociale sikringssystem i USA til en borgerløn analyseres i Ludovic (2019) i en kalibreret generel ligevægtsmodel. Modellen er relativt detaljeret og har blandt andet arbejdsudbudsreaktioner både langs den extensive (deltagelse) og intensive (timer), uddannelse og børnepasning m.m. Der er et grundlæggende forsikringsbehov grundet risikoen for ledighed. Der analyseres effekterne af en borgerløn på 1.000 \$. Hovedkonklusion er, at der ikke er argumenter for en overgang til en borgerløn. Hovedårsagen er det afledte finansieringsbehov og dermed højere skatter, hvilket reducerer den disponible indkomst også for de laveste indkomstgrupper. Konsekvenserne af en omlægning til en borgerløn er aldersafhængige, da yngre kan blive dårligere

stillede grundet bortfald af ydelser knyttet til børn, og ældre bedre stillet grundet bortfald af målretning af pensioner på basis af opsparings/formue.

Betydningen af automatisering analyseres i Jaimovich et al. (2019). Analysen tager udgangspunkt i betydningen af automatisering og effekterne for arbejdsmarkedet i form af en reduktion i antallet af rutine-jobs. Der opstilles en generel ligevægtsmodel for at analysere og kvantificere effekterne af automatisering for arbejdsmarkedet i USA, og de fordelingsmæssige implikationer. Inden for denne model ramme analyseres også forskellige mulige politik tiltag for at afbøde de fordelingspolitiske konsekvenser af automatiseringer, herunder en borgerløn. Det konkluderes, at en borgerløn ikke er den mest hensigtsmæssige politik, grundet de store afledte generelle skattestigninger. En forøgelse af progressionen i skattesystemet, således at lavlønnede beskattes mindre og højlønnede mere, kan sikre en omfordeling til en lavere samfundsøkonomisk omkostning end borgerlønnen.

I et interessant nyere studie analyserer Daruich og Fernández (2020) effekter af en borgerløn, og hvor både de kortsigtede og de langsigtede effekter analyseres. Analysen foretages inden for rammerne af en overlappende generations model kalibreret til USA, og der antages en borgerløn svarende til en økonomisk fattigdomsgrænse (årligt \$ 11.000, 2020 prisniveau). Potentielle positive effekter er knyttet til forbedrede materielle levevilkår for de dårligst stillede, som også kan påvirke børnenes opvækst og uddannelse. De negative sider er knyttet til incitamenteffekter af beskatningen på arbejdsudbud, uddannelse og opsparing. Analysen finder, at en borgerløn kan have gunstige kortsigtseffekter ved at forbedre levevilkårene for en stor gruppe. Imidlertid er de langsigtede effekter negative grundet finansieringsbyrden og de afledte skattestigningers effekt på arbejdsudbud og uddannelse. Disse afledte negative effekter skaber et behov for endnu større skattestigninger. Analysen betragter også arbejdsløshedsrisiko forårsaget af automatisering og robotter og finder ligeledes her, at borgerlønnen har gunstige kortsigtseffekter, men uddannelses tiltag er på sigt en bedre måde at sikre at fremtidige generationer har gode beskæftigelsesmuligheder.

Afslutningsvis bør det påpeges, at de ovenfor refererede generelle ligevægtsanalyser ikke medtager alle effekter fremført til støtte for en borgerløn, jf. ovenfor, hvorfor det ikke ud fra resultaterne er muligt at drage generelle konklusioner.

Referencer

Akee RK, Copeland W, Costello EJ & Simeonova E. 2018. How does household income affect child personality traits and behaviors? *Am. Econ. Rev.* 108(3):775–827

Akee, R.K. , W. E. Copeland, G. Keeler G, A. Angold & E.J. Costello, 2010, Parents' incomes and children's outcomes: a quasi-experiment using transfer payments from casino profits., 2(1):86–115

Akee R.K. , E. Simeonova, W. Copeland, A. Angold & E.J. Costello, 2013., Young adult obesity and household income: effects of unconditional cash transfers, *American Economic Journal, Applied Economics*, 5(2):1–28

Cesarini, D., E. Lindqvist, M. J. Notowidigdo & R. Östling, 2017 , The Effect of Wealth on Individual and Household Labor Supply: Evidence from Swedish Lotteries. *American Economic Review*, 107 (12), 3917–46.

Daruich, D. & R. Fernández, 2020, Universal basic income: A Dynamic assessment, NBER Working Paper 27351.

Edmundson, W.A., 2004, *An Introduction to Rights*, Cambridge Introductions to Philosophy and Law, Cambridge.

Fabre A., S. Pallage & C. Zimmermann, Universal Basic Income versus Unemployment Insurance, IZA DP No. 8667, November 2014.

Hoynes, H. & J. Rothstein, 2019, Universal basic income in the United States and advanced countries, *Annual Reviews of Economics*, 11:929-58.

Imbens, G. W., D. B. Rubin & B. I. Sacerdote, 2001, Estimating the Effect of Unearned Income on Labor Earnings, Savings, and Consumption: Evidence from a Survey of Lottery Players. *American Economic Review* 91 (4), 778–94.

IMF, 2017, *Fiscal Monitor: Tackling Inequality*. Washington, October.

Jaimovich, N., I. Saporta-Eksten, H. Siu & Y. Yedid-Levi, 2019, *The Macroeconomics of Automation: Data, Theory, and Policy Analysis*, Brookings Economic Studies.

Jones, D. & I. Marinescu, 2018, The Labor Market Impacts of Universal and Permanent Cash Transfers: Evidence from the Alaska Permanent Fund, Working Paper 24312, National Bureau of Economic Research.

Kangas, O., S. Jauhiainen, M. Simanainen & M. Ylikännö (eds.), 2019, The basic income experiment 2017–2018 in Finland – preliminary results. Report and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2019:9.

Luduvic, A.V.D., 2019, The Macroeconomic Effects of Universal Basic Income Programs, 2019.

OECD, 2017, Basic income as a policy option: Can it add up? Policy Brief on the Future of Work, <https://www.oecd.org/social/Basic-Income-Policy-Option-2017.pdf>.

Srinck, N. & A. Williams, 2016, Inventing the future - postcapitalism and a world without work, revised and updated edition, Verso, New York.

van Parijs, P., 2003, Real Freedom for All, Oxford University Press.

van Parijs, P. & Y. Vanderborght, 2017, Basic Income - A Radical proposal for a free society and a sane economy, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.

Appendix: Litteratursøgning

Overordnet

Vi har søgt i 3 databaser: EconLit (via <https://search.proquest.com/>), Scopus, og NetPunkt.

Søgeord og detaljer vedr. søgningen er specificeret nedenunder for hvert emne og database. Vi har noteret for hvert emne-database, hvor mange fundne artikler, som søgningen har resulteret i.

Resultaterne af søgningerne er indlæst i covidence.org og har derefter først været igennem en grovsortering og efterfølgende finsortering. Grovsorteringen er lavet af en person, der har taget studier, der åbenlyst ikke var interessante ud. Finsorteringen er blevet udført af 2 personer, der skulle være enige om bedømmelse før studierne blev frasorteret.

Udover den systematiske litteratursøgning har forfatterne også brugt deres kendskab til litteraturen til at inddrage yderligere studier.

Detaljer

1. Effekterne af ændringer i ydelsesniveauet og brugen af sanktioner for ikke-forsikrede lediges afgang til hhv. beskæftigelse, selvforsørgelse og uddannelse.

2. Om effekterne er heterogene på tværs af grupper, f.eks. visitationskategori, opholdstid, køn, alder, herkomst, forsørgerstatus, civilstand, uddannelse.

3. Betydningen af incitamentsstrukturers udformning. Herunder om positive og negative incitamentsstrukturer (motivation vs. sanktion) virker symmetrisk, samt betydningen af incitamenternes gennemsigtighed (hvor let forståelige er de). Indsigterne skal så vidt muligt relateres til indretningen af det danske kontanthjælpssystem.

Der er lavet en samlet søgning på disse 3 emner.

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed.

(Exact("unemployed" OR "unemployed/unemployment") OR ab(unemploy*) OR Ex-act("welfare") OR Exact("social assistance")) AND ((Exact("penal sanctions" OR "benefit sanctions" OR "economic sanctions" OR "sanctions" OR "sanction")) OR Exact("unemployment insurance, replacement ratio, entitlement period, life-cycle labor supply, tax reform, method of simulated moments") OR ("insurance period" OR "benefit history" OR "tax credit" OR "replacement rate" OR "replacement ratio" OR "employment deduction") OR Exact("economic incentives") OR ("economic incentive" OR "economic incentives")) OR Exact("compensation")) AND ((ab(effect*) OR ti(effect*)) OR (ab(impact*) OR ti(impact*)))

96 fund

NetPunkt (bibliotek.dk) – fællesbase for danske biblioteker:

Der er søgt med fritest-ord. Materiale: Tidsskriftartikler. Sprog: Dansk. Udgivelsesår: 2000 – 2019. Kan ikke søges specifikt på peer-reviewede artikler.

#1 "dagpenge*" or "ledig*" or "arbejdsløs*" or "kontanthjælp*"

#2 "sanktion*" or "dagpengeperiode*" or "præmieordning*" or "jobpræmieordning*" or "ydelsesændring*" or "incitament*" or "kompensation*" or "kontanthjælpssats*" or "overførselsreduktion*" or "beskæftigelsesgrad*" or "dagpengesats*"

#3 (#1 AND #2): fund

54 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

TITLE-ABS-KEY ("unemployed" OR "unemployment" OR unemploy* OR "welfare" OR "social assistance") AND TITLE-ABS-KEY (("penal sanctions" OR "benefit sanctions" OR "economic sanctions" OR "sanctions" OR "sanction") OR ("unemployment insurance, replacement ratio, entitlement period, life-cycle labor supply, tax reform, method of simulated moments") OR ("insurance period" OR "benefit history" OR "tax credit" OR "replacement rate" OR "replacement ratio" OR "employment deduction") OR ("economic incentives") OR (("economic incentive" OR "economic

incentives")) OR (*"compensation"*)) AND ((ABS (*effect**) OR TITLE (*effect**)) OR (ABS (*imp
act**) OR TITLE (*impact**))) AND PUBYEAR > 1999 AND (LIMIT-
TO (SUBJAREA , "ECON")) AND (LIMIT-TO (LANGUAGE , "English"))

526 fund

4. Sammenhængen mellem ydelsesniveauet og den lediges jobsøgning og jobkrav (herunder
reservationsløøn, ugentlig arbejdstid, permanent versus midlertidig stilling).

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2019 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed. Søgt i "Anywhere
except full text (NOFT)".

noft(Social assist*) AND noft("job search*" OR ("reservation wage*") OR ("work hours*") OR "part-time*"
OR "commut*")

44 fund

NetPunkt (bibliotek.dk) – fællesbase for danske biblioteker:

Der er søgt med fritekst-ord. Materiale: Tidsskriftartikler. Sprog: Dansk. Udgivelsesår: 2000 – 2019. Kan ikke
søges specifikt på peer-reviewede artikler.

(Kontanthjælp*) and ("jobsøgning*" or reservationsløøn* or arbejdstid* or "midlertidig stilling*" or
"pendling*")

0 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

TITLE-ABS-KEY ((*"social assist*"*) AND (*"job search*"* OR (*"reservation wage*"*) OR (*"work
hours*"*) OR *"part-time*"* OR *"commut*"*)) AND PUBYEAR > 1999

32 fund

Anden runde søgning

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2019 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed. Søgt i "Anywhere except full text (NOFT)".

noft("Unemployment insurance*" OR "Unemployment benefit*") AND noft("job search*" OR ("reservation wage*") OR ("work hours*") OR "part-time*" OR "commut*")

556 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

TITLE-ABS-KEY ((" Unemployment insurance *" OR "Unemployment benefit*") AND ("job search*" OR ("reservation wage*") OR ("work hours*") OR "part-time*" OR "commut*")) AND PUBYEAR > 1999

253 fund

5. Hvordan ydelsesniveauet påvirker løndannelsen på kort og langt sigt. Her bør der ses både på kontanthjælp og dagpenge, idet mængden af studier er begrænsede.

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2019 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed. Søgt i "Anywhere except full text (NOFT)".

#1 Wage formation* AND (unemployment benefit* OR unemployment insurance* OR social assistance* OR earned income tax credit OR EITC*)

#2 wage setting* AND (unemployment benefit* OR unemployment insurance* OR social assistance* OR earned income tax credit OR EITC*)

#3 Reservation wage* AND (unemployment benefit* OR unemployment insurance* OR social assistance*)

136 fund

NetPunkt (bibliotek.dk) – fællesbase for danske biblioteker:

Der er søgt med fritest-ord. Materiale: Tidsskriftartikler. Sprog: Dansk. Udgivelsesår: 2000 – 2019. Kan ikke søges specifikt på peer-reviewede artikler.

#1 "løndannelse" and ("arbejdsløshedsunderstøttelse" or "arbejdsløshedsdagpenge" or "kontanthjælp")

#2 "reservationsløn" and ("arbejdsløshedsunderstøttelse" or "arbejdsløshedsdagpenge" or "kontanthjælp")

20 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

#1 TITLE-ABS-KEY ("Wage formation*" AND ("unemployment benefit*" OR "unemployment insurance*" OR "social assistance*" OR "earned income tax credit" OR "EITC*")) AND PUBYEAR > 1999

#2 TITLE-ABS-KEY ("Wage setting*" AND ("unemployment benefit*" OR "unemployment insurance*" OR "social assistance*" OR "earned income tax credit" OR "EITC*")) AND PUBYEAR > 1999

#3 TITLE-ABS-KEY ("Reservation Wage*" AND ("unemployment benefit*" OR "unemployment insurance*" OR "social assistance*")) AND PUBYEAR > 1999

67 fund.

6. Ydelsesniveauets betydning for tiltrækning og fastholdelse af udenlandsk arbejdskraft, samt den afledte beskæftigelse af herboende (betyder fx lavere ydelser i Danmark, at herboende lavt uddannede fortrænger (noget) udenlandsk arbejdskraft?)

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2019 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed. Søgt i “Anywhere except full text (NOFT)”.

#1 noft(Social assist* OR unemployment benefit* OR unemployment insurance benefit*) AND noft(Immigration* OR Foreign work*)

97 fund

NetPunkt (bibliotek.dk) – fællesbase for danske biblioteker:

Der er søgt med fritest-ord. Materiale: Tidsskriftartikler. Sprog: Dansk. Udgivelsesår: 2000 – 2019. Kan ikke søges specifikt på peer-reviewede artikler.

(Kontanthjælp* or dagpenge*) and (immigration* or indvandring or udenlan*)

7 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

TITLE-ABS-

KEY ((social AND assist* OR unemployment AND benefit* OR unemployment AND insurance AND benefit*) AND (immigration* OR foreign AND work*)) AND PUBYEAR > 1999

15 fund.

7. I hvor høj grad et (partielt) øget arbejdsudbud (fx som følge af lavere ydelser) afstedkommer fortrængning af beskæftigede (generelle ligevægtseffekter) på kort og langt sigt.

OVERVEJ: noft(Social program*) AND noft(general equilibri* OR displacem* OR macro eff* OR externalit*)

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2019 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed. Søgt i "Anywhere except full text (NOFT)".

noft(Social assist* OR unemployment benefit* OR unemployment insurance benefit*) AND noft(general equilibri* OR displacem* OR macro eff* OR externalit*)

290 fund

NetPunkt (bibliotek.dk) – fællesbase for danske biblioteker:

Der er søgt med fritest-ord. Materiale: Tidsskriftartikler. Sprog: Dansk. Udgivelsesår: 2000 – 2019. Kan ikke søges specifikt på peer-reviewede artikler.

(Kontanthjælp* or dagpenge*) and (ligevægt* or makro* or eksternalit*)

0 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

TITLE-ABS-

KEY ((*social* AND *assist** OR *unemployment* AND *benefit** OR *unemployment* AND *insurance* AND *benefit**) AND (*general* AND *equilibri** OR *displacem** OR *macro* AND *eff** OR *externalit**)) AND PUBYEAR > 1999

3 fund.

8. Afledte sociale virkninger af ydelses- og indkomstniveauet, der kan have betydning for, hvordan kontanthjælpsmodtagerne og deres børn klarer sig på kort og langt sigt, bl.a. ift. offentlig forsørgelse, anvendelse af sociale serviceydelser (inkl. sundhedsydelser), uddannelse og beskæftigelse, samt med hensyn til kriminel adfærd.

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2019 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed. Søgt i "Anywhere except full text (NOFT)".

(noft(Social assist*) AND noft("public benefit*" OR "health util*" OR "education*" OR "employment*" OR child* OR crime*)) AND ((ab(effect*) OR ti(effect*)) OR (ab(impact*) OR ti(impact*)))

291 fund

NetPunkt (bibliotek.dk) – fællesbase for danske biblioteker:

Der er søgt med fritest-ord. Materiale: Tidsskriftartikler. Sprog: Dansk. Udgivelsesår: 2000 – 2019. Kan ikke søges specifikt på peer-reviewede artikler.

Kontanthjælp* and ("offentlige ydel*" OR sundhed* OR børn* OR uddannelse* or kriminalit*)

59 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

TITLE-ABS-KEY (("social assist*") AND ("public benefit*" OR "health util*" OR "education*" OR "employment*" OR child* OR crime*)) AND PUBYEAR > 1999 AND (TITLE(effect*) or ABS(effect*)) AND (TITLE(impact*) or ABS(impact*))

55 fund

9. Effekterne af borgerløn (unconditional cash transfer) for arbejdsudbud og evt. lønninger, samt på deltagelse i uddannelse. Og hvis der findes litteratur om emnet, også effekter af borgerløn på øvrige levevilkår.

EconLit:

Udgivelsesår: 2000 – 2019 (nyeste på søgetidspunkt). Sprog: Engelsk. Peer reviewed. Søgt i "Anywhere except full text (NOFT)".

#1 "Basic income*" AND (employment* OR unemployment* OR wage*)

#2 Demogrant* AND (employment* OR unemployment* OR wage*)

#3 "Unconditional cash transfer" AND (employment* OR unemployment* OR wage*)

73 fund

NetPunkt (bibliotek.dk) – fællesbase for danske biblioteker:

Der er søgt med fritest-ord. Materiale: Tidsskriftartikler. Sprog: Dansk. Udgivelsesår: 2000 – 2019. Kan ikke søges specifikt på peer-reviewede artikler.

#1 "borgerløn" and ("arbejdsløshed*" or "arbejde*" or "løn*")

#2 "basisindkomst" and ("arbejdsløshed*" or "arbejde*" or "løn*")

5 fund

Scopus:

Udgivelsesår: 2000 – 2020 (nyeste på søgetidspunkt). Søgt i title-abstract-key words.

#1 TITLE-ABS-KEY (" Basic income *" AND (employment* OR unemployment* OR wage*)) AND PUBYEAR > 1999

#2 TITLE-ABS-KEY (" Demogrant*" AND (employment* OR unemployment* OR wage*)) AND PUBYEAR > 1999

#3 TITLE-ABS-KEY (" Unconditional cash transfer*" AND (employment* OR unemployment* OR wage*)) AND PUBYEAR > 1999

201 fund